

Bulletin slovenskej advokácie

**Seminár
o americkom práve**

27. 11. – 2. 12. 2011

**Zodpovednosť štátu
za škodu** spôsobenú
nezákonným rozhod-
nutím **pri postúpení
trestnej veci**
na priestupkové konanie

**Blankozmenka
a právo na jej
vyplnenie**

**Zmluva účinná
po zverejnení...**

Medzinárodné, európske
a národné **právne
aspekty spornej
úpravy maďarského
občianstva**

AKTUÁLNE

ROZHOVOR

- 2 Iba dobrou spoluprácou s tvorcami legislatívy môžeme dosiahnuť zmeny v právnych predpisoch

DISKUSIA

- 4 Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím pri postúpení trestnej veci na priestupkové konanie
JUDr. Jana Biroščáková
- 6 K niektorým otázkam vyčíslenia civilných trov

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 8 Blankozmenka a právo na jej vyplnenie (druhá časť)
JUDr. František Sedlačko, LL.M.
- 16 Zmluva účinná po zverejnení...
JUDr. Milan Hodás
- 26 Medzinárodné, európske a národné právne aspekty spornej úpravy maďarského občianstva
Mgr. Viktor Ewerling

JUDIKATÚRA

- 38 Pravidlá Európskej únie pre uznávanie dokladov o vzdelaní a odborná prax ako predpoklad výkonu povolania advokáta v členských štátoch Európskej únie

ADVOKÁCIA

SAK

- 42 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 42 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 42 Zapojte sa do diskusie
- 43 Povinnosť advokáta uskutočňovať procesné úkony len so súhlasom klienta
- 44 Seminár o americkom práve
- 46 Verejné napomenutie

ZAHRANIČIE

- 47 Povinnosť advokáta zabezpečiť poskytovanie právnych služieb len prostredníctvom oprávnených osôb – povinnosť advokáta održiavať predpisy substitučného zastúpenia
- 49 *Bulletin* advokácie prináša...

ZAUJÍMAVOSTI

- 52 Povoľnové exponovanie sa advokátov v ČSR
JUDr. Rudolf Manik
- 54 Blahoželáme jubilantovi

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

Slovenská advokátska komora sa v spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky aktívne podieľa na príprave novely zákona o advokácii. Tak, ako sa nové predsedníctvo komory snaží zapojiť do jeho činnosti (do činnosti jej orgánov, poradných skupín, regionálneho zastúpenia a pod.) čo najväčší počet advokátov, chce, aby sa k predloženej novele zákona mohol vyjadriť a poslať svoje pripomienky celý advokátsky stav. Kancelária komory v mesiaci máj 2011 poslala všetkým advokátom žiadosť o predloženie pripomienok a podnetov k návrhu novely. Žiaľ, do diskusie sa zapojilo asi 40 advokátov (z celkového počtu cca 5000 advokátov zapísaných v zozname vedenom komorou). Advokátom, ktorí poslali svoje návrhy a podnety, predsedníctvo komory aj touto cestou ďakuje. Všetky podnetné návrhy a pripomienky spracovala pracovná skupina pre advokátske právo, Revízná komisia, kancelária komory a následne predsedníctvo komory. Návrh novely zákona opäť kancelária komory v mesiaci jún 2011 poslala všetkým advokátom na pripomienkovanie. K navrhovaným zmenám kancelária komory eviduje prevažne pozitívne reakcie. Najväčšiu diskusiu, najmä vo vzťahu k notárskemu stavu, vyvoláva návrh možnosti advokáta nahradiť úradné osvedčenie podpisu na písomnostiach, ktoré pre klienta spíše alebo ktoré klient pred ním vlastnoručne podpíše, ako aj návrh, ktorým sa zavádza päťročná prax advokátskeho koncipienta a možnosť školiť maximálne troch advokátskych koncipientov na jedného advokáta, ktorý musí mať päť rokov praxe. Najmä otázky týkajúce sa advokátskych koncipientov sú ešte predmetom odbornej diskusie aj v rámci legislatívneho procesu. Účelom navrhovaných zmien je skvalitnenie prípravy advokátskych koncipientov, pretože ako člen skúšobného senátu musím konštatovať, že úroveň prípravy advokátskych koncipientov do istej miery poklesla. Úprimnou snahou nového predsedníctva komory je prinavrátenie advokátskeho stavu k jeho tradičným princípom a hodnotám. Verím, že aj v ďalšej diskusii k návrhu novely zákona o advokácii sa pripojí čo najväčší počet advokátov a advokátskych koncipientov, ktorých sa táto novela môže najviac dotknúť.

Mgr. Ivan Fiačan, PhD.
člen predsedníctva SAK

ROZHOVOR

Iba dobrou spoluprácou s tvorcami legislatívy môžeme dosiahnuť zmeny v právnych predpisoch

Pokračujeme v cykle rozhovorov s členmi predsedníctva Slovenskej advokátskej komory. Tentoraz sme vyspovedali JUDr. Janu Biroščákovú, členku pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy.

■ Čo Vás viedlo ku kandidatúre na funkciu členky predsedníctva SAK?

Približne rok pred júnovou konferenciou advokátov sa ma opýtal môj kolega a bývalý dlhoročný člen predsedníctva SAK JUDr. Brázdil na možnú kandidatúru. Pravdupovediac, prekvapilo ma to. Premýšľala som nad tým potom ešte niekoľko mesiacov, pýtala som sa na obsah, rozsah práce v tomto orgáne, a napokon som súhlasila. Vzala som to ako profesijnú výzvu a novú pracovnú skúsenosť. Známe heslo, že dôvera zaväzuje, sa v danom kontexte nejaví len ako fráza, ale snažíme sa ju všetci reálne naplňať. Vedela som, že na užitočné rady a mnohoročné skúsenosti z riadenia našej samosprávy spomínaného kolegu (a nielen jeho) sa budem môcť spoľahnúť. Jemu aj ostatným kolegom, s ktorými som prichádzala a prichádzam do kontaktu v rámci fungovania komory, aj touto cestou ďakujem za ich podporu, pomoc.

Zároveň som predpokladala, že moja dovtedajšia činnosť ako členky disciplinárneho senátu, resp. členky zahraničnej komisie mi pomôžu pri plnení úloh. Súhlasila som aj preto, lebo ženy boli v úplnej menšine v orgánoch komory, hoci medzi advokátmi je azda polovica žien, takže si zaslúžia výraznejšie zastúpenie. Prijať funkciu v najvyššom orgáne SAK znamenalo aj možnosť ovplyvniť chod našej organizácie, prípadne dosiahnuť zmeny, zlepšenia, s dosahom na všetkých advokátov a v ich záujme.

■ Spĺňa reálna náplň práce pre advokátsku samosprávu Vaše predstavy a očakávania?

Práca v predsedníctve SAK je mimoriadne obsahovo aj časovo náročná pre každého, o to viac nás, nových. Spočiatku sme potrebovali obdobie na zorientovanie sa v problematike, vnímali sme veľa nových informácií, procesov, náplne práce jednotlivých zamestnancov a činnosti jednotlivých orgánov komory. Je pozitívne, že postupne sa medzi nami vyprofilovali okruhy tém, ktorým sa jednotliví členovia podrobnejšie venujú, čím odbremenili zvyšných členov. Umožňuje nám to viac sa sústrediť na oblasti, ktoré sú nám bližšie.

Samozrejme, každý zámer nie je možné uskutočniť hneď, ako by sme si želali, ale je dôležité ísť správnym smerom, o čo sa teraz usilujeme. Priznám sa, že som až do nastúpenia výkonu funkcie nemala dostatočnú predstavu o objeme práce, pretože reálnych pracovných činností, úloh je viac a s narastajúcim počtom advokátov a koncipientov ich pribúda – semináre, skúšky, školenia z etiky a iné. Na druhej strane, spoznávame stále veľa zaujímavých ľudí – kolegov, odborníkov z iných právnických profesií, politikov, dozvieme sa veľa nových informácií a máme výnimočnú možnosť aktívne zasiahnuť do diania v advokácii.

■ Mohli by ste ako členka pracovnej skupiny SAK pre advokátske právo v stručnosti priblížiť čitateľom pripravovanú novelu zákona o advokácii?

Úlohy pripraviť vhodne obsah novely sme sa chopili skutočne zodpovedne, veď ide o základný predpis upravujúci

výkon nášho povolania. Aktívne sa zapojili nielen členovia pracovnej skupiny pre advokátske právo, ale všetci členovia predsedníctva, revízná komisia, tajomník a odbor vnútorných vecí advokácie, relevantné námety poslali aj viacerí advokáti. Toto je trend, v ktorom chceme pokračovať – podnietiť spoluprácu SAK a členskej základne formou e-mailov, Bulletinu slovenskej advokácie aj webovej stránky.

Pri tvorbe obsahu novely sme sa zamerali na aktuálne problémy advokácie: niekedy nejednoznačné podmienky zápisu do komory, problémy týkajúce sa obchodných spoločností advokátov, pokútnictvo, extrémny nárast počtu koncipientov. Navrhujeme upraviť podmienky právnického vzdelania koncipienta; dĺžku praxe koncipienta na 5 rokov; umožniť advokátom overovať podpisy účastníkov zmlúv, ktoré autorizujú; zavedie sa v zákone limit poistného krytia zodpovednosti za škodu; v názve advokátskej obchodnej spoločnosti musí byť označenie advokátska kancelária, čo dosiaľ mnohým chýbalo, a tým vytváralo neistotu klientov, o aký druh právnej služby vlastne ide a súčasne sa súhlasom komory podmieni zápis spoločnosti do obchodného registra. Zmeny zasiahli aj disciplinárne konanie, kde popri rozhodovacej činnosti predsedníctva ako odvolacieho orgánu prichádzame postupne na absentujúce ustanovenia. Navrhujeme možnosť podmieničného odkladu disciplinárnych opatrení pozastavenia výkonu a vyčiarknutia zo zoznamu advokátov, čo súčasne umožní ukladanie viacerých opatrení popri sebe, zavedie sa dvojinštančnosť konania pri všetkých druhoch rozhodnutí, pretože doteraz tu bola nejasná disproporcía. Zriadi sa odvolacie disciplinárne senáty, špecializované na disciplinárne konanie.

■ V čom spočívajú najzásadnejšie zmeny, ktoré by mala spomínaná novelizácia priniesť? Čo viedlo k iniciovaniu týchto zmien a aký efekt, resp. dopad na advokátsku prax možno od navrhovaných zmien očakávať?

Hovoriť o zmenách zákona o advokácii a ich dopade na advokátsku prax sa mi javí ako predčasné, pretože ide zatiaľ iba o zámer komory, sme ešte veľmi ďaleko od jeho konečného znenia. Ak by navrhované opatrenia boli prevažne prijateľné, určite ich budú registrovaní advokáti vnímať kladne. Ide napríklad o podmienku zastúpenia advokátom v ďalších vymenovaných civilných konaniach namiesto tzv. všeobecného splnomocnenca, čím sa obmedzí pokútnictvo, tiež sprísnenie vedomostných aj finančných podmienok prijatia do komory a vykonávania koncipientskej praxe, zrušenie rôznych výnimiek vzdelávania koncipientov a započítavania inej právnej praxe a v neposlednom rade doplnenie niektorých nepresností, resp. neurčitých alebo chýbajúcich zákonných ustanovení v statusových veciach, disciplinárnych veciach, zápisoch do zoznamov advokátov. Nesúhlasíme ani s tým, aby novo zapísaní advokáti bez vlastnej dlhšej praxe hneď zamestnávali a teda vychovávali neobmedzené počty koncipientov, dokonca mimo sídla vlastnej kancelárie, čím sa účel osobného prístupu a vzdelania vôbec neplní. Celkovo možno povedať, že zmeny smerujú k sprehľadneniu procesných postupov a sú v záujme advokátov.

■ Ako hodnotíte spoluprácu s Ministerstvom spravodlivosti SR na príprave návrhu daného zákona?

Prvý podnet na novelizáciu zákona o advokácii prišiel od ministerstva spravodlivosti... Túto iniciatívu sme privítali a využili ju na prípravu vlastnej koncepcie zmien. V lehote určenej ministerstvom sme spracovali a predložili naše znenie, na jeseň by mali nasledovať pracovné stretnutia strán, diskusie o obsahu. Zatiaľ sa javí spolupráca ako obojsmerná, ministerstvo je pripravené o návrhoch rokovať a vypočuť si naše argumenty. Verme, že v tomto duchu bude príprava aj ďalej pokračovať. Podľa aktuálnej informácie tajomníka komory JUDr. Popovca, člena pracovnej skupiny ministerky spravodlivosti na prípravu novely zákona o advokácii, prebieha proces zatiaľ pozitívne. Samozrejme, že nás to teší, lebo iba dobrou spoluprácou s tvorcami legislatívy môžeme dosiahnuť zmeny v právnych predpisoch, a nielen v našom stavovskom predpise.

■ Slovenská advokátska komora je členom Rady európskych advokátskych komôr (CCBE). Ste členkou pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy – ako vnímate aktivity komory v rámci tejto inštitúcie?

S členstvom v CCBE sú spojené viaceré práva a povinnosti. Základným právom je hlasovanie o pripravených návrhoch opatrení, predpisov, a to v Stálych výboroch a na plenárnych zasadnutiach, základnou povinnosťou je platenie ročného príspevku na činnosť. Viedli sa už rozsiahle diskusie o zmysle členstva SAK v CCBE. Niektorí tvrdia, že CCBE významne pomohla našej komore pri kreovaní jej samostatnosti, ale teraz už nemá žiadny výrazný benefit. S týmito názormi sa nestotožňujem. Aj v súčasnosti európske komory musia spolupracovať pri ochrane práv a záujmov advokátov, práv klientov, tvorbe európskej legislatívy. CCBE vytvára na reprezentáciu vyše 1 milióna advokátov v Európe priestor svojou vlastnou činnosťou, jej aparát spolupracuje s bruselskými inštitúciami, pomáha stavovským komorám pri riešení ich interných problémov, podporuje vzdelávacie aktivity advokátov, súťaží o európske granty a mnohé iné činnosti v prospech európskych advokátov. Spoločné máme aj snahy o vymanenie sa, resp. obmedzenie rastúceho vplyvu anglosaského práva na úkor práva kontinentálneho, snahy vlád o obmedzenia činnosti advokátov.

Naša komora pri svojej práci v CCBE využíva predovšetkým činnosť informačného referenta (pracovník SAK), ktorý sleduje vývoj, vypracúva dotazníky, správy pre CCBE a SAK. Pri účastiach na jednotlivých zasadnutiach narážame predovšetkým na obmedzenia finančné, ktoré nám neumožňujú zúčastňovať sa na všetkých zasadnutiach (cca 5-krát ročne) aspoň dvaja zástupcovia a priebežne by sme vysielali aj zástupcov na pracovné skupiny a výbory, ktoré majú pracovný charakter a sú v užšom kruhu, na vysokej odbornej úrovni. Rozhodujeme aj o rozšírení počtu členov slovenskej delegácie, s cieľom zastupiteľnosti, osobnej účasti na zasadnutiach, ako aj o stretnutiach pracovných skupín. Je vždy vecou vyhodnotenia obsahu daného zasadnutia, jeho prínosu SAK a peňažných výdavkov, či vyšleme nášho zástupcu. Vhodné

by bolo, ak by sa zachovala aj istá kontinuita účasti, čo je však rovnako limitované personálne a finančne.

■ Je Slovenská advokátska komora dostatočne aktívna v priamej komunikácii aj so stavovskými advokátskymi organizáciami susedných štátov?

S niektorými krajinami a komorami máme bližšie kontakty. Najmä s predstaviteľmi Českej advokátskej komory sa stretávame každoročne, diskutujeme o spoločných témach i rozdieloch aktuálneho vývoja a smerovania našej profesie. Pravidelne sa stretávajú predstavitelia SAK a maďarskej komory, nemeckej, resp. regionálnych nemeckých komôr a ďalších, zúčastňujeme sa na akciách pripravovaných francúzskej, anglickej, chorvátskej komorou. Zároveň SAK organizuje alebo spoluorganizuje odborné a spoločenské programy zahraničných návštev u nás. V tomto smere sú činnosti dostatočné. Pokiaľ ide o bližšiu priamu komunikáciu s komorami, som rada, že náš odbor zahraničných vzťahov bol od 1. augusta 2011 personálne posilnený, čo pri aktívnom a iniciatívnom postupe významne pomôže. Spomeniem ešte, že programy a starostlivosť o zahraničné pracovné návštevy zo strany SAK bola vždy na veľmi vysokej a priateľskej úrovni.

■ Prináša spolupráca so zahraničím pre SAK konkrétny pozitívny efekt?

Samozrejme, cezhraničná spolupráca je veľmi potrebná, či už na úrovni predstaviteľov komôr, členstva v medzinárodných organizáciách aj samotných advokátov. Prináša napríklad nové kontakty v práci, inšpiráciu pri tvorbe vnútorných predpisov komory, výmenu skúseností z činnosti komôr a práce advokátov. O zahraničných vzťahoch a pracovných cestách poverení advokáti vypracúvajú podrobné správy, zverejňované na webovej stránke SAK a v Bulletinu slovenskej advokácie. Advokáti sa môžu dozvedieť informácie o činnosti komôr v zahraničí, problémoch z advokátskej praxe a ich riešení zo správ CCBE o pripravovaných legislatívnych a iných opatreniach na danej úrovni. Z posledných rokovaní spomeniem napr. diskusie ČAK a SAK o možnosti spoločného zastúpenia v Bruseli, o vzájomnom uznávaní vzdelania a skúšok, s maďarským predsedníctvom sa dohodlo, že naši kolegovia navštívia tamojší archív za účelom skúmania spoločného úseku dejín advokácie.

Verím, že aktívne pôsobenie Slovenskej advokátskej komory vníma rovnako pozitívne aj advokátska obec. Predsedníctvo komory uvíta akékoľvek podnety kolegov na zlepšenie našej činnosti.

DISKUSIA

Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím pri postúpení trestnej veci na priestupkové konanie

Právna veta: „Pri posudzovaní nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť/zastavenie trestného stíhania aj rozhodnutie o postúpení veci do priestupkového konania, ak sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným (§ 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci).“

(nález Ústavného súdu SR č. II. ÚS 25/2011-33 z 24. 3. 2011)

V konaní pred Ústavným súdom SR sp. zn. II. ÚS 25/2011 sa sťažovatelia riadne a včas podanou ústavnou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia čl. 46 ods. 1 a 3 a čl. 20 ods. 1 Ústavy SR rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. 16Co 132/2010-125 z 29. 7. 2010, zároveň jeho zrušenia a priznania finančného zadostučinenia. V sťažnosti uviedli,

že predmetným rozsudkom bolo porušené ich právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy SR a právo vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy SR. Ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie. Nálezom č. II. ÚS 25/2011-33 zo dňa 24. 3. 2011 konštatoval, že základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy SR rozsudkom Krajského

súdu v Banskej Bystrici č. 16Co 132/2010-125 z 29. 7. 2010 porušené bolo, dotknutý rozsudok bol zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie. Finančné zadosťučinenie nebolo sťažovateľom priznané, bola im priznaná náhrada trov konania.

Skutkový základ nároku vznikol nasledovne : vo februári 2007 vyšetrovateľ ÚJKP vydal uznesenie o začatí trestného stíhania a vzniesol obvinenie sťažovateľom pre zločin lúpeže. Vyšetrovateľ ďalej podal podnet na prokuratúru na vzatie sťažovateľov do väzby, s poukazom na väzobné dôvody podľa § 71 ods. 1 ods. 1 písm. d Tr. por. Sťažovatelia boli zadržaní a vzatí do CPZ ORPZ. V decembri 2007 bola vec uznesením okresnej prokuratúry v zmysle ust. § 214 ods. 1 Tr. por. postúpená obvodnému úradu na prejednanie priestupku proti občianskemu spolunažívaniu. V júli 2009 ObÚ vydal upovedomenie o zastavení priestupkového konania vzhľadom na zánik zodpovednosti za priestupok uplynutím dvojročnej lehoty. Súčasne konštatoval, že by bol daný aj dôvod zastavenia konania podľa ust. § 76 ods. 1 písm. a Zák. o priestupkoch teda tým, že sa skutok nestal alebo nie je priestupkom. V rámci trestného a neskôr priestupkového konania sťažovatelia využili právo na obhajobu a zvolili si obhajcu. Po skončení konania si sťažovatelia uplatnili nárok voči štátu prostredníctvom Ministerstva vnútra SR ako priame škody spočívajúce v odmene vyplatenej obhajcom. Ministerstvo vnútra nárok ako nedôvodný zamietlo. Podaný návrh sťažovateľov na zaplatenie dlžnej sumy – náhrady škody v civilnom konaní pred prvostupňovým súdom bol zamietnutý v celom rozsahu, po podaní odvolania potvrdený rozhodnutím odvolacieho súdu ako vecne správny. Súdy oboch stupňov v odôvodnení argumentovali tým, že rozhodnutie o vznesení obvinenia z trestného činu a priebeh celého trestného konania boli zákonné, lebo boli v súlade s právom a v čase vydania boli splnené podmienky na vydanie. Konštatovali, že rozhodnutie prokurátora o postúpení veci inému orgánu na prejednanie priestupku neznamena nezákonnosť rozhodnutia vyšetrovateľa polície o začatí trestného stíhania a vznesenia obvinenia.

Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti vyslovili právny názor, že rozhodnutia oboch súdov sú v rozpore s koncepciou zákona č. 514/2003Z. z., podľa ktorej je štát povinný odstrániť každú nezákonnosť, ku ktorej došlo pri výkone štátnej moci. Ak nárok na náhradu škody vznikne pri zrušení nezákonného rozhodnutia príslušným orgánom, nemusí ísť o ten istý orgán, ktorý pôvodné rozhodnutie vydal. Trestné konanie sťažovateľov bolo skončené postúpením veci nadriadeným orgánom (okresný prokurátor) pôvodne konajúceho orgánu (vyšetrovateľa PZ) na iný orgán, ten neskôr priestupkové konanie zastavil. Vec bolo treba posudzovať analogicky ako-

by boli spod obžaloby oslobodení. Civilnému súdu zákon neumožňuje preskúmať začatie, priebeh trestného konania či použité procesné postupy, civilný súd sa má obmedziť na preskúmanie toho, či bolo na začiatku trestného konania vydané rozhodnutie o vznesení obvinenia a následne zrušené (okrem zákonom stanovených výnimiek), čím sa stalo nezákonným a založilo právny titul na odškodnenie sťažovateľov. Krajský súd namiesto toho preskúmaval podmienky a skutkové okolnosti v čase vydania uznesenia o vznesení obvinenia. Krajský súd dospel k záveru o nesplnení podmienok na priznanie náhrady škody v dôsledku toho, že tu k zrušeniu alebo zmene uznesenia vyšetrovateľa polície nedošlo.

Ústavný súd SR v odôvodnení nálezu **uviedol okrem iného názor, že pri posudzovaní nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, nielen zastavenie trestného stíhania, ak k nemu došlo preto, lebo sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesenia obvinenia pre nezákonnosť, ale rovnaké dôsledky má aj rozhodnutie o postúpení veci do priestupkového konania, ak k nemu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným.** Zmyslom a účelom zákona NR SR č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci je stanoviť v súlade s čl. 46 ods. 3 ústavy podmienky, za ktorých vzniká právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom, a to spôsobom umožňujúcim odškodniť všetky prípady spôsobenia škody poškodeným rozhodnutím orgánu verejnej moci, ktorý sa ukázal neskôr ako nezákonný. V prípade sťažovateľov bolo trestné konanie skončené uznesením, z čoho je zrejmé, že predpoklad o spáchaní trestného činu sa nenaplnil. Vzhľadom na uvedené okolnosti ústavný súd poukázal na to, že krajský súd na vec sťažovateľov aplikoval právnu normu spôsobom popierajúcim jej účel a zmysel. Právne závery rozsudku krajského súdu boli arbitrálne, teda z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neutržateľné. Ústavný súd konštatoval, že tým došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, 3 ústavy a aj základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, pretože sťažovateľom od začiatku svedčila legitímna nádej na zhmotnenie ich pohľadávky na náhradu výdavkov nimi vynaložených na obhajobu v trestnom konaní, pretože od momentu právoplatného skončenia priestupkového konania bez uznania viny splňali všetky podmienky na priznanie nimi uplatňovanej náhrady škody.

JUDr. Jana Biroščáková
advokátka

DISKUSIA

K niektorým otázkam vyčíslenia civilných trov

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu **office@sak.sk**.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, LL.M.

V rámci tejto rubriky boli v aktuálnom ročníku Bulletinu slovenskej advokácie na problematiku trov občianskeho súdneho konania zamerané dva samostatné príspevky („Ako ďalej s náhradou trov odvolacieho konania“ BSA 4/2011; „Komu patria advokátove trovy v občianskom súdnom konaní“ BSA 6/2011). Ďalšie podnety jednotlivých advokátov svedčia o tom, že náhrada trov civilného konania je problematikou často diskutovanou a živou, ktorej možno venovať značný priestor bez toho, aby stratila na svojej aktuálnosti. Na pozadí dvoch konkrétnych prvostupňových rozhodnutí a rozhodnutí odvolacích súdov ohľadom náhrady trov občianskeho súdneho konania, ktoré boli v anonymizovanej forme doručené do redakcie BSA, vyvstáva reálna otázka začiatku plynutia procesnej lehoty na vyčíslenie trov podľa § 151 ods. 1 OSP v určitých špecifických prípadoch, ktorej je venovaný tento redakčný príspevok.

Občiansky súdny poriadok neobsahoval o vyčíslení trov konania pôvodne ani zmienku, pričom o povinnosti na náhradu trov konania rozhodoval súd bez návrhu. Prvá zmena nastala novelizáciou OSP zákonom NR SR č. 46/1994 Zb. s účinnosťou od 1. 4. 1994. Do § 151 ods. 1 OSP bolo včlenené ustanovenie, podľa ktorého je advokát alebo komerčný právnik zastupujúci účastníka povinný vyčísliť trovy právneho zastúpenia pred vyhlásením rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. Vyčíslenie trov po vyhlásení rozsudku mohol v odôvodnených prípadoch umožniť predseda senátu. Opo-
menutie zákonnej povinnosti vyčísliť trovy právneho zastúpenia však nebolo sankcionované zánikom práva na ich náhradu a súd náhradu trov konania naďalej prisudzoval *ex officio* (R 44/1995).

Rozhodovanie o náhrade trov konania sa stáva „návrhový“ až 1. 10. 2004, kedy nadobúda účinnosť novela OSP uskutočnená zákonom č. 428/2004 Z. z. Samotná povinnosť vyčísliť trovy nie je touto zmenou dotknutá, ostáva v pôvodnom znení a nesankcionovaná. Zásadný rozdiel ale spočíva v tom, že pokiaľ sa účastník náhrady trov konania ako takej riadne nedomáha, súd mu túto náhradu neprizná ani

v prípade, ak by inak účastník právo na náhradu trov konania mal. Lehota na vyčíslenie trov konania bola do civilného procesného kódexu zavedená následne od 1. 9. 2005 zákonom č. 341/2005 Z. z.; súčasne s novým ustanovením tretej vety § 151 ods. 1 OSP, podľa ktorého súd v prípade márneho uplynutia tejto lehoty náhradu trov právneho zastúpenia neprizná.

Počas účinnosti tejto právnej úpravy nastal prvý z uvedených prípadov, v rámci ktorého sú však vybrané závery odvolacieho súdu plne aplikovateľné aj v súčasnosti. Advokátom zastúpený žalobca bol v konaní na súde prvého stupňa čiastočne procesne úspešný. Súd, vzhľadom na mieru procesného úspechu účastníkov konania, žiadnemu z nich právo na náhradu trov konania nepriznal (§ 142 ods. 2 OSP). Odvolaním napadnutý rozsudok krajský súd vo veci samej potvrdil. Zrušil však prvostupňové rozhodnutie v časti výroku o trovách konania a vec v tejto časti vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Vyslovil pritom právny názor, že súd mal po správnom aplikovať § 142 ods. 3 OSP a priznať náhradu trov konania žalobcovi, pretože meritórne rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu. Advokát žalobcu následne vyčísliť trovy konania a písomné vyčíslenie poslal prvostupňovému súdu po uplynutí nece-
lých troch mesiacov od vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu.

Okresný súd rozhodol po vrátení veci opäť tak, že žiadnemu z účastníkov náhradu trov konania nepriznal. Svoje rozhodnutie nanovo odôvodnil tým, že advokát bol povinný vyčísliť trovy konania v zmysle § 151 ods. 1 OSP do troch pracovných dní od vyhlásenia rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. Za takéto „konečné“ rozhodnutie pritom považoval odvolací rozsudok, ktorým bolo v merite veci prvostupňové rozhodnutie potvrdené a ktorý bol riadne vyhlásený. Pokiaľ teda nedošlo k vyčísleniu trov konania najneskôr do uplynutia lehoty troch pracovných dní od tohto vyhlásenia, nemožno účastníkovi náhradu trov právneho zastúpenia priznať a keďže mu v konaní iné trovy nevznikli (žalobca bol

ex lege oslobodený od súdneho poplatku), súd rozhodol, že žiadnemu z účastníkov právo na náhradu trov konania nepriznal.

Proti uvedenému uzneseniu podal žalobca v zákonnej lehote odvolanie, ktorému krajský súd v celom rozsahu vyhovel a napadnuté rozhodnutie zmenil v prospech odvolateľa tak, že mu priznal náhradu trov konania v plnej výške. V súvislosti s nesprávnou interpretáciou a aplikáciou § 151 ods. 1 OSP súdom prvého stupňa súčasne konštatoval, že „(...) v časti o trovách sa konanie neskončilo, nebolo o nich vydané konečné rozhodnutie. Právny zástupca preto nemal povinnosť v zmysle § 151 ods. 1 OSP a vyčíslenie trov po tejto trojdňovej lehote nemohlo mať za následok nepriznanie náhrady trov právneho zastúpenia. Použitie tohto ustanovenia predpokladá situáciu, kedy súd spolu s meritórnym rozhodnutím vo veci prizná úspešnému účastníkovi právo na náhradu trov konania s tým, že advokát má povinnosť tieto trovy vyčísliť v lehote troch pracovných dní. Vtedy má zmeškanie trojdňovej lehoty za následok, že úspešný účastník síce má právo na náhradu trov konania, tieto mu však súdom nie sú priznané“. (uznesenie Krajského súdu v Prešove zo dňa 19. 4. 2007, sp. zn. 5Co/75/2006).

K čiastočnému precizovaniu právnej úpravy náhrady trov konania, pokiaľ ide o ich vyčíslenie, došlo vzápätí novelizáciou OSP zákonom č. 273/2007 Z. z. s účinnosťou od 1. 7. 2007. Podľa druhej vety novelizovaného ustanovenia § 151 ods. 1 OSP, platného a účinného aj v súčasnosti, sa povinnosť vyčísliť trovy konania vzťahuje na účastníka, ktorému sa prisudzuje náhrada trov konania. Inému účastníkovi, t. j. účastníkovi, ktorému náhrada trov konania prisúdená nebola, táto povinnosť nevzniká. To, samozrejme, nevyklučuje eventuálny vznik povinnosti vyčísliť trovy napríklad na základe následného rozhodnutia odvolacieho súdu, resp. za iných procesných okolností.

Ak by sme sa vrátili k predchádzajúcemu prípadu, za aktuálnej právnej úpravy by bolo výrazným argumentom v prospech žalobcu o. i. to, že pôvodným zrušujúcim (v časti trov) výrokom odvolacieho súdu mu nebola náhrada trov prisúdená. Z tohto dôvodu nezačala vyhlásením odvolacieho rozsudku plynúť ani lehota na ich vyčíslenie. Pri vrátení veci súdu prvého stupňa iba v časti náhrady trov konania je nové rozhodnutie vydané spravidla bez pojednávania (§ 115 ods. 1 OSP a *contrario*), pričom súd rozhoduje uznesením (§ 167 ods. 1 OSP), ktoré verejne nevyhlasuje. Ak bol v takomto konaní podaný návrh na rozhodnutie o trovách, je súd navyše povinný pred rozhodnutím o trovách konania vyzvať účastníka na ich vyčíslenie v zákonnej lehote podľa § 151 ods. 4 OSP, pokiaľ tak účastník ešte neučinil, a až v prípade márneho uplynutia tejto lehoty rozhodne v zmysle § 151 ods. 2 OSP.

Druhý z prípadov skutkovo bez výnimky podliehal uvedenej aktuálnej právnej úprave. Žalobca, v konaní zastúpený advokátom, uplatnil svoj nárok na peňažné plnenie návrhom na vydanie platobného rozkazu, ktorému súd vyhovel. Bežnou súčasťou návrhu bolo aj vyčíslenie trov konania. Po zrušení platobného rozkazu v dôsledku včas podaného odporu

rozhodol súd vo veci rozsudkom, ktorým žalobe vyhovel čo do istiny a časti príslušenstva a vo zvyšku žalobu zamietol. Žiadnemu z účastníkov pritom nepriznal právo na náhradu trov konania (§ 142 ods. 2 OSP).

Žalobca podal proti výroku o trovách konania v zákonnej lehote odvolanie a domáhal sa plnej náhrady trov konania z dôvodu, že bol procesne neúspešný iba v pomerne nepatrnej časti (§ 142 ods. 3 OSP). V prílohe tohto odvolania súčasne vyčísliť trovy prvostupňového aj odvolacieho konania. Odvolací súd sa so základom argumentácie žalobcu stotožnil a prvostupňové rozhodnutie zmenil tak, že žalobcovi priznal náhradu trov prvostupňového konania, avšak iba na nominálnej úrovni posledného vyčíslenia, ktoré považoval za relevantné – a to vyčíslenia v návrhu na vydanie platobného rozkazu. Žalobcovi bola teda prisúdená náhrada trov právneho zastúpenia iba za prevzatie a prípravu zastúpenia a za podanie návrhu (+ režírný paušál a DPH). Vo zvyšku považoval odvolací súd trovy vyčíslené v prílohe odvolania za vyčíslené oneskorene. Poľa jeho názoru bol žalobca povinný vyčísliť trovy konania do troch pracovných dní od vyhlásenia prvostupňového rozsudku napriek tomu, že súd *expressis verbis* žiadnemu z účastníkov právo na náhradu trov konania nepriznal (uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 20. 10. 2010, sp. zn. 4Cob/63/2010).

Vzhľadom na znenie druhej vety § 151 ods. 1 OSP možno s prezentovaným názorom krajského súdu prinajmenšom polemizovať. Zákon vyžaduje vyčíslenie trov konania v určitej lehote pod hrozbou nepriznania náhrady trov právneho zastúpenia iba od účastníka, ktorému sa náhrada trov konania prisudzuje. Preto ak bol účastník procesne neúspešný úplne alebo sčasti (uvedený prípad), resp. ak mu nebola náhrada trov rozhodnutím súdu priznaná z iných dôvodov, nie je povinný vyčísliť trovy konania v lehote troch pracovných dní od vyhlásenia rozhodnutia, nakoľko mu ich náhrada nebola prisúdená. Túto povinnosť nemá ani pre prípad, že zvažuje podanie odvolania, na základe ktorého by mohol v konečnom dôsledku dosiahnuť finálny procesný úspech vo veci. Opak by *ad absurdum* viedol k dôsledku, že po vyhlásení prvostupňového rozsudku by musel trovy konania v zákonnej lehote vyčísliť každý, t. j. aj procesne plne neúspešný účastník, pokiaľ sa sám nechce pripraviť o možnosť ich náhrady v budúcnosti.

Právna úprava jednoznačne nasvedčuje správnosti záveru, že ak za daných okolností súd druhého stupňa odvolaniu vyhovie a zmení napadnuté rozhodnutie, pričom prizná (v zmysle formulácie § 151 ods. 1 OSP „prisúdi“) odvolateľovi právo na náhradu trov prvostupňového (§ 224 ods. 2 OSP) a odvolacieho konania, začne lehota na vyčíslenie týchto trov odvolateľovi plynúť až od vyhlásenia odvolacieho rozhodnutia. Pokiaľ by išlo o rozhodnutie, ktoré súd nevyhlasuje, bol by odvolací súd v zmysle spomínaného § 151 ods. 4 OSP povinný účastníka na vyčíslenie trov vyzvať. Pre úplnosť možno podotknúť, že uvedené sa vzťahuje iba na vyčíslenie trov konania ako také a prirodzene platí za splnenia podmienky, že účastník si samotný nárok na náhradu trov konania riadne uplatnil.

Blankozmenka a právo na jej vyplnenie (druhá časť)

JUDr. František Sedlačko, LL.M.

Problematike zmenkového práva je v Slovenskej republike venovaný pomerne nevýrazný priestor, čo najmä v oblasti úverových a iných právnych vzťahov súvisiacich s finančným sektorom nekorešponduje s požiadavkami praxe. Nasledujúci príspevok je preto zameraný na otázky týkajúce sa intenzívne uplatňovaného inštitútu blankozmenky, predovšetkým jej vyplnenia a následného uplatnenia zmenkových nárokov.

Nesprávne vyplnenie blankozmenky

a) Podstata vyplňovacieho excesu

Nesprávnosť vyplnenia blankozmenky spočíva v excese vyplňujúcej osoby vo vzťahu k dohode o vyplňovacom oprávnení. Ak je blankozmenka vyplnená v rozpore s touto dohodou, je vyplnená nesprávne. **Pozornosť je venovaná výlučne nesprávnemu vyplneniu, v dôsledku ktorého vznikne zmenka úplná.** Doplnenie blankozmenky o zápisy bez vzťahu k zmenkovému

záväzku, napr. o ľubovoľné slová a slovné spojenia bez reálneho významu, kresby a podobne, v dôsledku ktorých sa blankozmenka netransformuje na zmenku, sú zákonom z vecných dôvodov ponechané bez povšimnutia. Rovnako ZZŠ nereflektuje na zničenie listiny pred vznikom zmenky.

Vyplnenie určitej doložky do zmenky je faktickou skutočnosťou. Nie je dôležité, či biele miesto na listine vyplnil riadny detentor zmenky alebo osoba, ktorej sa dostala blankozmenka do rúk iba náhodou, či dokonca sa jej zmocnila spôsobom celkom nekorrektným.¹ Uvedená konklúzia, samozrejme, spadá do roviny zmenkového práva a pokiaľ vznikne platná zmenka, nevykazuje exces

JUDr. František Sedlačko, LL.M.

Absolvent Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (2002). Od ukončenia štúdia pôsobí v advokácii; od roku 2006 ako advokát v Bratislave. V praxi sa zameriava predovšetkým na oblasť obchodného a občianskeho práva.

Je externým doktorandom na Katedre občianskeho práva Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach.

pri jej vyplnení relevanciu iba z hľadiska posúdenia eventuálnej neplatnosti zmenky ako takej. Inak má, samozrejme, nesprávne vyplnenie pre konkrétny zmenkový vzťah značný význam.

Opakovane je teda vhodné zdôrazniť, že samotné nesprávne vyplnenie blankozmenky rozhodne nemá za následok jej neplatnosť. Neplatnosť zmenky je posudzovaná podľa predpisov zmenkového práva (§ 2 ods. 1 ZZŠ a § 76 ods. 1 ZZŠ), ktoré s vyplňovacím excesom spájajú výlučne námietku nesprávneho vyplnenia podľa § 10 ZZŠ, čo však k neplatnosti zmenky bezprostredne nevedie.²

Úprava právnych dôsledkov nesprávneho vyplnenia blankozmenky predstavuje *de facto* jediné ustanovenie ZZŠ, ktoré existenciu samotnej blankozmenky pripúšťa, a to v § 10, v znení:

„Ak nebola zmenka, ktorá bola pri vydaní neúplná, vyplnená tak, ako bolo dojednané, nemožno namietat majiteľovi zmenky, že tieto dojednania neboli dodržané, okrem ak majiteľ nadobudol zmenku zlomyseľne alebo sa pri nadobúdaní zmenky previnil hrubou nedbanlivosťou“.

1 Kovařík, Z.: **Smlouva o vyplnění blankosměnky a námitka vadného vyplnění.**

In: Zborník z konferencie „15. Slovenské dni obchodného práva“. Slovenská advokátska komora, Bratislava 2009, s. 82.

2 V tomto smere možno považovať zmenkovú teóriu za vzácné jednotnú. K zjednoteniu názorov dochádza aj v súdnej judikatúre – napr. už rozsudok NS ČR zo dňa 17. 12. 1936, sp. zn. R III 809/36 (Zb. Vážný pod č. 15717); rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 13. 10. 1998, sp. zn. 5 Cmo 125/98 in: Kovařík, Z.:

Přehled směněčné judikatury. 3. vydanie. Aspi, Praha 2005, s. 29 pod č. 40 a in: Soudní rozhledy č. 4/1999, s. 126; z aktuálnej judikatury napr. rozsudok NS ČR zo dňa 19. 8. 2009, sp. zn. 29 Cdo 5260/2007 „Nesprávne vyplnění blankosměnky nemá za následek neplatnost směnky, nýbrž zakládá námítku proti majiteli směnky. Směnka, vyplněná proti úmluvě, tak není neplatná, ale je možno ji uplatnit jen v rámci úmluvy“.

Obsah, resp. „vzhľad“ uplatnenej zmenky má teda zásadný význam pre posúdenie, či bola pri vyplnení blankozmenky zachovaná dohoda. Ide o objektívnu kategóriu, štandardne vnímateľnú zrakom z predloženej listiny (napr. na listine sa nachádza údaj o zmenkovej sume 1 EUR, pričom vyplňovacie oprávnenie znelo na 0,50 EUR). Súčasne je zrejmé, že vnímaný je už iba výsledok samotnej činnosti, spočívajúcej vo vyplnení blankozmenky. Zákon ponecháva bez povšimnutia otázku, ako a kým k vyplneniu došlo. Rozhodný je iba konečný obsah uplatnenej zmenky. Táto rovina predstavuje objektívnu podmienku úspešnosti námietky nesprávneho vyplnenia blankozmenky. Aby bolo vôbec možné uvažovať o neoprávnenom vyplnení blankozmenky, **musí nevyhnutne porušenie zmluvy o vyplňovacom oprávnení vyplývať z textu zmenkovej listiny – excescný zápis musí byť na zmenke.**

Popri uvedenej objektívnej podmienke vyžaduje § 10 ZZŠ, aby bola kumulatívne splnená aj podmienka subjektívna. Tá spočíva v tom, že majiteľ nadobudol zmenku zlomyseľne alebo sa pri jej nadobúdaní previnil hrubou nedbanlivosťou (tu je daná plnohodnotná zákonná alternatíva). Tieto subjektívne kategórie majú priamu nadväznosť na vnútorný individuálny vzťah majiteľa zmenky k jej nadobudnutiu. Zlomyseľne koná typicky ten, kto vedel o dohode o vyplňovacom oprávnení, s ktorou je text zmenky v rozpore, a zmenku napriek tomu nadobudol.

Čo sa týka hrubej nedbanlivosti, je nutné vzťahovať ju na úsilie, ktoré možno po tom, kto holdá blankozmenku získať, požadovať ohľadom zisťovania pomerov listiny a spôsobu jej doplnenia.³ Zohľadňovaná je samozrejme bežná starostlivosť nadobúdateľa a jeho priemerné a štandardné úsilie. **Pokiaľ nadobudne majiteľ dobromyseľne zmenku už vyplnenú, pričom z obsahu listiny ani z iných okolností súvisiacich s nadobudnutím nebude možné pri bežnej obozretnosti a starostlivosti zistiť, že sa pôvodne jednalo o blankozmenku, ktorá bola nesprávne vyplnená, nemožno voči nemu nesprávnosť vyplnenia úspešne namietat.**⁴

Iná situácia nastane v prípade, ak to, že pôvodne išlo o blankozmenku, vyplýva zo zmenkovej listiny. Typickým príkladom je tzv. vedľajšia hodnotová (informačná) doložka na zmenke, ktorá môže obsahovať údaj o tom, že listina bola vystavená ako neúplná, prípadne aj kompletne znenie samotného vyplňovacieho oprávnenia. Okolnosť „neúplného pôvodu“ listiny však môže byť zrejmá aj bez informačnej doložky, a to pri absencii niektorej z podstatných zmenkových náležitostí, pre ktoré nie je v § 2 ZZŠ resp. § 76 ZZŠ určená fikcia. Napríklad nadobúdateľ blankety bez vyplneného dátumu jej vystavenia si musí byť vedomý skutočnosti, že sa nejedná o úplnú zmenku a že pre náležité uplatnenie zmenkových nárokov je nevyhnutné jej doplnenie. Nebude preto konať *cum bona fide*, prípadne bez prvkov hrubej nedbanlivosti, ak zmenku svojvoľne vyplní bez toho, aby si náležite overil eventuálnu existenciu a obsah vyplňovacieho práva, ktoré malo naňho spolu so zmenkou prejsť.

Priamo zo znenia § 10 ZZŠ pritom vyplýva, že dané kumulatívne kritériá sú posudzované vždy k momentu nadobudnutia zmenky. Prípadná následná zlomyseľnosť alebo hrubá nedbanlivosť majiteľa zmenky nie je *ex post* spájaná s dôsledkami vo vzťahu k oprávneniu namietat nesprávnosť vyplnenia blankozmenky podľa § 10 ZZŠ.

Z hľadiska teleologického chráni ustanovenie § 10 ZZŠ dlžníka pred tým, aby bol povinný zo zmenky plniť viac, než zodpovedá riadne uzavretej zmluve o vyplňovacom oprávnení. Z tohto dôvodu, najmä pokiaľ ide o doplnenie zmenkovej sumy, nie je vyplňovací excés bez ďalšieho spojený s plným procesným úspechom žalovaného vo forme zrušenia zmenkového platobného rozkazu podľa § 175 ods. 4 OSP. Ak doplní majiteľ do blankozmenky nominálnu hodnotu prevyšujúcu zmluvne dohodnutú sumu, bude v prípade úspešnej námietky podľa § 10 ZZŠ dlžník zaviazaný iba na plnenie v rozsahu zodpovedajúcom dohode o vyplňovacom oprávnení. V prevyšujúcej časti bude zmenkový platobný rozkaz zrušený. **To plne korešponduje aj s už citovanou judikatúrou, pokiaľ ide o záver, že zmenku excesne vyplnenú možno uplatniť iba v rámci dohody. Nesprávny je teda názor, že tzv. nadvyplnená zmenka (pokiaľ ide o zmenkovú sumu) je de facto bezcenná, pretože nemôže byť úspešne uplatnená.**

Pokiaľ bude blankozmenka v časti zmenkovej sumy podvyplnená, neprináleží dlžníkovi námietka nesprávneho vyplnenia vôbec, pretože zmenkový veriteľ požaduje menej, než na čo má reálny nárok. Zákon v žiadnom ustanovení nebráni tomu, aby veriteľ vykonal svoje vyplňovacie oprávnenie iba čiastočne. Doplnením na nižšiu sumu navyše vyplňovacie právo v konzumovanej časti zaniká. Vo zvyšnej, nedoplnenej časti peňažnej pohľadávky, je veriteľ odkázaný na uplatnenie iného právneho titulu, prípadne vyplnenie inej zmenky, pokiaľ je na to zmluvne oprávnený.

3 Kovařík, Z.: **Směnka jako zajištění.** C. H. Beck, Praha 2002, s. 67.

4 Obdobne rozsudok NS ČR zo dňa 11. 10. 1932, sp. zn. Rv II 471/32 (Zb. Vážný pod č. 11973) „Zákon poskytuje zásadne ochranu dobrej viery poctivému zmenkovému veriteľovi, ktorý zmenku nadobudol a dôveruje jej vyplnenému obsahu, hoci bol vyplnený nesprávne alebo proti dohode“.

Načrtnuté otázky, súvisiace s uplatnením podvyplnenej a nadvyplnenej blankozmenky v časti zmenkovej sumy, sú teóriou a súdnou praxou posudzované v zásade jednotne a nesporné. Určitý polemický priestor však vytvára posúdenie excesného vyplnenia iných zmenkových doložiek. Niektorými autormi je zastávaný názor, že s výnimkou doložky zmenkového peniazu zbavuje akákoľvek sebemenšia odchýlka od dohody o vyplnení, aj keď má iba malý vecný dopad do zmenkového obliga, dlžníka povinnosti splniť zmenkový záväzok.⁵

Domnievam sa, že ide o záver neúmerne rigorózný. **Vyplňovací exces je nevyhnutné vždy posudzovať z hľadiska zlepšenia alebo zhoršenia právneho postavenia dlžníka.** Analogický postup ako v prípade podvyplnenia a nadvyplnenia zmenkovej sumy prichádza do úvahy napríklad aj pri excesnom doplnení úrokovej miery pre zmenkovú sumu na vistazmenke alebo lehotnej vistazmenke v zmysle § 5 ZZŠ. Nižšia ako dohodnutá úroková miera bude podvyplnenou, bez možnosti námietok dlžníka podľa § 10 ZZŠ. Pri nadvyplnení úrokovej miery bude úspešne namietajúci dlžník zaviazaný na peňažné plnenie iba v rozsahu dohodnutej úrokovej miery, teda ako keby mala zmenka obsah plne súladný so zmluvou o vyplňovacom práve.

Záver o nedôvodnosti zmenkového nároku pri excesnom vyplnení blankozmenky v časti inej doložky ako zmenkovej sumy musí byť vždy posudzovaný individuálne ad hoc, v záujme prevencie predčasných a vecne nesprávnych zovšeobecňujúcich záverov. Obdobne napríklad pri nesprávnom vyplnení dátumu splatnosti tak, že vpísaný dátum je neskorší, môže mať táto skutočnosť pozitívny dopad v právnej sfére žalovaného dlžníka, a to najmä vzhľadom na posun splatnosti a kratšiu dobu úročenia podľa § 48 ods. 1 bod 2 ZZŠ a tým v konečnom dôsledku nižšiu dlžnú sumu, ktorá môže byť nezanedbateľná.⁶

To však už neplatí v prípade, ak žalobca uplatnil svoj nárok na súde tak, že pri správnom vyplnení dátumu splatnosti zmenky by mohol žalovaný úspešne namietat premlčanie celej zmenkovej sumy v zmysle § 70 ZZŠ. Takýto postup evokuje nielen zjavnú disproporciu vo forme odňatia práva dlžníka vzniesť úspešne námietku premlčania, ale aj určitú pravdepodobnosť záveru, že dlžník vyplnil neskorší dátum splatnosti zmenkovej sumy zámerne, v úmysle zabezpečiť si možnosť uplatnenia zmenkového nároku na súde ešte pred jeho premlčaním.

Uvedené prípady je nevyhnutné dôsledne odlíšiť od procesného uplatnenia zmenkových nárokov v súdnom konaní v rozpore so samotnou zmenkovou listinou. Pokiaľ v návrhu na vydanie zmenkového platobného rozkazu žalobca uplatní nárok na zmenkový peniaz vo vyššej čiastke, než na ktorú bola zmenka vystavená, nemôže súd podľa § 175 ods. 1 OSP návrhu na vydanie zmenkového platobného rozkazu vyhovieť.⁷

Úmyselne nesprávne doplnenie blankozmenky na škodu dlžníka môže za určitých podmienok zakladať aj trestnoprávnu zodpovednosť. Do úvahy prichádza trestný čin podvodu v zmysle § 221 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Právny poriadok Slovenskej republiky, na rozdiel od niektorých úprav členských štátov Európskej únie, neobsahuje pre tento prípad osobitnú skutkovú podstatu. Napríklad taliansky trestný zákon – Kráľovský dekrét č. 1398 z 19. 10. 1930 – zakotvuje v § 486 skutkovú podstatu trestného činu nasledovného znenia „Kto za účelom získania prospechu pre seba alebo pre iného, alebo za účelom poškodenia iných, zneužije list podpísaný in bianco, ktorý vlastní z titulu z ktorého vyplýva povinnosť alebo právomoc vyplniť tento list, naňho napíše alebo nechá napísať súkromnú listinu majúcu právne účinky, odlišnou od tej, ku ktorej bol povinný alebo splnomocnený, bude potrestaný, ak použije tento list alebo ho nechá použiť inými, odňatím slobody od šiestich mesiacov do troch rokov“.

b) Námietka nesprávneho vyplnenia blankozmenky

Napriek tomu, že inštitút zmenkových námietok priamo upravuje aj ZZŠ, ide predovšetkým o nástroj procesnoprávny, vo forme obrany proti vydanému zmenkovému platobnému rozkazu v zmysle § 175 OSP. Námietky proti zmenkovému platobnému rozkazu nie je možné považovať za odvolanie. Ide o samostatný opravný prostriedok.⁸ Bez ambície na vyčerpávajúci výklad otázok procesného práva, pokiaľ ide o zmenkové konanie a v ňom uplatnené námietky žalovaného, javí sa ako vhodné poukázať aspoň na niektoré základné charakteristické črty.

Osoba žalovaná zo zmenky je povinná podať eventuálne námietky do troch dní od doručenia zmenkového platobného rozkazu, pričom sa jedná o lehotu procesnú. V zmenkovom

5 Kovařík, Z.: **Smlouva o vyplnění blankosměnky a námitka vadného vyplnění.** In: Zborník z konferencie „15. Slovenské dni obchodného práva“. Slovenská advokátska komora, Bratislava 2009, s. 85.

6 V diele Rouček, F.: **Jednotný směnečný řád.** Praha 1941, s. 89 sa doslovne uvádza: „*Jestliže tedy místo 1000 doplněno 10 000, nebo místo dne splatnosti 1. června 1940 doplněno datum již 1. března 1940, ručí vydavatel prvnímu nabyvateli jen za 1000, 1. června 1940.*“

7 Rozsudok KOS v Brne zo dňa 14.4.1995, sp. zn. 5 Cm 197/94, in: Soudní rozhledy č. 5/1995, s. 105.

8 Stanovisko obchodného kolégia NS SR zo dňa 16. 12. 2005, sp. zn. Objp 3/2005, publikované pod R 6/2006.

- 9 Rozsudok NS SR sp. zn. 1 M Obdo V 6/2008, in: Zo súdnej praxe č. 4/2010 pod č. 39.
- 10 Napr. rozsudok NS SR zo dňa 20. 5. 2009, sp. zn. 1 Obo/26/2008; rozsudok NS SR sp. zn. 1 M Obdo V 9/2007, in: Zo súdnej praxe č. 2/2010 pod č. 18; rozsudok KOS v Brne sp. zn. 5 Cm 44/94, in: Soudní rozhledy 3/95, s. 60; rozsudok VS v Prahe sp. zn. 5 Cmo 179/94, in: Právní rozhledy č. 4/96, s. 176; rozsudok NS ČR sp. zn. 32 Cdo 2383/98, in: Kovařík, Z.: **Přehled směnečné judikatury**. 3. vydanie. Aspi, Praha 2005, s. 99 pod č. 143.
- 11 Rozsudok VS v Olomouci zo dňa 1. 6. 2004, sp. zn. 7 Cmo 394/2002, in: Právní rozhledy č. 24/2004, s. 917.
- 12 Rozsudok NS ČR zo dňa 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2605/2007, publ. pod R(ČR) 19/2010 civ.
- 13 Kovařík, Z.: **Smlouva o vyplnění blankosměnky a námitka vadného vyplnění**. In: Zborník z konferencie „15. Slovenské dni obchodného práva“. Slovenská advokátska komora, Bratislava 2009, s. 84.

konaní sa dôsledne uplatňuje tzv. koncentračná zásada a v námietkach žalovaný musí uviesť všetko, čo proti zmenkovému platobnému rozkazu namieta. Na neskôr podané námietky už súd nemôže brať zreteľ.⁹ Námietky neobsahujúce odôvodnenie súd uznesením odmietne. **Obsah podaných námietok v podstate determinuje predmet ďalšieho konania, keďže po ich včasnom podaní oprávnenou osobu nariadi súd pojednávanie už iba na prejednanie samotných zmenkových námietok (§ 175 ods. 3 OSP)**. Priamo zo zákona teda vyplýva, že pojednávanie súd nenariaduje na prejednanie uplatnených zmenkových nárokov, ale na prejednanie námietok žalovaného.

Podanie odôvodnených námietok má suspenzívny účinok, spojený s odkladom právoplatnosti a vykonateľnosti zmenkového platobného rozkazu v napadnutej časti. Na rozdiel od odporu proti platobnému rozkazu sa však podaním námietok zmenkový platobný rozkaz neruší. Jeho prípadné zrušenie (v celom rozsahu alebo sčasti) môže byť až výsledkom námietkového konania. Námietky sú prípustné aj iba proti časti výroku zmenkového platobného rozkazu, prípadne iba zo strany niektorého zo žalovaných v pozícii samostatného pasívneho procesného spoločenstva. V takom prípade nadobúda nenapadnutá časť zmenkového platobného rozkazu právoplatnosť a následne vykonateľnosť.

Viac-menej ako notorieta je už vnímané konštatovanie, že dôkazné bremeno v konaní o námietkach primárne (nie však vždy absolútne) zaťažuje žalovaného zo zmenky.¹⁰ Ako účinnú procesnú obranu pritom nemožno uplatniť námietky týkajúce sa skutočností, ktoré nastali až po vydaní zmenkového platobného rozkazu. Tie sú uplatniteľné až v eventuálnom konaní o výkon rozhodnutia.¹¹ V konaní o námietkach proti zmenkovému platobnému rozkazu rozhoduje súd meritórne rozsudkom, ktorým vysloví, či zmenkový platobný rozkaz ponecháva v platnosti, alebo ho zrušuje a v akom rozsahu. Proti tomuto rozsudku je prípustné odvolanie v štandardnej procesnej lehote.

V nadväznosti na znenie § 10 ZZŠ je namieste posúdenie, či koncentračnej zásade zmenkového konania podlieha aj tvrdenie o zlomyseľnosti nadobúdateľa, prípadne o jeho hrubej nedbanlivosti pri nadobúdaní zmenky. Zjednodušene povedané, či pre riadne vznesenie námietky postačuje konštatovanie, že došlo k excesnému vyplneniu blankozmenky, alebo musí byť už ako súčasť podaných námietok uvedené aj to, že žalobca zmenku buď nadobudol zlomyseľne alebo sa pri jej nadobúdaní dopustil hrubej nedbanlivosti. V tomto smere sa autor prikláňa k aktuálnej judikatúre Najvyššieho súdu Českej republiky, v zmysle ktorej **tvrdenie, že majiteľ nadobudol zmenku zlomyseľne alebo sa pri nadobúdaní dopustil hrubej nedbanlivosti v zmysle § 10 ZZŠ, nepodlieha zásade koncentrácie zmenkového konania.**¹² Toto tvrdenie totiž nepredstavuje samostatnú námietku proti zmenkovému platobnému rozkazu. Ide iba o skutkový predpoklad prípustnosti námietky nesprávneho vyplnenia.

Námietka nesprávneho vyplnenia blankozmenky podľa § 10 ZZŠ je tzv. relatívnou zmenkovou námietkou. Jej podstata a právny základ sú v zásade mimo zmenku samotnú a spočívajú v nedodržaní vopred uzavretej zmluvy o vyplňovacom oprávení, čo naznačuje kauzálny charakter námietky. Je prípustná iba tým, voči ktorým bola ako voči účastníkom zmluva o vyplnení porušená. **Teda tí dlžníci, ktorí síce tiež nejakú vyplňovaciu zmluvu uzavreli, ale voči ktorým pri dopĺňovaní listiny k porušeniu nedošlo, alebo tí, ktorí vôbec žiadnej takejto zmluvy účastní nie sú, túto námietku k dispozícii vôbec nemajú.**¹³

Pre úspešné vznesenie námietky nesprávneho vyplnenia je z pozície namietajúcej osoby nevyhnutné preukázať, že predložená zmenka bola pôvodne vystavená ako neúplná. Nemenej významným je unesenie dôkazného bremena aj vo vzťahu k existencii vyplňovacieho oprávnenia a ku skutočnosti, že zmenka bola doplnená v rozpore s týmto oprávnením. Ak dané okolnosti budú relevantným spôsobom preukázané, resp. nesporné, musí dlžník následne majiteľovi zmenky dokázať jej nadobudnutie *mala fides*, alebo naplnenie podmienok hrubej nedbanlivosti v súvislosti s jej nadobúdaním.

Tu je nevyhnutná diferenciácia medzi prvým majiteľom zmenky, ktorý je účastníkom zmluvy o vyplňovacom oprávení, a prípadnými ďalšími majiteľmi blankozmenky alebo vyplnenej zmenky. **Priamy účastník zmluvy o vyplňovacom oprávení už z povahy veci nemôže excesne vyplniť blankozmenku bez toho, aby súčasne nekonal zlomyseľne alebo aspoň sa nedopustil hrubej nedbanlivosti.** Tým je relevancia subjektívnej podmienky námietky podľa § 10 ZZŠ vylúčená. Právny význam má teda pri námietke nesprávneho vyplnenia blankozmenky proti jej prvému majiteľovi iba splnenie objektívnej podmienky, spočívajúcej v preukázaní

porušenia vyplňovacieho práva. Ak žalovaný v konaní proti prvému majiteľovi unesie dôkazné bremeno ohľadom toho, že sa jednalo pôvodne o blankozmenku, ktorá bola vyplnená v rozpore so zmluvou o vyplňovacom oprávnení, nie je daný dôvod na ďalšie skúmanie subjektívnych podmienok § 10 ZZŠ.

Z hľadiska právnej interpretácie je pomerne komplikovanejšia situácia, ak bola blankozmenka prevedená rubopisom na tretiu osobu. K indosamentu môže dôjsť pred vyplnením blankozmenky, alebo po jej vyplnení. Jednotliví predstavitelia právnej teórie nie sú jednotní v názore, či sa ustanovenie § 10 ZZŠ uplatní aj v prípade, ak je indosovaná už úplná zmenka. Domnievam sa, že odpoveď na danú otázku je kladná. Ustanovenie § 10 ZZŠ chráni vystaviteľa blankozmenky proti jej nesprávnemu vyplneniu a vyjadruje obmedzenie abstraktnosti zmenkových záväzkov. Z hypotézy tejto právnej normy nie je možné prostredníctvom žiadneho z doktrinálne rešpektovaných výkladových pravidiel vyvodiť záver, že sa vzťahuje výlučne na nadobudnutie nedoplnenej blankozmenky. **Dlžník môže namietať nesprávne vyplnenie blankozmenky podľa § 10 ZZŠ voči ktorémukoľvek majiteľovi, vrátane indosatára (t. j. nadobúdateľa) zmenky vyplnenej alebo nevyplnenej.**¹⁴

Opačný názor vychádza z premisy, že doplnením blankozmenky zaniká, v prípade jej prevodu, možnosť namietať nadobúdateľovi nesprávnosť vyplnenia v zmysle § 10 ZZŠ a dlžník môže uplatniť iba námietky podľa § 17 ZZŠ,¹⁵ ktorý znie:

„Kto je žalovaný zo zmenky, nemôže robiť majiteľovi námietky, ktoré sa zakladajú na jeho vlastných vzťahoch k vystaviteľovi alebo k predošlým majiteľom, okrem ak majiteľ pri nadobúdaní zmenky konal vedome na škodu dlžníka“.

Vedomé konanie na škodu dlžníka (§ 17 i. f. ZZŠ) je nepochybne reštriktívnejšie a pod toto ustanovenie je možné, v porovnaní so znením § 10 ZZŠ, subsumovať zúžený okruh alternatívnych skutkových prípadov. Ustanovenie § 10 ZZŠ je však plne autonómne a nie je špeciálnym vo vzťahu k § 17 ZZŠ. Námietka excesného vyplnenia blankozmenky nie je námietkou z vlastných vzťahov k vystaviteľovi, ale zvláštnym druhom námietky, ktorá je upravená osobitne a nezávisle od § 17 ZZŠ. Inak by bolo samotné znenie § 10 ZZŠ nadbytočné, pretože námietka nesprávneho vyplnenia blankozmenky by sa generálne posudzovala na základe kritérií stanovených v § 17 ZZŠ.

Z tohto hľadiska dopadajú obidve normy na odlišné skutkovo-právne situácie a nie sú vo vzájomnej kolízii, ktorej determinujúcim momentom by bolo posúdenie, či bola prevedená vyplnená zmenka alebo ešte blankozmenka. V prospech aplikácie § 17 ZZŠ na námietku nesprávneho vyplnenia blankozmenky, ktorá bola indosovaná ako vyplnená, nesvedčí ani argument, že tí, ktorí podpisujú zmenku vyplnenú, poznajú už celý obsah zmenky.¹⁶ Námietka nesprávneho vyplnenia blankozmenky totiž prináleží zmenkovému dlžníkovi, ktorý sa na zmenku podpisuje pred jej doplnením a spôsob jej následného doplnenia sa dostane do sféry jeho poznania spravidla až pri predložení zmenky na platenie. Aj z hľadiska teleologického výkladu osobitnej a sprísnenej úpravy námietok pri nesprávnom vyplnení blankozmenky musí byť v prospech takéhoto dlžníka zachovaná obsahovo širšia námietka podľa § 10 ZZŠ a ustanovenie § 17 ZZŠ sa v tomto smere nepoužije.

Nedochádza tým k neželanému ohrozeniu efektívnosti, abstraktnosti a právnej istoty zmenkových vzťahov z hľadiska nadobúdajúceho zmenkového veriteľa. **Pokiaľ majiteľ dobromyseľne a s náležitou odbornou starostlivosťou nadobudol zmenku už excesne doplnenú, pričom pôvodne išlo o blankozmenku, nedopustil sa pri nadobúdaní zlomyseľnosti ani hrubej nedbanlivosti a prípadná námietka nesprávneho vyplnenia blankozmenky nemôže byť úspešne vznesená.** Konečný výsledok je teda totožný ako pri námietke podľa § 17 ZZŠ, kde by nadobúdateľa chránilo to, že pri nadobúdaní zmenky nekonal vedome na škodu dlžníka. Doktrinálne je prirodzene znenie § 10 ZZŠ pre namietajúceho výhodnejšie ako znenie § 17 ZZŠ, to ale na druhej strane plne korešponduje s výrazne nepriaznivejším (z pohľadu vnímateľného rizika) postavením vystaviteľa blankozmenky v komparácii s typickým vystaviteľom zmenky úplnej.

V prospech záveru, že uvedené dve ustanovenia sú plne suverénne a § 17 ZZŠ sa nevzťahuje na námietku nesprávneho vyplnenia blankozmenky ani pri indosácii vyplnenej blankety, svedčí aj systematický výklad. Ustanovenie § 10 ZZŠ je súčasťou prvého dielu prvej časti čl. I ZZŠ, s označením „Vystavenie a forma cudzej zmenky“, pričom § 17 ZZŠ je systematicky za-

14 Totožne aj: Kizlink, K. – Spišák, J.: **Zmenkové právo. Komentár.** 2. vydanie (pôv. 1944). Heuréka, Šamorín 2005, s. 89; Kotásek, J.: **Směnečné právo – komentář k čl. I zákona směnečného a šekového.** Prospektrum, Praha 2006, s. 75; Chalupa, R.: **Zákon směnečný a šekový. Komentář. I. díl.** Linde, Praha 1996, s. 103.

15 Napríklad: Círák, J. – Šmeringai, P.: **Zmenky v praxi a podnikaní.** Consulta, Bratislava 1999, s. 41.

16 Opozitne Kovařík, Z.: **Zákon směnečný a šekový. Komentár.** 3. vydanie. C. H. Beck, Praha 2002, s. 48.

radený do samostatného druhého dielu prvej časti čl. I ZZŠ, ktorý upravuje iba špecifický okruh vzťahov v súvislosti s indosamentom.

Znenie § 10 ZZŠ je všeobecnejšie a uplatní sa aj u blankozmeniek, ktoré nie sú indosovateľné. Ustanovenie § 17 ZZŠ sa totiž v zásade použije iba na zmenky, ktoré sú spôsobilé na prevod rubopisom (indosovateľné), keďže rekta zmenky (neprevoditeľné rubopisom) sa riadia právnou úpravou pre postúpenie pohľadávky. Ak by sa na prevod už vyplnenej blankozmenky nemohol vzťahovať § 10 ZZŠ, vznikla by u rekta zmeniek pomerne komplikovaná situácia. Voči nadobúdateľovi cedovanej vyplnenej blankozmenky môže dlžník uplatniť všetky námietky, ktoré mohol voči pohľadávke uplatniť v čase postúpenia (§ 529 ods. 1 OZ). Do tejto kategórie nepochybne spadá aj námietka nesprávneho vyplnenia blankozmenky. Pre túto námietku sa § 17 ZZŠ, vzťahujúci sa na ordre zmenky (indosovateľné), nepoužije. Použiť sa však nevyhnutne musí § 10 ZZŠ, pretože je nemysliteľné, aby dlžník mohol postupníkovi z pôvodných vzťahov namietat viac, ako mohol namietat postupcovi. To platí *mutatis mutandis* aj o indosamentoch s účinkami cesie, v zmysle § 20 ods. 1 ZZŠ.

Individuálny charakter má situácia, kedy sa na úplnú zmenku, po zániku vyplňovacieho oprávnenia jeho konzumáciou, podpisu noví účastníci zmenkového vzťahu. Do úvahy prichádza napríklad v poradí ďalší indosant, nový zmenkový ručiteľ a podobne. Pokiaľ aj bola blankozmenka excesne vyplnená, tieto osoby sa zmenkovo zaviazali až po vyplnení, a teda s bezvýhradným vedomím o obsahu zmenkového vzťahu. Nehľadí sa pritom na nich ako na podpisovateľov blankozmenky. Ak následne pred uplatnením zmenky nedôjde k zmene textu zmenkovej listiny, majú dané osoby k dispozícii štandardné zmenkové námietky. Ak bude medzičasom zmenka pozmenená, prichádza do úvahy už spomínaná námietka v zmysle § 69 ZZŠ.

Záver

Blankozmenka, nielen historicky, obhájila svoju pevnú pozíciu v modernom právnom systéme. Jedná sa o nezastupiteľný inštitút, ktorého abstraktnosť, pružnosť a efektívnosť predstavuje značný prínos pre subjekty podnikajúce v oblasti bankových služieb, leasingu, poisťovníctva a podobne. Blankozmenka však nesporne vytvára vhodný priestor aj na zabezpečenie záväzkov v rámci bežných obchodných a občianskoprávných vzťahov, čo je aj v súčasnosti vnímané ako jedna z jej hlavných funkcií.

Absolútna stručnosť právnej úpravy vzťahujúcej sa na blankozmenku má v zásade pozitívny aj negatívny rozmer. Odhliadnuc od toho, že ide o ojedinelý prejav legislatívnej výrazovej efektívnosti, je v prípade § 10 ZZŠ skôr rozporuplne vnímané to, že inštitút blankozmenky nie je „čitateľný“ *prima facie* a vyžaduje určitú mieru odborných znalostí. Predbežne nezodpovedanou ostáva otázka, či by konkretizovanie a precizovanie ustanovení o blankozmenke v intencích súčasnej legislatívnej techniky malo za následok zintenzívnenie jej praktického uplatňovania. Každopádne tzv. zmenková prísnosť (*rigor cambialis*) vyžaduje o. i. zachovanie náležitej zmenkovej vigilancie, t. j. zmenkovej bdlosti, ako aj zmenkovej diligencie, teda zmenkovej dbalosti či dôslednosti.

Z hľadiska právnej teórie je však súčasné znenie § 10 ZZŠ plne postačujúce a v kontexte iných ustanovení právneho poriadku Slovenskej republiky vyčerpávajúco normatívne pokrýva problematiku blankozmeniek. Ako naznačuje obsah tohto článku, mnohé otázky nevyhnutne podliehajú polemickému právnej interpretácii, avšak vždy s konkrétnym výkladovým záverom.

Základné princípy zmenkového práva a reálna hospodárska uplatniteľnosť tohto druhu cenných papierov má za následok skutočnosť, že procesná pozícia osôb žalovaných zo zmenky je sťažená. Koncentračná zásada zmenkového súdneho konania núti dlžníka, pod hrozbou nezvratného procesného neúspechu, vzniesť kvalifikované námietky vo veľmi krátkej lehote. Z aktuálnej praxe a celkovej povahy inštitútu blankozmenky vyplýva, že unesenie dôkazného bremena je u zmeniek, ktoré boli vystavené ako neúplné, ešte komplikovanejšie.

Najvýraznejšie nebezpečenstvo pre dlžníka v tomto smere predstavuje najmä prevod blankozmenky rubopisom na tretiu osobu a doplnenie textu zmenkovej listiny v rozpore s vyplňo-

vacím oprávnením. V záujme minimalizácie hrozieb na strane zmenkovo zaviazaných osôb, vyplývajúcich z používania blankozmeniek, je možné odporučiť nasledovné postupy:

- a) Vpísanie rektadoložky. Doložka „nie na rad“ alebo iná doložka rovnakého významu znemožňuje indosovanie zmenky. Za účelom prevodu práv zo zmenky musia účastníci vzťahu uzavrieť zmluvu (napr. o prevode cenného papiera) s účinkami cesie, ako vyplýva z § 11 ods. 2 ZZŠ. Dlžník je, v zmysle § 529 ods. 1 zákona OZ, následne oprávnený namietať voči novému nadobúdateľovi zmenky všetky skutočnosti, ktoré mohol uplatniť v čase postúpenia.
- b) Vedľajšia hodnotová (informačná) doložka na zmenkovej listine. Pri vystavení napríklad zabezpečovacej blankozmenky je rozhodne vhodné uviesť do jej textu aj tzv. vedľajšiu doložku, ktorá bude obsahovať údaj o tom, že zmenka bola vystavená na zabezpečenie konkrétnej povinnosti a má byť následne doplnená. V texte môže byť obsiahnutý aj údaj o vyplňovacom oprávnení, odkaz na konkrétnu písomnú dohodu o vyplňovacom oprávnení, alebo celé znenie vyplňovacieho oprávnenia. Nový majiteľ blankozmenky bude spravidla jednať v hrubej nadbanlivosti (§ 10 ZZŠ), ak sa z naznačeného zdroja nepoučí o vyplňovacom práve a spôsobe jeho konzumácie.¹⁷
- c) Písomná forma dohody o vyplňovacom oprávnení. Pre zmenkového dlžníka z blankozmenky je mimoriadne významná individuálna spôsobilosť preukázať v ktoromkoľvek štádiu zmenkového vzťahu obsah vyplňovacieho oprávnenia. Vzhľadom na to, že dohoda o vyplňovacom práve nevyžaduje osobitnú formu a môže byť uzavretá aj konkludentne, má jej zrozumiteľné a určité písomné vyhotovenie podstatný význam. Dohoda môže byť textovo obsiahnutá aj v písomnej zmluve zakladajúcej kauzálny vzťah, ktorý je zmenkou zabezpečený. Naďalej však ostáva samostatným právnym úkonom s vlastným režimom.
- d) Dôsledné a vyčerpávajúce uplatnenie zmenkových námietok v súdnom konaní. Proti doručenému zmenkovému platobnému rozkazu môže žalovaný podať námietky iba v trojdňovej zákonnej lehote podľa § 175 ods. 1 OSP.¹⁸ V námietkach je *ex lege* povinný uviesť všetko, čo proti zmenkovému platobnému rozkazu namieta. Procesná koncentračná zásada znemožňuje, aby boli po uplynutí danej lehoty vznášané alebo dopĺňané akékoľvek ďalšie námietky. Námietky, ktoré neobsahujú odôvodnenie, súd podľa § 175 ods. 2 OSP odmietne. Ak žalovaný zmenkový dlžník namieta excesné vyplnenie blankozmenky, musia námietky minimálne obsahovať konkrétne a preskúmateľné údaje o tom, že predložená zmenková listina bola pôvodne blankozmenkou s určitým vyplňovacím oprávnením, že k jej vyplneniu došlo v rozpore s dohodou, ktorý zápis na zmenke bol vyplnený nesprávne, v čom táto nesprávnosť spočíva a údaj o tom, aký zápis mal byť po správnom na zmenku vpísaný.¹⁹

17 Kotásek, J: **K niektorým praktickým aspektom blankosměnky**. Bulletin advokacie č. 9/1998, s. 38.

18 Pri zmenkových platobných rozkazoch doručených napr. v piatok, u ktorých koniec námietkovej lehoty pripadá na nadchádzajúci pondelok, pričom pred podaním námietok má advokát žalovaného nezriedka v úmysle nazrieť do súdneho spisu, je táto lehota skutočne krátka.

19 Napríklad v zmysle rozsudku Vrchného súdu v Prahe zo dňa 26. 10. 2009, sp. zn. 5 Cmo 132/2009, in: Právní rozhledy č. 13/2010, s. 484: „Námietka nesprávneho vyplnenia zmenkovej sumy v blankozmenke nie je riadne odôvodnená, pokiaľ nemožno z jej obsahu vyvodit' taktiež tvrdenie, koľko malo byť na zmenke správne uvedené“.

RESUMÉ

Blankozmenka a právo na jej vyplnenie

Príspevok je venovaný problematike blankozmenky, ako osobitného a pomerne intenzívne uplatňovaného inštitútu zmenkového práva. Obsahovo je zameraný na základnú analýzu nosných a súvisiacich ustanovení zákona č. 191/1950 Zb. zmenkového a šekového, s dopadom na právnu prax. Autor v texte vychádza zo všeobecne akceptovaných záverov zmenkovo-právnej teórie a poukazuje predovšetkým na interpretačne a aplikačne problematické oblasti. Popri všeobecnom rozbere blankozmenky a s ňou spojeného vyplňovacieho oprávnenia je adekvátny priestor venovaný otázkam excesného vyplnenia blankozmenky, ako aj samotným zmenkovým námietkam vo vzťahu ku zmenke, ktorá bola pôvodne vystavená ako neúplná.

SUMMARY

Blank Promissory Notes and the Right to Fill Them In

The article deals with the issue of blank promissory notes as a separate and quite widely used instrument afforded by the law for bills of exchange and promissory notes. The author makes a basic analysis of key provisions of Act No. 191/1950 on Bills of Exchange, Promissory Notes and Cheques and other relevant provisions thereto related, as well as their practical impact. The author relies on generally recognized conclusions of the legal theory of bills of exchange and promissory notes, and he first of all refers to interpretation and application problems. In addition to general analysis of blank promissory notes and the right to fill them in, there is enough room left for dealing the excessive filling-in of blank promissory notes, as well as objections raised in relation to promissory notes that were first drafted as inchoate and incomplete.

ZUSAMENFASSUNG

Blankowechsel und das Wechselausfüllungsrecht

Der Beitrag ist der Problematik des Blankowechsels, der als ein besonderes und ziemlich oft geltend gemachtes Wechselrechtinstrument betrachtet wird, gewidmet. Inhaltlich konzentriert sich der Beitrag auf eine grundlegende Analyse wesentlicher sowie zusammenhängender Bestimmungen des Wechsel- und Scheckgesetzes Nr. 191/1950 Slg. und auf dessen Auswirkungen auf die Rechtspraxis. Der Autor geht von den allgemein akzeptierten Schlussfolgerungen der Wechselrechtstheorie aus und macht insbesondere auf Interpretations- und Anwendungsbereiche aufmerksam. Neben der allgemeinen Analyse des Blankowechsels und des zusammenhängenden Wechselausfüllungsrechtes ist ein entsprechender Raum den Fragen der exzessiven Ausfüllung des Blankowechsels sowie denen, gegen einen Wechsel, der ursprünglich als nicht vollständig ausgestellt wurde, erhobenen Wechseleinwendungen, gewidmet.

Zmluva účinná po zverejnení...

JUDr. Milan Hodás

Filozofia transparentnosti a informovania zrejme predstavovala legitímny motivačný imperatív pre tvorcov zákona č. 546/2010 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám). Ušľachtilý zámer zákonodarcu však má v aplikačnej praxi mnohé nepríjemné konotácie.

Filozofia transparentnosti

Verejný a súkromný sektor prepája bohatá škála zmluvných vzťahov, pričom rastie tendencia kontrolovať tieto zmluvné vzťahy z hľadiska dodržiavania efektívnosti používania verejných prostriedkov. Otázka dobrej správy, či jej princípov je horúcou témou na národnej, ale aj európskej úrovni. Zásada transparentnosti je zakotvená v článku 1 a článku 10 Zmluvy o Európskej únii ako aj v článku 15 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.¹ Transparentné nakladanie

JUDr. Milan Hodás
pôsobil na Úseku legislatívy a aproximácie práva Kancelárie Národnej rady Slovenskej republiky.
V súčasnosti pracuje ako riaditeľ legislatívno-právneho odboru Ministerstva školstva, vedy,

výskumu a športu Slovenskej republiky a ako doktorand na Katedre ústavného práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, kde sa venuje najmä problematike dodržiavania ľudských práv v boji proti terorizmu. Zaoberá sa aj problematikou prekladu, problematikou multilingválneho prostredia Európskej únie a dôsledkom tohto prostredia na systém a aplikáciu práva, ako aj prednáškovej a publikačnej činnosti.

ľudia nemôžu zmysluplne participovať na spoločenských záležitostiach. Informácia nie je len nevyhnutnosť pre ľudí, je aj podstatnou časťou dobrej vlády. Zlá vláda potrebuje pre svoje prežitie utajovanie. To umožňuje, aby bujnela neefektívnosť, plytvanie a korupcia.³ Ako povedal v 18. storočí James Medison: „Vláda ľudu bez informovanosti ľudu alebo bez možnosti získať informácie je iba prológom frašky alebo tragédie, alebo možno oboje.“⁴ Aj podľa bodu názoru vyjadrenom v bode 68. rozsudku Súdneho dvora Európskej únie z 9. novembra 2010 v spojených veciach C-92/09 a C-93/09 zásada transparentnosti umožňuje občanom tesnejšie sa

s verejnými prostriedkami je možné považovať za súčasť princípu otvorenosti, princípu transparentnosti, ako aj súčasť práva na prístup k informáciám, ako základných princípov dobrej správy. Podľa článku 2 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sú zdrojom všetkej štátnej moci občania. Občania musia byť dobre zoznámení so systémom fungovania zložiek verejnej moci, aby boli schopní posúdiť, či je verejná moc vykonávaná *lege artis*. Podľa S. Zikmundovej možno z ústavného princípu, v zmysle ktorého všetka štátna moc pochádza od občanov vyvodzovať, že štát má byť vo vzťahu k svojim občanom otvorený. Občan musí mať k dispozícii všetky relevantné informácie, ktoré má štát k dispozícii a štát nemôže nič zatajovať, pretože by to bolo popretím legitimacy demokratického právneho štátu.² „Informácia je kyslíkom demokracie. Ak ľudia nevedia, čo sa deje v spoločnosti, ak sú činy tých, ktorí vládnu skryté,

1 Ú. v. EÚ C 83
z 30. marca 2010.

2 Zikmundová, S. a kol.:
Otvorený úrad a princípy dobrej správy „Zavírame?“
In: Princípy dobrej správy, Sborník príspevků přednesených na pracovní konferenci, Masarykova univerzita, Brno 2006, s. 165.

3 Puddephatt, A.: **The Public's Right to Know**
In: Principles on Freedom of Information Legislation (preface), Article 19, London 1999, s. 1.

4 Citované podľa Pirošík, V. – Kamenec, T.: **Prístup k informáciám ako protikorupčný nástroj.**
In: CPHR – Transparency International Slovensko, Róbert Vico – vydavateľstvo, Bratislava 2001, s. 7.

5 Ako uvádza dôvodová správa (parlamentná tlač 106): „Predložený návrh bol vypracovaný predovšetkým s cieľom zaviesť pravidlá, ktoré zabezpečia transparentné a hospodárne nakladanie s verejným majetkom a s verejnými prostriedkami.“

6 Z dôvodovej správy: „Znak formy zmluvy vylučuje spod legálnej definície povinne zverejňovanej zmluvy, ktoré majú inú ako písomnú formu. Podmienka písomnej formy zmluvy má aj svoj praktický význam, keďže nevytvára zbytočnú administratívnu záťaž v podobe formalizovania zmlúv v situáciách, kde to súčasná práva úprava ani nevyžaduje (z povahy veci vyplýva, že zverejniť možno len písomnú zmluvu). Na strane druhej, táto práva konštrukcia zahŕňa všetky prípady, kde podmienka písomnej formy zmluvy jej podmienkou jej platnosti podľa osobitných zákonov. Ide najmä o prípady právnej úpravy nakladania s nehnuteľným majetkom štátu, verejného obstarávania, poskytovania štátnych dotácií a pod.“

7 Povinne zverejňovaná zmluva sa zverejňuje v Centrálnom registri zmlúv, ak je jej účastníkom ministerstvo, ostatný ústredný orgán štátnej správy, verejnoprávna inštitúcia alebo nimi založená právnická osoba, v ktorej vlastní väčšinu akcií alebo väčšinový obchodný podiel alebo ktorú ovládajú väčšinovým podielom na hlasovacích právach alebo vymenúvajú viac ako polovicu členov správneho orgánu alebo iného výkonného orgánu, alebo kontrolného orgánu. (Pozri § 5a ods. 4 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám.)

zapájať do rozhodovacieho procesu a zaručuje, že v demokratickom systéme sa administratíva stáva legitímnejšou, efektívnejšou a zodpovednejšou voči občanovi. Dňa 9. decembra 2010 bol prijatý zákon č. 546/2010 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám), ktorý mal reflektovať na filozofiu a zásady transparentnosti života v demokratickej spoločnosti.⁵

Účinnosť povinne zverejňovaných zmlúv

Zákon č. 546/2010 Z. z. doplnil do Občianskeho zákonníka § 47a, ktorým stanovil, že ak sa zákonom ustanovuje povinne zverejnenie zmluvy, zmluva môže byť účinná najskôr dňom nasledujúcim po dni jej zverejnenia. Účastníci si môžu dohodnúť, že zmluva nadobúda účinnosť neskôr po jej zverejnení. Podľa § 5a zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám je povinne zverejňovanou zmluvou písomná zmluva,⁶ ktorú uzaviera povinná osoba a ktorá obsahuje informáciu, ktorá bola získaná za verejné prostriedky, alebo sa týka používania verejných prostriedkov, nakladania s majetkom štátu, majetkom obce, majetkom vyššieho územného celku alebo majetkom právnických osôb zriadených zákonom, na základe zákona alebo nakladania s finančnými prostriedkami Európskej únie.

K zákonnému zverejneniu zmluvy dochádza v taxatívne vymedzených prípadoch (účastníkom zmluvy je ministerstvo, ostatný stredný orgán štátnej správy atď.)⁷ zverejnením v Centrálnom registri zmlúv, ktorý vedie Úrad vlády Slovenskej republiky v elektronickej podobe. V ďalších prípadoch dochádza k zákonnému zverejneniu zmluvy zverejnením na webovom sídle povinnej osoby, ktorá zmluvu uzatvára. Webové sídlo je bližšie vymedzené v § 2 zákona č. 275/2006 Z. z. o informačných systémoch verejnej správy a o zmenene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 570/2009 Z. z. a vo výnose Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 312/2010 Z. z. o štandardoch pre informačné systémy verejnej správy. Ak povinná osoba nemá webové sídlo, zmluva sa zverejňuje bezodplatne v Obchodnom vestníku.

Sankciou/následkom za nezverejnenie povinne zverejňovanej zmluvy je zákonná domnienka, v zmysle ktorej platí, že k uzavretiu zmluvy nedošlo. Táto domnienka sa aplikuje v prípade, ak sa zmluva nezverejnila do troch mesiacov od uzavretia zmluvy alebo od udelenia súhlasu, ak sa na jej platnosť vyžaduje súhlas príslušného orgánu (§ 47a ods. 4 Občianskeho zákonníka). Cieľom je dosiahnuť, aby zmluvné strany boli pri zverejňovaní zmlúv aktívne. Podľa dôvodovej správy: „Účelom daného ustanovenia je posilniť právnu istotu s ohľadom na režim účinnosti zmluvy a predchádzať situáciám, že strany uzavru zmluvu, ale z nejakého (napríklad z nepoctivého dôvodu), ju nebudú chcieť zverejniť. Zmluvné strany (účastníci zmluvy) majú byť preto aktívne pri zverejňovaní zmlúv. Aby však ustanovenie nebolo prísné, a tak nekomplikovalo zmluvné vzťahy vznikajúce na trhu a neprímerane nezasahovalo do privátnej autonómie zmluvných strán, najmä v prípadoch, keď povinná osoba má na platnosť zmluvy dostať súhlas orgánu s platnosťou zmluvy (napr. podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu), trojmesačná lehota začína plynúť od udelenia súhlasu.“

Ochrana subjektu súkromného sektora, ktorý uzatvára kontrakt so subjektom verejného sektora – tzv. povinnou osobou v zmysle § 2 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám spočíva v možnosti podať návrh na zverejnenie zmluvy v Obchodnom vestníku, ak zmluva nie je zverejnená do siedmich dní odo dňa uzavretia alebo odo dňa doručenia súhlasu, ak sa na jej platnosť vyžaduje súhlas príslušného orgánu.⁸ Zákon obsahuje aj kolízne pravidlo pre prípad zverejnenia viacerými spôsobmi. Podľa § 5a ods. 8 zákona č. 211/2000 Z. z. je rozhodujúcim prvé zverejnenie zmluvy.

Ďalší nástroj ochrany subjektu súkromného sektora spočíva v možnosti požiadať Úrad vlády Slovenskej republiky, resp. inú povinnú osobu, ak zmluva nie je zverejňovaná v Centrálnom registri zmlúv, o vydanie písomného potvrdenia o zverejnení zmluvy. Zákon nestanovuje formu tohto písomného potvrdenia. Určenie formy písomného potvrdenia o zverejnení zmluvy bolo stanovené v § 6 návrhu Nariadenia vlády, ktorým sa ustanovuje hodnota objednávok tovarov a služieb a faktúr za tovary a služby, ktoré sa nezverejňujú, a ktorým sa upravujú podrobnosti

zverejňovania objednávok tovarov a služieb, faktúr za tovary a služby a povinne zverejňovaných zmlúv. Schválené nariadenie vlády 118/2011 Z. z. ktorým sa ustanovuje hodnota objednávok tovarov a služieb a faktúr za tovary a služby, ktoré sa nezverejňujú však toto ustanovenie neobsahuje.

Povinná osoba má zákonnú povinnosť bezodkladne poslať písomné potvrdenie o zverejnení zmluvy príslušnej správe katastra, ak sa zverejnila zmluva, ktorá na vznik, zmenu alebo zánik práva vyžaduje vklad do katastra nehnuteľností podľa osobitného predpisu (katastrálneho zákona).

Ako som už naznačil v úvodnej časti tohto článku, s praktickou aplikáciou inštitútu povinne zverejňovaných zmlúv sú spojené mnohé problémy s dopadom tak na súkromný ako aj verejný sektor. Zaoberať sa budem problémovými oblasťami s dopadom na súkromný sektor.

Problémové oblasti aplikácie inštitútu povinne zverejňovaných zmlúv

V časoch trhovej ekonomiky je štát, resp. verejný sektor prostredníctvom verejného obstarávania a tzv. outsourcingu výrazným spôsobom napojený na zdroje tovarov a služieb súkromného sektora. K tomuto prepojeniu dochádza prostredníctvom zmlúv a pre pochopenie problémov spojených s inštitútom povinne zverejňovaných zmlúv si dovoľm malý teoreticko-právny exkurz do problematiky právnych úkonov.

a) Vznik a účinnosť zmluvy

Zmluvy sú najtypickejšími zo všetkých právnych úkonov.⁹ Je to dvojstranný alebo viacstranný právny úkon, na základe ktorého dochádza k vzniku, zmene alebo zániku právnych vzťahov súkromno-právneho charakteru. Pri analýze vzniku právnych úkonov je potrebné upozorniť na vymedzenie pojmov perfektnosť a platnosť právneho úkonu.

Právny úkon vzniká, len čo jestvujú jeho pojmové znaky. Ide o tzv. perfektnosť právneho úkonu, to znamená stav, keď bol právny úkon dovŕšený, t. j. keď sú naplnené jeho podstatné znaky, aby vôbec mohlo ísť o právny úkon. Platnosť právneho úkonu je ďalšia vlastnosť, ktorá je závislá od splnenia náležitostí právneho úkonu. Môže preto nastať situácia, keď právny úkon vznikol (bol dovŕšený, je perfektný), ale trpí vadou, ktorá ho robí neplatným.¹⁰ Zmluva, ako dvojstranný právny úkon, vzniká konsenzom, t. j. úplným a bezpodmienečným prijatím (akceptáciou) návrhu na uzavretie zmluvy (ponuky, oferty).¹¹ Ako sa „hovori“ v § 44 Občianskeho zákonníka zmluva je uzavretá okamihom, keď prijatie návrhu na uzavretie zmluvy nadobúda účinnosť (vznik zmluvy).

Od vzniku zmluvy je potrebné odlišovať jej účinnosť, t. j. skutočnosť, že zmluva začala spôsobovať zamýšľané právne následky, inak povedané, že sa možno úspešne domáhať plnenia zo zmluvy. Hovoríme o účinnosti právneho úkonu, ktorú definujeme ako stav, keď nastávajú účinky právneho úkonu, ktoré s týmto prejavom vôle spája právny poriadok. Vznik zmluvy a jej účinnosť spravidla nastávajú zároveň. Niekedy však účinnosť zmluvy nastáva až po jej vzniku, pričom sa môže stať, že zmluva síce vznikne, ale nestane sa účinnou.¹² Môže ísť o prípady, keď účinnosť zmluvy vzniká neskôr na základe zákona – účinnosť rozhodnutím príslušného orgánu (§ 47, § 149a Občianskeho zákonníka) alebo na základe dohody zmluvných strán (§ 36 Občianskeho zákonníka).¹³

Môžeme sa stretnúť s názorom, podľa ktorého: „V dôsledku zmien v právnom poriadku a podstatne širšieho chápania zmluvnej autonómie sa ustanovenie § 47 v súčasnosti javí ako nadbytočné. Platné právo nepozná prípad, v ktorom by sa na účinnosť súkromnoprávnej zmluvy vyžadovalo rozhodnutie príslušného orgánu. Ak teda príslušný predpis ustanovuje, že práva k nehnuteľnostiam zo zmlúv sa do katastra zapisujú vkladom a právne účinky vkladu vznikajú na základe právoplatného rozhodnutia správy katastra o jeho povolení (pozri § 20 KZ), znamená to, že obligačné právne účinky zmluvy nastanú bez ohľadu na rozhodnutie príslušného orgánu. Uzavretie zmluvy tak predstavuje prvú fázu, na základe ktorej vzniká nadobúdateľovi obligačno-

8 Pozri § 5a ods. 6 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám.

9 Fekete, I.: **Občiansky zákonník – komentár.** EPOS, Bratislava 2007, s. 156.

10 Fiala, J. a kol.: **Občianske právo hmotné, tretí opravené a doplnené vydání.** Masarykova univerzita a nakladateľství Doplněk, Brno 2002, s. 31.

11 Lazar, J. a kol.: **Občianske právo hmotné 1.** IURA EDITION, Bratislava 2010, s. 126.

12 Lazar, J. a kol.: **Základy občianskeho hmotného práva. 1. zväzok.** IURA EDITION, Bratislava 2000, s. 58;

Fekete, I.: **Občiansky zákonník – komentár.** EPOS, Bratislava 2007, s. 172.

13 Porovnaj Švestka, J. – Jehlička, O. – Škárová, M. – Spáčil, J. a kol.: **Občianský zákonník – komentár. 10. vydání.** C. H. Beck, Praha 2006, s. 297: „Uzavřením smlouvy nabývá smlouva zásadně i účinnost, t. j. vzniká možnost domáhat se z ní s úspěchem. Inění. V některých případech – ať již na základě dohody, či zákona – však může být stanovena účinnost smlouvy jinak § 36 odst. 2 věta první, § 149a.“

14 Lazar, J. a kol.: **Občianske právo hmotné 1**. IURA EDITION, Bratislava 2010, s. 126–127.

15 Pozri aj Fekete, I.: **Občiansky zákonník – komentár**. EPOS, Bratislava 2007, s. 172.

16 Bližšie ku kumulatívnej novácii pozri Handlar, J.: **Zánik záväzků dohodou v občianském a obchodním právu**. C. H. Beck, Praha 2010, s. 26–36.

17 Porovnaj Švestka, J. – Jehlička, O. – Škárová, M. – Spáčil, J. a kol.: **Občiansky zákoník – komentár**. 10. vydání. C. H. Beck, Praha 2006, s. 918.

18 Porovnaj Švestka, J. – Jehlička, O. – Škárová, M. – Spáčil, J. a kol.: **Občiansky zákoník – komentár**. 10. vydání. C. H. Beck, Praha 2006, s. 917.

19 Fekete, I.: **Občiansky zákonník – komentár**. EPOS, Bratislava 2007, s. 563.

20 Pozri Fekete, I.: **Občiansky zákonník – komentár**. EPOS, Bratislava 2007, s. 167: „*Pokiaľ sa plnilo na základe zmluvy, ktorá síce platne vznikla, avšak nenaobudla účinnosť, vzniká nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 451 a nasl. OZ).*“

právny nárok na prevod vlastníckeho práva k veci (právny dôvod, titulus). Vecnoprávne účinky uzavretej zmluvy (vznik, zmena alebo zánik vecného práva k nehnuteľnosti) nastávajú až vkladom do katastra. Táto druhá fáza sa označuje ako právny spôsob prevodu, alebo modus.¹⁴

Tu je potrebné upozorniť na rozpor tohto názoru s ustanovením § 149a Občianskeho zákonníka, podľa ktorého dohody medzi manželmi podľa ustanovení § 143 a § 149 Občianskeho zákonníka (vysporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov dohodou), ktoré sa týkajú nehnuteľností nadobúdajú účinnosť vkladom do katastra.¹⁵

Prípád zákonom stanovenej účinnosti predstavuje aj novoprijatý § 47a Občianskeho zákonníka, podľa ktorého nadobúda povinne zverejňovaná zmluva účinnosť až dňom nasledujúcim po dni jej zverejnenia. Toto ustanovenie teda neumožňuje použiť štandardnú formuláciu: „*Táto zmluva nadobúda účinnosť dňom podpisu oboma zmluvnými stranami*“.

b) Predĺženie zmluvného vzťahu dodatkom k zmluve

V súvislosti s účinnosťou zmluvy vzniká zaujímavá otázka pre prípad, že zmluva bola uzatvorená na dobu určitú a zmluvné strany chcú dodatkom (zmluvou spadajúcou do kategórie povinne zverejňovaných zmlúv) predĺžiť svoj zmluvný vzťah na ďalšie obdobie. Dodatok/zmluva predlžujúca zmluvný vzťah môže podľa § 47a Občianskeho zákonníka nadobudnúť účinnosť najskôr dňom nasledujúcim po jeho zverejnení v Centrálnom registri zmlúv. Otázkou je, abstrahujúc od časových požiadaviek vyplývajúcich z potreby technického spracovania (scanovanie atď.), kedy najneskôr môže byť daný dodatok predlžujúci záväzkový vzťah účinný.

Podľa § 516 Občianskeho zákonníka môžu účastníci dohodou zmeniť vzájomné práva a povinnosti. Ide o tzv. kumulatívnu nováciu.¹⁶ Keďže v obchodnom zákonníku nie sú zmeny obsahu obchodných záväzkov komplexne upravené, uplatňuje sa § 516 aj v obchodno-záväzkových vzťahoch.¹⁷ Platí zásada, že jednotlivé vzájomné práva a povinnosti účastníkov právneho vzťahu je možné dodatočne meniť len za predpokladu, že v dobe zmeny existujú; záväzok (dlh), ktorý zanikol už nie je možné zmeniť.¹⁸ K dohode podľa § 516 teda môže dôjsť v dobe medzi vznikom a zánikom záväzku, ktorý má byť zmenený.¹⁹ Na základe vyššie uvedeného sa domnievam, že dodatok, ktorý je povinne zverejňovanou zmluvou musí byť v posledný deň platnosti a účinnosti zmluvy, ktorej účinnosť chceme predĺžiť, aj účinný a nielen podpísaný oboma zmluvnými stranami. Z hľadiska času zverejnenia to znamená, že dodatok, ktorým predlžujeme záväzkovo-právny vzťah, musí byť zverejnený v Centrálnom registri zmlúv resp. webovom sídle povinnej osoby v predposledný deň existencie (účinnosti) pôvodného záväzku. Ak by bol dodatok predlžujúci záväzkovo-právny vzťah zverejnený v posledný deň existencie (účinnosti) pôvodného záväzku, nadobudol by účinnosť v deň nasledujúci po dni zverejnenia, t. j. v čase, keď by už pôvodný záväzok nejestvoval (zmluva už nebola účinná). Ak by si zmluvné strany poskytli plnenie, vznikol by nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia v zmysle § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka (plnenie bez právneho dôvodu).²⁰

c) Problémy spojené s aktom zverejnenia – omylom nezverejnená časť zmluvy

Technické záležitosti zverejnenia povinne zverejňovanej zmluvy sú upravené vo výnose Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 312/2010 Z. z. o štandardoch pre informačné systémy verejnej správy. Zverejnenie zmluvy na webovom sídle povinnej osoby alebo v Centrálnom registri zmlúv si vyžaduje jej zoskenovanie do formátu pdf. Z rôznych dôvodov (omyl, časový stres, technická chyba) pri tom môže dôjsť k nezoskenovaniu alebo len k následnému nezverejneniu časti zmluvy. Je otázne, aké bude mať nezverejnenie časti zmluvy právne následky. Na základe znenia § 47a ods. 1 Občianskeho zákonníka sa domnievam, že účinnosť nadobudnú len tie ustanovenia zmluvy, ktoré boli zverejnené, a to za predpokladu, že budú spĺňať požiadavky na platný právny úkon – t. j. budú obsahovať podstatné náležitosti príslušnej zmluvy. Možno by sa tu trochu ťažkopádne dalo per analogiam oprieť o nález Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 242/07:

„20. Ďalším základným princípom výkladu zmlúv je **priorita výkladu, ktorý nezakladá neplatnosť zmluvy, pred takým výkladom, ktorý neplatnosť zmluvy zakladá**, ak sú možné obidva výklady. Je tak vyjadrený a podporovaný princíp autonómie zmluvných strán, povaha súkromného práva a s ním spojená spoločenská a hospodárska funkcia zmluvy. Neplatnosť zmluvy má byť teda výnimkou, a nie zásadou. Nie je teda ústavne konformná a v rozpore s princípmi právneho štátu vyplývajúcim z čl. 1 ústavy je taká prax, keď všeobecné súdy preferujú celkom opačnú tézu uprednostňujúcu výklad vedúci k neplatnosti zmluvy pred výkladom neplatnosť zmluvy nezakladajúcim.“

Inými slovami je potrebné vychádzať z predpokladu, že právne úkony sú platné – t. j. je potrebné skôr hľadať dôvody pre platnosť právneho úkonu, než pre jeho neplatnosť (*potius valeat actus quam pereat*).²¹ Táto zásada zodpovedá povahe súkromného práva a rozumnej potrebe bežných občianskych stykov, pričom je potrebné poukázať na skutočnosť, že štát ako subjekt občianskoprávneho vzťahu má rovnaké postavenie s ostatnými účastníkmi občianskoprávneho vzťahu.

Vyvstáva otázka, či nezverejnené časti zmluvy je možné dodatočne zverejniť ešte v lehote stanovenej v § 47a ods. 4 Občianskeho zákonníka, t. j. v čase troch mesiacov od uzavretia zmluvy alebo od udelenia súhlasu, ak sa na jej platnosť vyžaduje súhlas príslušného orgánu. Občiansky zákonník v § 47a ods. 4 stanovuje domienku, v zmysle ktorej sa na zmluvu, ktorá nebola zverejnená v stanovenom čase hľadí ako by nebola uzatvorená. Dôkazom z opaku (*per argumentum a contrario*) teda možno dôvodiť, že k uzatvoreniu nezverejnených častí zmluvy došlo, ale zatiaľ len nenadobudli účinnosť, pričom túto účinnosť môžu nadobudnúť dodatočným zverejnením. Čiže dochádza len k delenej účinnosti zmluvy. Opätovne pritom *per analogiam* možno poukázať na zásadu *potius valeat actus quam pereat*.

Otvorenou zostáva otázka, či sa majú zverejňovať rozsiahle prílohy zmluvy resp. všeobecné obchodné podmienky, ak na ne zmluva odkazuje. Rigidný výklad zákona zväzda k nevyhnutnosti zverejňovať aj prílohy zmluvy obsahujúce často technické detaily.²²

Ak by nedošlo k dodatočnému zverejneniu častí povinne zverejňovanej zmluvy v lehote podľa § 47a ods. 4 Občianskeho zákonníka, hľadelo by sa na ne akoby neboli uzatvorené. Tvorcovia zákona tu nevyužili tradičnú koncepciu absolútnej neplatnosti právneho úkonu a relatívnej neplatnosti právneho úkonu, ale vytvárajú fikciu, v zmysle ktorej platí, že k vzniku právneho úkonu povinne zverejňovanej zmluvy nedošlo (*non negotium*).²³ Na základe zákona teda dochádza k splnutiu okamihu, keď je právny úkon perfektný (je splnená posledná náležitosť povinne zverejňovanej zmluvy – došlo k aktu zverejnenia) a účinný, samozrejme s výnimkou prípadov, keď si zmluvné strany dohodnú, že povinne zverejnená zmluva nadobudne účinnosť neskôr po zverejnení.

Toto sankcionovanie právneho úkonu jeho neexistenciou a nie absolútnou neplatnosťou sa javí z právno-teoretického hľadiska ako zbytočné. I keď sa môžeme stretnúť s názorom, že „*Oba pojmy nullum a non negotium nelze směšovat*“ (nález Ústavného súdu Českej republiky II. ÚS 384/99). Množia sa názory, podľa ktorých sú rozdiely medzi týmito inštitútmi len emelo konštruované. Prof. Jozef Bejček z Masarykovy Univerzity v Brne uvádza: „*Domnívám se, že absolutní neplatnost je skutečně rovna neexistenci právního úkonu a že podstatné rozdíly mezitěmito dvěma pojmy neexistují a jsou jen uměle konstruovány...*“²⁴ Podobne uvažuje aj prof. Prusák: „*Absolutně neplatný úkon treba hodnotiť ako neexistenčný úkon (non negotium). Absolutně neplatný úkon nemôže vyvolať nijaké právne následky.*“²⁵ Alebo ako uvádza JUDr. Buzinger: „*Ak právny úkon nespĺňa požiadavky ustanovené zákonom, je v zásade absolutně neplatný. Absolutně neplatný právny úkon nevyvoláva a nemôže vyvolať žiadne právne následky, resp. účinky. Na právny úkon, ktorý je absolutně neplatný sa pozerá tak, ako keby nikdy nebol vznikol, je neplatný od samého počiatku (ex tunc). Neplatný právny úkon sa považuje za tzv. ničotný, neexistenčný úkon (negotiumnullum).*“²⁶ Na základe konštrukcie zákonodarcu dochádzame k situácii, že právny úkon má zákonom stanovené náležitosti – je perfektný z hľadiska náležitostí relevantného zmluvného typu, ale nespôsobuje právne účinky – je neúčinný bez aktu zverejnenia a v prípade nezverejnenia v zákonom stanovenej lehote sa stáva ničotným (*non negotium*). Vzniká teda situácia, keď zákonodarca vytvára podmienky na vznik perfektného a platného právneho úkonu, ktorý môže nadobudnúť účinnosť len splnením ďalšej podmienky – zverejnením, čo by bolo možné subsumovať pod formu právneho úkonu, ktorej nedostatok býva sankcionovaný neplatnosťou právneho úkonu.

21 *Per analogiam* pozri Jančo, M.: **Aktuálne otázky koncepcie absolútnej neplatnosti právnych úkonov podľa § 39 Občianskeho zákonníka 1. časť**. In: Bulletin slovenskej advokácie 10/2008, s. 32.

22 V súčasnosti sa pripravuje novela zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám podľa ktorej by sa nezverejňovali prílohy povinne zverejňovanej zmluvy, a to technické predlohy, návody, výkresy, modely, vzory, ktorých zverejnenie je spojené s ťažkou prekonateľnou prekážkou a ustanovenia všeobecných obchodných podmienok, ak časť obsahu povinne zverejňovanej zmluvy je určená odkazom na ne a zároveň totožné ustanovenia všeobecných obchodných podmienok boli zverejnené tou istou povinnou osobou spolu s inou povinne zverejňovanou zmluvou, ktorá už nadobudla účinnosť.

23 „*O nicotnosti právního úkonu se hovoří tehdy, když je tento úkon postizen vadou tak základního významu, že žádný právní úkon vůbec nevznikl, že došlo k non negotium.*“ (nález Ústavného súdu Českej republiky II. ÚS 384/99).

24 Bejček, J.: **Je spravdivé upraveno vyvažování zájmů v konkurzu? (Poznámky k neplatnosti, neúčinnosti a odporovatelnosti právních úkonů v konkurzním řízení)**. In: Bulletin advokácie 2/2003, s. 7–8.

25 Prusák, J.: **Teória práva**. Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, Bratislava 1995, s. 272.

26 Buzinger, M.: **Premičanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia**. In: Bulletin slovenskej advokácie 7–8/2007.

d) Časti zmluvy, ktoré *ex lege* nemožno zverejniť

Podľa § 5a zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám sa nezverejňujú časti povinne zverejňovanej zmluvy, ktoré obsahujú informáciu, ktorá sa podľa tohto zákona nezverejňuje (predmet bankového tajomstva, daňového tajomstva, údaje spadajúce pod inštitútu ochrany osobnosti a osobných údajov atď.).

Podľa § 9 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám povinná osoba sprístupní informácie, ktoré sa dotýkajú osobnosti a súkromia fyzickej osoby, písomnosti osobnej povahy, podobizne, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkajúce sa fyzickej osoby alebo jej prejavov osobnej povahy len vtedy, ak to ustanovuje osobitný zákon, alebo s predchádzajúcim písomným súhlasom dotknutej osoby. Podľa niektorých názorov je pri zverejňovaní povinne zverejňovanej zmluvy z vyššie uvedeného dôvodu potrebné „začierniť“ na zmluve podpisy osôb, ktoré nekonajú v mene orgánu verejnej moci. Rovnako sa nemajú sprístupňovať informácie o osobných údajoch fyzickej osoby. Podľa § 3 zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov sa osobnými údajmi rozumejú údaje týkajúce sa určenej alebo určiteľnej fyzickej osoby, pričom takou osobou je osoba, ktorú možno určiť priamo alebo nepriamo, najmä na základe všeobecne použiteľného identifikátora alebo na základe jednej či viacerých charakteristík alebo znakov, ktoré tvoria jej fyzickú, fyziologickú, psychickú, mentálnu, ekonomickú, kultúrnu alebo sociálnu identitu. Na povinne zverejňovanej zmluve je preto potrebné „začierniť“ časti obsahujúce rodné číslo, dátum narodenia, číslo občianskeho preukazu, cestovného dokladu a pod.

Záujmy súkromnej sféry pri zmluvných vzťahoch so štátom sú výrazným spôsobom dotknuté aj vo vzťahu k porušeniu obchodného tajomstva. Podľa § 10 ods. 2 písm. c nie je porušením alebo ohrozením obchodného tajomstva sprístupnenie informácie, ktorá sa získala za verejné prostriedky, alebo sa týka používania verejných prostriedkov, nakladania s majetkom štátu, majetkom obce, majetkom vyššieho územného celku alebo majetkom právnických osôb zriadených zákonom, na základe zákona alebo nakladania s finančnými prostriedkami Európskej únie. Podľa § 10 ods. 3 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám **porušením alebo ohrozením obchodného tajomstva nie je zverejnenie povinne zverejňovanej zmluvy**. Pojem obchodného tajomstva je vymedzený v § 17 Obchodného zákonníka. Obchodné tajomstvo tvoria všetky skutočnosti obchodnej, výbernej alebo technickej povahy súvisiace s podnikom, ktoré majú skutočnú alebo aspoň potenciálnu materiálnu alebo nemateriálnu hodnotu, nie sú v príslušných obchodných kruhoch bežne dostupné, majú byť podľa vôle podnikateľa utajené a podnikateľ zodpovedajúcim spôsobom ich utajenie zabezpečuje. Znamená to, že podnikateľ resp. právnik, by mal pri formulovaní zmluvy upravujúcej zmluvný vzťah s povinnou osobou rátať s tým, že povinnosťou zverejnenia sú vystavené aj časti zmluvy, ktoré by sa inak považovali za obchodné tajomstvo.

Ochrana súkromného sektora bola zachovaná pokiaľ ide o práva duševného vlastníctva. Podľa § 11 ods. 1 písm. c zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám povinná osoba nesprístupní informáciu, ak tým možno poruší ochranu duševného vlastníctva ustanovenú osobitným predpisom s výnimkou, ak osoba oprávnená podľa týchto osobitných predpisov na výzvu povinnej osoby na sprístupnenie informácie udelí súhlas. Vo vzťahu k inštitútu povinne zverejňovanej zmluvy to znamená povinnosť „začierniť“ časti zmluvy chránené autorským právom alebo obsahujúce chránené informácie o vynálezoch priemyselných vzorov, o zlepšovacích návrhoch, o úžitkových vzoroch, o topografiách polovodičových výrobkov, o nových odrodách rastlín atď. Tieto časti zmluvy nadobudnú účinnosť bez ich zverejnenia, teda len tým, že budú zverejnené ostatné časti povinne zverejňovanej zmluvy (s výnimkou častí obsahujúcich osobné údaje, resp. údaje spadajúce pod ochranu osobnosti).

Voľba práva

V dnešnom svete je stále častejší styk s cudzinou a z toho vyplývajúce právne vzťahy s cudzím prvkom. Tieto vzťahy s medzinárodným (cudzím) prvkom sú regulované špecifickým právnym odvetvím – medzinárodným právom súkromným a procesným, ktoré pozostáva predovšetkým

z mnohostranných alebo dvojstranných medzinárodných zmlúv.²⁷ Právne pomery s cudzím prvkom sú upravené aj vnútroštátnymi normami. Takouto normou je pomerne starý zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov. Dikciou § 9 ods. 1 tento zákon umožňuje, aby si účastníci zmluvy mohli zvoliť právo, ktorým sa majú spravovať ich vzájomné majetkové vzťahy, a to za predpokladu, že osobitný predpis neustanovuje inak. Zmluvné strany by sa mohli pokúsiť obísť povinnosť zverejniť zmluvu voľbou právneho poriadku štátu, ktorý neustanovuje povinnosť zverejniť zmluvu. Pre tento prípad možno poukázať na ustanovenie § 36 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov, ktorý obsahuje tzv. výhradu verejného poriadku, v zmysle ktorej právny predpis cudzieho štátu nemožno použiť, pokiaľ by sa účinky tohto použitia priesočili takým zásadám spoločenského a štátneho zriadenia Slovenskej republiky a jej právneho poriadku, na ktorých je potrebné bez výhrady trvať. Voľba práva stranami zmluvného vzťahu je teda ovplyvnená výhradou verejného poriadku (*ordre public*) a aplikáciou imperatívnych (nutne použiteľných) noriem.²⁸

Podobný inštitút obsahuje napríklad aj článok 3 ods. 3 Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rímsky dohovor): „*Voľba cudzieho práva účastníkmi, či už v spojení s voľbou cudzieho súdu alebo nie, pričom všetky ostatné prvky situácie v čase voľby majú väzbu len s jedným štátom, nemá vplyv na uplatnenie právnych predpisov tohto štátu, od ktorých sa nedá odchyliť dohodou strán a ktoré sa ďalej nazývajú len „imperatívne normy“.* Veľmi podobné ustanovenie obsahuje i Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I),²⁹ ide konkrétne o článok 3 ods. 3: „*Ak sa v čase voľby všetky ostatné prvky súvisiace so situáciou nachádzajú v inej krajine, než je krajina, ktorej právo sa zvolilo, voľby strán nemá vplyv na uplatnenie ustanovení práva tejto inej krajiny, od ktorých sa nemožno odchyliť dohodou“.*

Inštitút povinne zverejňovanej zmluvy obsiahnutý v zákone č. 546/2010 Z. z. rieši aj prípady, v ktorých sa na zmluvný vzťah s cudzím prvkom vzťahujú normy medzinárodného práva súkromného bez toho, že by si to zmluvné strany dojednali. Paragraf 853 Občianskeho zákonníka je doplnený o odsek 3, v zmysle ktorého sa ustanovenia § 47a, § 490 ods. 2, § 582a a § 879n použijú bez ohľadu na právo, ktoré je inak podľa predpisov medzinárodného práva súkromného rozhodným pre zmluvu. Podľa dôvodovej správy ustanovenie zavádza taxatívny výpočet imperatívnych noriem pre prípad, že zmluvný vzťah na základe zmluvy, ktorá sa má zverejňovať, bude v sebe obsahovať cudzí prvok. Výskyt cudzieho prvku môže pri absencii dohody o voľbe rozhodného práva spôsobiť, že sa napríklad podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky na právny vzťah vzniknutý medzi povinnou osobou a zmluvným partnerom z cudziny (predávajúcim tovaru alebo poskytovateľom služieb), použije právny poriadok krajiny obvyklého pobytu predávajúceho alebo poskytovateľa. V danej situácii by sa slovenské právo nepoužilo. Vzhľadom na to, že zákon sleduje cieľ dosiahnutia vysokej transparentnosti zmlúv a nakladania s verejnými prostriedkami, ktorý je tak rozhodujúci pre ochranu verejných záujmov Slovenskej republiky a jej hospodárskeho zriadenia, treba ustanovenia § 47a, § 48a, § 490 ods. 2, § 497 ods. 2, § 582a a § 879n použiť bez ohľadu na právo, ktoré je inak podľa predpisov medzinárodného práva súkromného (napríklad podľa spomínaného Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008) rozhodným pre zmluvu.³⁰

Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie v spojených veciach C-92/09 a C-93/09 Volker a Markus Schecke GbR, Hartmut Eifert proti Spolkovej krajine Hesensko

Problematiku povinne zverejňovaných zmlúv ovplyvňuje aj judikatúra Súdneho dvora Európskej únie a to pre prípady, keď ide o zverejnenie zmlúv, pri ktorých ide o implementáciu, resp. aplikáciu normy obsiahnutej v práve Európskej únie (dotácie z eurofondov a pod.) a preto je daná pôsobnosť Charty základných práv Európskej únie.

27 Pozri Hendrych, D. a kol.: **Právnický slovník, 2. rozšírené vydání.** C. H. Beck, Praha 2003, s. 377.

28 K voľbe práva pozri aj Winkler, M.: **Voľba práva (lex electa) pre záväzkové vzťahy zo zmlúv.** In: Justičná revue č. 6–7/2004, s. 733 a nasl.

29 Ú. v. EÚ L 177, 4. 7. 2008.

30 Dôvodová správa k bodu 6 návrhu zákona, parlamentná tlač 106, s. 7.

31 Bod 48. rozsudku
C-92/09 a C-93/09.

V rozsudku Súdneho dvora Európskej únie v spojených veciach C – 92/09 a C-93/09 Volker a Markus Schecke GbR, Hartmut Eifert proti Spolkovej krajine Hesensko, bola riešená otázka súladu zverejňovania informácií o prijímateľoch poľnohospodárskej pomoci s ustanoveniami Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“). Článok 8 ods. 1 charty stanovuje, že „každý má právo na ochranu osobných údajov, ktoré sa ho týkajú“. Toto základné právo je úzko spojené s právom na rešpektovanie súkromného a rodinného života zakotveného v článku 7 tejto charty. Ako uvádza Súdny dvor Európskej únie v rozsudku C-92/09 a C-93/09, právo na ochranu osobných údajov sa však nejaví ako absolútne právo, ale musí sa zohľadniť so zreteľom na jeho funkciu v spoločnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. júna 2003, Schmidberger, C-112/00, Zb. s. I-5659, bod 80 a citovanú judikatúru).³¹ Článok 8 ods. 2 charty povoľuje spracúvanie osobných údajov, ak sú splnené určité podmienky. V tejto súvislosti toto ustanovenie stanovuje, že osobné údaje „musia byť riadne spracované na určené účely na základe súhlasu dotknutej osoby alebo na inom oprávnenom základe ustanovenom zákonom“. Okrem toho článok 52 ods. 1 charty pripúšťa, že výkon práv a slobôd uznaných v článkoch 7 a 8 tejto charty môže byť obmedzený, ak je také obmedzenie stanovené zákonom, rešpektuje podstatu týchto práv a slobôd, je dodržaná zásada proporcionality, je nevyhnutné a skutočne zodpovedá cieľom všeobecného záujmu, ktoré sú uznané Úniou alebo ak je to potrebné na ochranu práv a slobôd iných. Informácie o prijímateľoch pomoci zo zdrojov Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF) a Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) boli zverejňované na základe článku 44a Nariadenia č. 1290/2005 z 21. júna 2005 o financovaní Spoločnej poľnohospodárskej politiky.

Je nepochybné, že sumy, ktoré dotknutí prijímatelia dostávajú z EPZF u a EPFRV u, často tvoria značnú časť ich príjmov. Uverejňovanie údajov týkajúcich sa mena týchto prijímateľov a poskytovaných súm na internetových stránkach tak predstavuje zásah do ich súkromného života v zmysle článku 7 charty z dôvodu, že tieto údaje sú prístupné tretím osobám.

Súdny dvor Európskej únie v tejto súvislosti poukázal na irelevanciu toho, že uverejňované údaje sa týkajú profesijných činností (pozri rozsudok Österreichischer Rundfunk a i., už citovaný, body 73 a 74). Európsky súd pre ľudské práva v tomto ohľade v súvislosti s výkladom článku 8 EDLP rozhodol, že pojem „súkromný život“ sa nemôže vykladať reštriktívne a že „žiadny principiálny dôvod neumožňuje vylúčiť profesijné činnosti... z pojmu ‚súkromný‘“ (pozri najmä rozsudky ESĽP, Amann v. Švajčiarsko, už citovaný, § 65 a Rotaru v. Rumunsko, už citovaný, § 43).³²

32 Bod 59. rozsudku
C-92/09 a C-93/09.

Podľa bodu 78. rozsudku, cieľom transparentnosti nemožno priznať automaticky prednosť pred právom na ochranu osobných údajov (pozri v tomto zmysle rozsudok Komisia/Bavarian Lager, už citovaný, body 75 až 79), aj keď sú v hre dôležité ekonomické záujmy. Súdny dvor Európskej únie poukázal aj na to, že hoci v demokratickej spoločnosti majú daňoví poplatníci nepochybne právo byť informovaní o využívaní verejných finančných prostriedkov (rozsudok Österreichischer Rundfunk a i., už citovaný, bod 85), nič to však nemení na skutočnosti, že vyvážené posúdenie dotknutých záujmov vyžadovalo, aby dotknuté inštitúcie pred prijatím opatrení, ktorých platnosť sa spochybňuje, overili, či zverejnenie údajov týkajúcich sa mien všetkých dotknutých prijímateľov a presných súm poskytnutých z EPZFu a EPFRV u, a to bez rozdielu v dĺžke trvania, frekvencii pomoci alebo druhu, či význame poskytnutej pomoci, neprekročilo medze toho, čo bolo nevyhnutné na realizáciu sledovaných legitímnych cieľov, najmä vzhľadom na zásah do práv uznaných v článkoch 7 a 8 charty spôsobený týmto zverejnením.

Na základe vyššie uvedeného dospel Súdny dvor Európskej únie k záveru, že pokiaľ ide o fyzické osoby ako prijímateľov pomoci z EPZFu a EPFRV u, Rada a Komisia nepristúpili k vyváženému posúdeniu medzi záujmami Únie na zabezpečení transparentnosti jej opatrení a optimálnom využívaní verejných finančných prostriedkov na jednej strane a zásahom do práv zakotvených v článkoch 7 a 8 charty na strane druhej.

Per analogiam teda možno usudzovať, že povinnosť zverejnenia zmluvy s fyzickou osobou – podnikateľom s uvedením jej mena a priezviska, bez rozlišovania proporčnej nevyhnutnosti zverejniť túto zmluvu vzhľadom na ochranu osobných údajov (meno, priezvisko), môže byť tak ako je ustanovená v zákone č. 546/2010 Z. z. v rozpore s doktrínou Súdneho dvora Európskej únie formulovanou v rozsudku z 9. novembra 2010 v spojených veciach C-92/09 a C-93/09, a to v prípadoch, že právnym základom na uzatvorenie tejto zmluvy je norma obsiahnutá v práve Európskej únie. ■

Literatúra

- Bejček, J.: **Je spravodlivo upraveno vyvažovanie zájmov v konkurzu? (Poznámky k neplatnosti, neučinnosti a odporovateľnosti právnych úkonů v konkurzním řízení)**. In: Bulletin advokácie č. 2/2003.
- Buzinger, M.: **Premĺčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia**. In: Bulletin slovenskej advokácie č. 7-8/2007.
- Fekete, I.: **Občiansky zákonník – komentár**. EPOS, Bratislava 2007.
- Fiala, J. a kol.: **Občianske právo hmotné. Tretí opravené a doplnené vydanie**. Masarykova univerzita a nakladateľství Doplněk, Brno 2002.
- Handlar, J.: **Zánik záväzků dohodou v občianském a obchodním právu**. C. H. Beck, Praha 2010.
- Hendrych, D. a kol.: **Právnický slovník. 2. Rozšířené vydání**. C. H. Beck, Praha 2003.
- Knappová, M. – Švestka, J. a kol.: **Občianske právo hmotné 1**. ASPI Publishing, Praha 2002.
- Jančo, M.: **Aktuálne otázky koncepcie absolútnej neplatnosti právnych úkonov podľa § 39 Občianskeho zákonníka, 1. časť**. In: Bulletin slovenskej advokácie č. 10/2008.
- Lazar, J. a kol.: **Základy občianskeho hmotného práva. 1. zväzok**. IURA EDITION, Bratislava 2000.
- Lazar J. a kol.: **Občianske právo hmotné 1**. IURA EDITION, Bratislava 2010.
- Pirošík, V. – Kameneč, T.: **Prístup k informáciám ako protikorupčný nástroj**. In: CPHR – Transparency International Slovensko, Róbert Vico – vydavateľstvo, Bratislava 2001.
- Prusák, J.: **Teória práva**. Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK. Bratislava 1995.
- Puddephatt, A.: **The Public's Right to Know – Principles on Freedom of Information Legislation (preface)**. Article 19, London 1999.
- Svoboda, J. a kol.: **Občiansky zákonník. Komentár a súvisiace predpisy. 5. vydanie**. Eurounion Bratislava 2005.
- Švestka, J. – Jehlička, O. – Škárová, M. – Spáčil, J. a kol.: **Občianský zákoník – komentár. 10. vydání**. C. H. Beck, Praha 2006.
- Winkler, M.: **Voľba práva (lex electa) pre záväzkové vzťahy zo zmlúv**. In: Justičná revue č. 6-7/2004.
- Zikmundová, S. a kol.: **Otvorený úrad a princípy dobrej správy „Zavírame?“**. In: Princípy dobrej správy, Sborník príspevků přednesených na pracovní konferenci, Masarykova univerzita, Brno 2006.

RESUMÉ

Zmluva účinná po zverejnení...

V príspevku sa autor zaoberá aktuálnou zmenou Občianskeho zákonníka – inštitútom povinnej zverejňovanej zmluvy. Vzhľadom na to, že verejný a súkromný sektor prepája bohatá škála zmluvných vzťahov, autor kladie dôraz nielen na problematické časti právnej úpravy, ale aj na opis základných prvkov tohto inštitútu. Venuje sa teoreticko-právnej analýze vzniku a účinnosti zmluvy, pričom vyvodzuje konotácie pre aplikačnú prax. Rozobrané sú následky nezverejnenia časti zmluvy omylom, problematika predĺženia zmluvného vzťahu dodatkom k zmluve (v kontexte účinnosti zmluvy *ex lege*), problematika voľby práva a problematika nezverejňovania častí zmluvy v súlade so zákonom. Pozornosť je venovaná aj súvisiacej judikatúre Ústavného súdu Slovenskej republiky ako aj Súdneho dvora Európskej únie.

SUMMARY

Contract Effective after Its Public Disclosure...

The author deals with the recent amendment to the Civil Code, introducing the concept of the mandatory public disclosure of contracts. Having regard to the fact the public and private sectors are closely linked due to the existence of a wide range of contractual relations, the author puts emphasis not only on problematic parts of the legislation, but also on the description of basic elements comprised in this legal concept. He provides a theoretical legal analysis of validity and legal effect of contracts, and he derives connotations for the application practice. He analyses consequence of non-disclosure of any part of the contract by omission, the issue of extensions to contracts by amendments thereto (in the context of the effective date of the contract *ex lege*), choice of law and the issue of non-disclosure of parts of contracts by virtue of law. He also pays attention to the case-law of the Constitutional Court of the Slovak Republic as well as the Court of Justice of the European Union.

ZUSAMENFASSUNG

Die Wirksamkeit des Vertrages nach seiner Veröffentlichung...

Im Beitrag befasst sich der Autor mit der aktuellen Änderung im Bürgerlichen Gesetzbuch – dem Institut der obligatorischen Vertragsveröffentlichung. Im Hinblick darauf, dass der private und öffentliche Sektor durch eine reiche Skala von Vertragsverhältnissen verknüpft sind, werden vom Autor nicht nur die problematischen Teile der Rechtsregelung hervorgehoben, sondern auch die grundlegenden Merkmale dieses Instituts beschrieben. Er widmet sich der theoretisch-praktischen Analyse der Gründung und der Wirksamkeit eines Vertrages und es werden dabei daraus die Konnotationen für die Anwendungspraxis gezogen. Analysiert wurden auch die Folgen eines versehentlich nicht veröffentlichten Vertragsteiles, die Problematik der Vertragsverlängerung durch einen Vertragsnachtrag (im Kontext der *ex lege* Vertragswirksamkeit), die Problematik der Rechtswahl und der Nichtveröffentlichung von Vertragsteilen nach Maßgabe des Gesetzes. Die Aufmerksamkeit ist auch der zusammenhängenden Rechtsprechung des Verfassungsgerichtes der Slowakischen Republik sowie des Gerichtshofes der Europäischen Union gewidmet.

Medzinárodné, európske a národné právne aspekty spornej úpravy maďarského občianstva

Mgr. Viktor Ewerling

Maďarská republika v máji minulého roku prijala zmenu zákona o maďarskom občianstve, ktorým zjednodušila podmienky nadobudania štátneho občianstva pre nerezidentov maďarského pôvodu. Uvedené vyvolalo diplomatický spor so Slovenskou republikou a prijatie legislatívnych protiopatrení, ktorých opodstatnenosť, právna konformita, vhodnosť a s ňou spojená prípadná potreba zmeny bývajú i v súčasnosti diskutované azda i viac ako samotná maďarská právna úprava. Tento príspevok má poskytnúť komplexnejší prehľad predmetnej problematiky a jej hlbšiu analýzu tak z hľadiska medzinárodného, európskeho, ako aj vnútroštátneho práva Slovenskej republiky. Súčasne hodnotí jednotlivé existujúce návrhy možných zmien slovenskej právnej úpravy a poskytuje i nové návrhy inšpirované niektorými zahraničnými právnymi úpravami.

Vývoj udalostí a prijatie dotknutých zákonných úprav

Národné zhromaždenie Maďarskej republiky („NZ MR“) v máji 2010 začalo prerokúvať novelu zákona č. LV./1993 o maďarskom štátnom občianstve. Jej cieľom bolo *inter alia* umožniť osobám s maďarským pôvodom alebo pravdepodobnosťou maďarského pôvodu zjednodušené nadobudnúť štátne občianstvo Maďarskej republiky. Proti tomuto zámeru vystúpila slovenská diplomacia vrátane predsedu vlády s upozornením, že takýto krok má byť provokačný a pre SR,

Mgr. Viktor Ewerling
Absolvoval Právnickú fakultu Trnavskej univerzity v Trnave. Počas štúdia dlhšiu dobu pracoval v slovenskej i v medzinárodnej advokátskej kancelárii. Od roku 2008 pracuje ako advokátsky koncipient v Bratislave a tiež pôsobí ako doktorand na Paneurópskej vysokej škole, Fakulte práva, Ústave medzinárodného a európskeho práva.

rom rokovalo NZ MR.¹ V značne ostrom texte uznesenia vyjadrila „svoje hlboké znepokojenie nad iniciatívou Národného zhromaždenia Maďarskej republiky, ktorej cieľom je novelizáciu zákona o štátnom občianstve umožniť udeľovanie dvojakeho občianstva aj občanom Slovenskej republiky“. Upozornila, že má ísť o „jednostranný krok smerujúci k vytváraniu inštitucionálnych väzieb medzi Maďarskom a príslušníkmi menšín na území Slovenska formou získania štátneho zväzku“, ako aj na možné porušenie medzinárodného práva a hodnôt Európskej únie. Poukázala pritom na porušenie viacerých medzinárodnoprávnych dokumentov,² výslovne varovala pred „opätovným spochybňovaním Trianonskej mierovej zmluvy z roku 1920 a povojnového územného usporiadania Európy“ a poverila predsedu NR SR, aby toto uznesenie zaslal na vedomie predsedovi NZ MR. Minister zahraničných vecí SR súčasne informoval o výhradách aj

ako susediaci štát so značným počtom občanov, ktorých by sa táto legislatívna zmena mohla dotknúť, neakceptovateľný. Diplomacia pohrozila zavedením protiopatrení, ak dôjde k prijatiu zákona bez dohody so slovenskou stranou. Súčasne bol vyslaný ďalší diplomatický signál vo forme povolaní slovenského veľvyslanca v Maďarskej republike na konzultácie.

Národná rada Slovenskej republiky (ďalej aj „NR SR“) na svojej mimoriadnej 52. schôdzi, zvolanej z tohto dôvodu doslova „zo dňa na deň“, prijala 25. 5. 2010 počtom hlasov 113 z prítomných 113 uznesenie k návrhu novelizácie zákona o štátnom občianstve, o kto-

- 1 Prerokované pod č.p.t. 1543 (IV. volebné obdobie).
- 2 (i) Zmluvu o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou z r. 1995, (ii) Zmluvu (dohovor) medzi Československou socialistickou republikou a Maďarskou ľudovou republikou o úprave niektorých otázok štátneho občianstva z r. 1961, (iii) Európsky dohovor o občianstve z r. 1997, (iv) Dohovor o niektorých otázkach vzťahujúcich sa na konflikt zákonov o občianstve z r. 1930, (v) Bolzanské odporúčania Vysokého komisára OBSE pre otázky národnostných menšín o národnostných menšinách v medzištátnych vzťahoch, (vi) Správu Benátskej komisie o preferenčnom zaobchádzaní s menšinami príbuzenských štátov z r. 2001, (vii) Trianonskú mierovú zmluvu z r. 1920, (viii) Parížsku mierovú zmluvu z r. 1947, ako aj na bližšie nešpecifikované rozhodnutia medzinárodných súdnych orgánov.

3 Dostupné na www.mzv.sk.

4 Inak vyžadované podľa ust. § 4 ods. 1 písm. a, c, e zákona.

5 Zo 115 prítomných poslancov: 90 za, 7 proti, zvyšok sa zdržal/nehlasoval.

6 § 9 ods. 17 zákona

7 § 9 ods. 18 zákona

8 Toto ustanovenie musí byť vykladané a uplatňované v súlade s právom EÚ, najmä ust. čl. 45 Zmluvy o fungovaní EÚ („ZFEÚ“), podľa ktorého sa zabezpečí voľný pohyb pracovníkov v rámci Únie, pričom štáty sú povinné, s určitými výnimkami, odstrániť všetky prekážky tohto pohybu. Táto povinnosť sa podľa ods. 4 nevzťahuje na zamestnávanie v štátnej službe alebo verejnej službe. Podľa európskej judikatúry sa táto výnimka verejnej služby musí vykladať reštriktívne tak, aby zahŕňala len pozície, na ktorých je požiadavka štátneho občianstva dôvodná, spravidla v dôsledku výkonu verejnej moci a určitých právomocí. Bližšie viď rozsudok *Verejná služba vo veci Komisija vs. Belgicko*, 179/79.

9 „Negatívne dôsledky dvojakého štátneho občianstva sa znásobujú, ak nejde o ojedinelé prípady, ale dochádza k hromadnému udeľovaniu cudzieho štátneho občianstva.“

10 Viď čl. G novej ústavy. Základným spôsobom nadobudania občianstva zostáva narodenie, a to podľa princípu *ius sanguinis*. Potomok každého maďarského občana tak bez ďalšieho nadobúda maďarské občianstvo. Ostatné spôsoby ani podrobné pravidlá nadobudnutia občianstva v ústave upravené nie sú; tá odkazuje na úpravu vo forme „*a cardinal Act*“. Anglická verzia ústavy („*The Fundamental Law of*

vysokého komisára Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe pre otázky národnostných menšín.³

Čerstvo zvolené NZ MR, bez ohľadu či reflexie na vyššie uvedené, prijalo takmer jednomyseľne v nasledujúci deň predmetnú novelu zákona.

Podľa nového ustanovenia § 4 ods. 3 maďarského zákona možno za predpokladu splnenia podmienky bezúhonnosti a absencie rozporu s verejnou alebo národnou bezpečnosťou, na základe žiadosti „*zvyhodnene naturalizovať osobu, ktorá nie je maďarským občanom, a jej predok bol maďarský občan alebo dokáže pravdepodobnosť svojho pôvodu z Maďarska, a preukáže znalosť maďarského jazyka*“. Nevyžaduje sa splnenie inak všeobecne vyžadovaných podmienok predchádzajúceho pobytu v trvaní 8 rokov, živobytia na území Maďarska ani skúška zo znalosti ústavného systému.⁴ Podľa odôvodnenia zákona je jeho cieľom výslovne získavanie dvojitého občianstva pre zahraničných Maďarov.

Slovenská reakcia prišla v ten istý deň – Národná rada ráno odsúhlasila skrátené legislatívne konanie o návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákona č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky. Následne v troch čítaniach tento návrh novely zákona aj prekovala a už podvečer ho schválila prevažnou väčšinou hlasov.⁵ Novela bola publikovaná pod č. 250/2010 Z. z. s účinnosťou od 17. 7. 2010.

Podľa nového ust. § 9 ods. 1 tohto zákona sa občianstvo, okrem prepustenia zo štátneho zväzku na vlastnú žiadosť, stráca „*nadobudnutím cudzieho štátneho občianstva na základe výslovného prejavu vôle*“. Strata nastáva podľa ods. 16 priamo na základe zákona *ipso facto* dňom dobrovoľného nadobudnutia cudzieho občianstva najmä na základe žiadosti, vyhlásenia alebo iného úkonu s týmto cieľom. Výnimkou je len prípad nadobudnutia občianstva štátu manželského partnera v súvislosti s uzatvorením a za trvania manželstva.⁶ Ďalšia výslovná výnimka,⁷ podľa ktorej k uvedenej strate nedôjde, ak sa cudzie občianstvo nadobudne narodením, sa javí nadbytočnou. Narodenie totiž nemožno nijako subsumovať pod hypotézu normy obsiahnutú v odsekoch 1 a 16 vyžadujúcu výslovný prejav vôle občana.

Dňom straty občianstva súčasne zaniká aj prípadný štátnozamestnanecký pomer, služobný pomer alebo obdobný právny vzťah zakladajúci funkciu, zamestnanie alebo povolanie, výkon ktorých je podmienený slovenským štátnym občianstvom.⁸ Stratu občianstva je bývalý občan povinný nahlásiť príslušnému obvodnému úradu pod hrozbou pokuty vo výške 3 319 eur.

Novela zákona o štátnom občianstve je slovenským protiopatrením proti novele maďarského zákona s cieľom zamedzenia vzniku situácie dvojitého štátneho občianstva a zrejme aj s implicitným cieľom odradiť slovenských občanov od nadobudania maďarského štátneho občianstva. Dôvodová správa pritom tento zámer naznačuje len nepriamo.⁹ Uvedený zákon sa nediskriminačne vzťahuje aj na nadobudnutie občianstva akéhokoľvek iného štátu, ak medzinárodná zmluva neustanovuje inak.

Pre úplnosť sa žiada doplniť, že nová Ústava Maďarska z 25. apríla 2011 upravuje štátne občianstvo len rámcovo a podrobnosti prenecháva na osobitnú právnu úpravu.¹⁰

Štátne občianstvo a bipolitizmus

Štátne občianstvo býva definované ako relatívne trvalý právny vzťah jednotlivca a štátu, s ktorým sú spojené určité vzájomné práva a povinnosti. Tento vzťah tiež „*vyjadruje užší faktický pomer medzi fyzickou osobou a štátom*“.¹¹ Ide o „*vzájomnú väzbu*“ vyplývajúcu z „*vernostného zväzku*“ občanov k štátu.¹² Jedna osoba má spravidla jedno štátne občianstvo. Sú však aj prípady, keď nemá občianstvo žiadne (bezdomovec, apolita), prípadne má, naopak, súčasne dve (bipolita) alebo dokonca viacero občianstiev.

Práve riziko vzniku bipolitizmu prináša nová maďarská úprava, ba dokonca si bipolitizmus kladie za svoj cieľ. Bipolitizmus najmä v minulosti so sebou prinášal mnohé komplikácie spojené obzvlášť s uplatnením diplomatickej ochrany takejto osoby, jej postavením v prípade vojny, nekompatibilitou daňových predpisov, uplatňovaním kolíznych noriem medzinárodného práva súkromného a pod. V súčasnosti sa tieto negatívne aspekty zmierňujú, jednak stabilizáciou medzinárodných vzťahov a jednak zmluvnou úpravou. Stále však platí, že bipolitizmus vo veľkom rozsahu je viac nežiaducim javom a mal by zostať skôr výnimkou ako pravidlom.

Aj na tomto východisku bola založená Dohoda o znižovaní počtu prípadov viacnásobnej štátnej príslušnosti a vojenskej povinnosti v prípade viacnásobnej štátnej príslušnosti prijatá na pôde Rady Európy 6. 5. 1963.¹³ Slovenská ani Maďarská republika však k tejto dohode nepristúpili. Obdobne už Haagsky Dohovor o niektorých otázkach vzťahujúcich sa na konflikt zákonov o občianstve z roku 1930 v preambule vyslovuje presvedčenie zúčastnených štátov, že všetci členovia medzinárodného spoločenstva „by mali uznať, že každá osoba by mala mať štátnu príslušnosť a mala byť mať príslušnosť len jednu“ uznávajúc, že cieľom ich úsilia má byť „odstránenie všetkých prípadov bezdomovectva ako aj dvojitého občianstva“.

Nadobúdanie, strata a uznanie občianstva

Právna veda i prax sa, dokonca i historicky,¹⁴ zhodujú v tom, že určenie, kto je občanom štátu, a teda aj podmienky na nadobudnutie a stratu občianstva sú vecou vnútroštátnych úprav. To však neznamená, že by medzinárodné právo nemalo v tejto oblasti žiadne uplatnenie, aj keď jeho pôsobnosť je obmedzená a limitovaná, a to v zásade na posúdenie, či predmetný spôsob nadobudnutia nie je v rozpore s medzinárodným právom. Týmto rozporom by mohlo byť porušenie zásady rešpektovania štátnej suverenity a princípu nezasahovania do vnútorných záležitostí iných štátov. Právna úprava tak „musí v plnom rozsahu rešpektovať identické právo iných štátov a nemôže sa dotýkať ich občanov“.¹⁵

Úprava, ktorú prijala Maďarská republika sa týchto zásad dotýka, pretože jej cieľom je udelenie občianstva občanom najmä susedných štátov, a to vo veľkom rozsahu. Úmysel vytvárať stav bipolitizmu pritom nie je nijak zakrývaný, naopak – explicitne deklarovaný.¹⁶ Vzhľadom na to, že nejde o hromadné (automatické) udeľovanie občianstva bez ohľadu na žiadosť alebo vôľu adresátov, nejde o tak zjavné porušenie medzinárodného práva, ako tomu bolo v minulosti napr. v Mexiku.¹⁷

Podmienku súladu s medzinárodným právom obsahuje aj Návrh článkov o diplomatickej ochrane pripravených Komisiou pre medzinárodné právo v roku 2006.¹⁸ V poznámkach k nim ju vysvetľuje aj odkazom na článok 3 Európskeho dohovoru o občianstve.¹⁹ Podľa neho „každý štát vo svojom právnom poriadku ustanoví, kto sú jeho občania“, pričom podľa ods. 2 „túto právnu normu ostatné štáty akceptujú, ak je v súlade s platnými medzinárodnými dohovormi, obyčajovým medzinárodným právom a všeobecne uznávanými princípmi práva týkajúcimi sa občianstva“. Platí pritom prezumpcia platnosti občianstva a štát, ktorý chce spochybníť určité občianstvo, nesie dôkazné bremeno.²⁰ Medzinárodné právo bude k spochybneniu občianstva udeleného určitým štátom pristupovať opatrne a umožní ho len vo výnimočných prípadoch.

V tejto súvislosti sa žiada poukázať na prípad Nottebohm,²¹ v ktorom sa Medzinárodný súdny dvor (ďalej aj „MSD“) zaoberal otázkou uznania občianstva, „skutočného a efektívneho charakteru občianstva“ a „reálnou väzbou medzi naturalizovanou osobou a naturalizujúcim štátom“.²² Nemecký občan žijúci v Guatemale tesne pred vypuknutím druhej svetovej vojny požiadal v roku 1939 o udelenie občianstva Lichtenštajnska. To mu bolo udelené na základe priznanej výnimky z inak vyžadovanej podmienky pobytu na území Lichtenštajnska v určitej dĺžke. Za získanie výnimky zaplatil značnú čiastku. Hneď nato sa vrátil do Guatemaly, kde bol počas druhej svetovej vojny v roku 1943 zatknutý a uväznený v USA ako občan nepriateľskej krajiny – Nemecka. Po skončení vojny mu bol návrat do Guatemaly odmietnutý a jeho tamojší majetok skonfiškovaný. Pán Nottebohm sa preto usídlil v Lichtenštajnsku.

Lichtenštajnsko v rámci diplomatickej ochrany uplatnilo nároky pána Nottebohma pred MSD. Ten vo svojom rozhodnutí vyslovil, že Lichtenštajnsko nemôže účinne uplatňovať jeho diplomatickú ochranu voči Guatemale, pretože občianstvo nadobudnuté uvedeným spôsobom a za uvedených okolností sa nejavilo ako skutočné, vyplývajúce z reálneho vzťahu medzi Lichtenštajnskom a Nottebohmom. Súd uviedol, že nedošlo k začleneniu sa pána Nottebohma do Lichtenštajnskej populácie, nezdržoval sa tu, ani nemal tieto úmysly, nevykonával žiadne aktivity a so štátom nemal žiaden skutočný efektívny vzťah. Vzťah s Nemeckom ako aj samotnou Guatemalou bol omnoho silnejší a skutočnejší. Jediným účelom nadobudnutia občianstva malo byť, aby počas vojny nebol príslušníkom vojnového, ale neutrálneho štátu – s cieľom využitia jeho ochrany. Preto súd uzavrel, že „Guatemala nemá povinnosť, aby uznala občianstvo

Hungary“) je dostupná na: <http://www.kormany.hu/download/4/c3/30000/THE%20FUNDAMENTAL%20LAW%20OF%20HUNGARY.pdf>

11 David, V. – Sladký, P. – Zbořil, F.: **Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou**. Leges, Praha 2008, s. 227.

12 Seidl-Hohenveldern, I.: **Mezinárodní právo veřejné. 3. vydanie**. ASPI, Praha 2006, s. 225.

13 Z preambuly: „berúc do úvahy, že prípady viacnásobnej štátnej príslušnosti sú schopné spôsobiť problémy a že spoločný postup na zníženie počtu prípadov viacnásobnej štátnej príslušnosti medzi členskými štátmi v takej miere ako je to len možné, zodpovedá cieľom Rady Európy.“

14 Vid' Oppenheim, L.: **International Law. Volume I – Peace. 2. vydanie**. Longmans, Green and Co., Londýn 1912, s. 369/§ 293.

15 Klučka, J. – Pecho, P.: **Občianstvo v medzinárodnom a európskom práve**. In: Právny obzor 2007, č. 3, s. 206.

16 Z odôvodnenia zákona: „zabezpečenie získania tzv. „dvojakeho štátneho občianstva“, t.j. zabezpečenie zjednodušeného a zvýhodneného získania štátneho občianstva pre zahraničných Maďarov.“

17 Prípad Pinson (1982) – udelenie občianstva všetkým cudzincom vlastniacich v Mexiku nehnuteľnosť. Cit. podľa diela v poznámke č. 11, s. 228.

18 Článok 4: „For the purposes of the diplomatic protection of a natural person, a State of nationality means a State whose nationality that person has acquired, in accordance with the law of that

State, by birth, descent, naturalization, succession of States, or in any other manner, not inconsistent with international law."

19 Zo 6. 11. 1997 v Štrasburgu, zverejnené v Zbierke zákonov pod č. 418/2000 Z.z., ďalej len „Európsky dohovor o občianstve“).

20 Pozn. k článku 4, bod 7.

21 Rozsudok MSD zo 6. 4. 1955. I. C. J. Reports 1955, s. 4.

22 „*Real and effective character of nationality*“ a „*real link between the naturalized person and the naturalizing state*“.

23 Str. 26 rozhodnutia.

24 Čepelka, Č. – Šturma, P.: **Mezinárodní právo veřejné**. C. H. Beck, Praha 2008, s. 331.

25 s. 23 rozhodnutia

26 s. 26 rozhodnutia

27 Súd sa v úvode vyjadril, že predmetom posúdenia „*nie je uznanie pre všetky účely, ale výlučne pre účely prípustnosti žaloby a, po druhé, že to čo je predmetom nie je uznanie všetkými štátmi, ale len Guatemalou.*“ Navrhol preto, že nepôjde „*nad obmedzený rozsah otázky, ktorá má byť rozhodnutá, menovite či sa možno odvolávať na občianstvo udelené pánovi Nettebohmovi voči Guatemale vo vzťahu k odôvodnenosti konania iniciovaného pred týmto Súdom.*“ Strana 17 rozhodnutia.

28 Odlišné stanoviská pripojili sudcovia Klaestad, Read a Guggenheim.

29 Seidl-Hohenveldern, I.: **Mezinárodní právo veřejné**. 3. vydanie. ASPI, Praha 2006, s. 231.

30 T. j. keď jeho vzťah s Lichtenštajnskom bol skutočne

udelené za takýchto okolností. Lichtenštajnsko v dôsledku toho nie je oprávnené poskytnúť svoju ochranu Nottebohmovi *vis-à-vis* Guatemale“.²³ Platnosť udelenia občianstva ako takého však popretá nebola. V dôsledku absencie skutočného spojenia/väzby (*genuine link*) bola spochybnená „medzinárodnoprávna efektívnosť“ takéhoto občianstva²⁴ a MSD naznačil rozpor so všeobecnými právnymi zásadami týkajúcimi sa občianstva.²⁵ Presnejšie však v závere konštatoval, že občianstvo „*bolo udelené bez ohľadu na koncept občianstva prijatý v medzinárodných vzťahoch*“.²⁶ Preto Lichtenštajnsko nebolo oprávnené voči Guatemale uplatňovať diplomatickú ochranu. MSD však tieto účinky výslovne priznal len vo vzťahu ku („*vis-à-vis*“) Guatemale a s odkazom na dané okolnosti. Rozhodnutie sa nedotýkalo takéhoto uznania inými štátmi, a potenciálne dokonca ani samotnou Guatemalou na iné účely ako diplomatickej ochrany v danom prípade.²⁷

Uvedené rozhodnutie nebolo prijaté jednomyselne²⁸ a dodnes je podrobované kritike. Napr. Seidl-Hohenveldern uvádza, že „*tento rozsudok odporuje medzinárodnému obyčajovému právu*“.²⁹ Medzi dôvody uvádzané odporcami uvedeného záveru súdu patrí to, že sa ním oddeľuje právo na diplomatickú ochranu od občianstva (ktoré samo o sebe, najmä z vnútroštátneho hľadiska nie je dotknuté) a že konkrétne pán Nottebohm bol ukrátený o výhody občianstva na medzinárodnej úrovni. Z praktického hľadiska by toto rozhodnutie mohlo spôsobiť komplikácie vzhľadom na relatívnosť a vágnosť pojmu skutočnej väzby, ako aj na to, že mnohé národné predpisy o občianstve nevyžadujú sociálne prepojenie. Taktiež bolo kritizované to, že súd vzal do úvahy len stav v čase naturalizácie pána Nottebohma.³⁰

Na druhej strane stoja relevantné názory, ktoré považujú túto podmienku za všeobecnú požiadavku, ktorá sa stala súčasťou obyčajového práva.³¹ Na podmienku užšieho vzťahu (*genuine link*) tak v teórii a praxi existujú názory, podľa ktorých táto požiadavka nie je vôbec v medzinárodnom práve odôvodnená, a názory, podľa ktorých je táto podmienka relevantná, ba až kľúčová, na posúdenie platnosti či medzinárodnej efektivity udeleného občianstva. Miera ani znaky skutočnej väzby (užšieho faktického vzťahu) však nie sú presne a všeobecne určené.

Niektoré odborné názory dokonca naznačujú, že štát je vo všeobecnosti „*oprávnený priznať jednotlivcovi svojím zákonodarstvom štátne občianstvo len vtedy, ak medzi jednotlivcom a štátom existuje užší faktický vzťah*“.³² Takto formulovaný a generalizovaný záver však zrejme nemôže byť celkom správny, resp. presný, pretože nie je cieľom medzinárodného práva zasahovať do otázok vnútroštátnej úpravy a účinkov občianstva s ohľadom na vzájomné (svojou povahou interné) práva a povinnosti občana a štátu. Oprávnenie udeliť občianstvo a platnosť tohto zväzku ako takého spravidla nemôže byť ako celok dotknuté medzinárodným právom, pokiaľ sa netýka vzťahov upravených alebo ovplyvnených medzinárodným právom. Medzinárodné právo sa môže potenciálne obmedziť na posúdenie účinkov tohto vzťahu resp. jeho existencie v medzinárodnoprávnej sfére, ktorá je predmetom úpravy tohto právneho odvetvia. Ani rozsudok vo veci Nottebohm nekonštatoval neplatnosť udeleného občianstva a nepopieral platnosť najmä vnútroštátnych práv a povinností pána Nottebohma a Lichtenštajnska. Obdobný princíp formuluje vo svojom článku 1 aj Haagsky Dohovor o niektorých otázkach vzťahujúcich sa na konflikt zákonov o občianstve z roku 1930.³³ Teória sa niekedy snaží túto otázku riešiť aj rozlišovaním medzi štátnou príslušnosťou a občianstvom.³⁴ Podľa názoru autora, len pri striktnom (v praxi nie veľmi zaužívanom) rozlišovaní medzi uvedenými pojmami, by mohol byť vyššie citovaný zovšeobecnený záver o podmienke užšieho vzťahu pre oprávnenie štátu prijať právnu úpravu o nadobudnutí štátnej príslušnosti (nie občianstva) v medzinárodnom zmysle akceptovateľný, aj to len potenciálne.

Medzinárodné právo v zásade nemôže spochybňovať platnosť udelenia občianstva v širšom zmysle tohto pojmu, možno však hovoriť o spochybnení medzinárodných účinkov resp. medzinárodnoprávnej efektivity takéhoto občianstva. I v takom prípade však existuje otázka, či efektívnosť občianstva môže vyžadovať tento užší vzťah *a priori* a *en bloc* alebo či takáto námietka môže byť vznesená len za okolností, ktoré dávajú legitímne oprávnenie konkrétnemu štátu či inému subjektu spochybňovať medzinárodnoprávnu efektívnosť pri absencii resp. nedostatočnosti tohto vzájomného vzťahu.

Výklad rozsudku vo veci Nottebohm by mal podľa názoru autora smerovať k tomu, že tento nedemonštruje všeobecné pravidlo medzinárodného práva, ale skôr výnimočné riešenie konkrétnej špecifickej situácie, medzi dvoma takto dotknutými štátmi. Samotný fakt udelenia občianstva osobe bez skutočného a efektívneho vzťahu preto neodporuje všeobecnému

medzinárodnému právu. K uvedenému záveru dospela aj Komisia pre medzinárodné právo v poznámkach k Návrhu článkov o diplomatickej ochrane³⁵ a dodáva, že najmä v dnešnom svete globalizácie a migrácie by striktné uplatňovanie zovšeobecnených záverov prípadu Nottebohm malo negatívny dopad na milióny ľudí.

Maďarská vnútroštátna úprava občianstva pri akceptovaní výkladu Komisie, ktorá vyžaduje menší stupeň skutočnej väzby žiadateľa o občianstvo a štátu, neodporuje súčasnému všeobecnému medzinárodnému právu. Sama o sebe preto vo všeobecnosti nezakladá oprávnenie iných štátov z tohto dôvodu občianstvo udelené uvedeným spôsobom neuznať. Maďarskom vyžadované prepojenie je však skutočne slabé, prakticky čisto etnické a sčasti jazykové; integrácia do efektívnej populácie, ani znalosť základných údajov o štáte sa, na rozdiel od neetnických žiadateľov, nevyžaduje. Pri pripustení všeobecnej aplikácie prípadu Nottebohm by tak dostatočnosť a skutočnosť tohto prepojenia (*genuine link*) mohla byť do určitej miery spochybiteľná.

Ďalšie medzinárodnoprávne aspekty spornej otázky

V tejto súvislosti treba poukázať i na Európsky dohovor o občianstve, najmä na jeho článok 5 ods. 1, podľa ktorého normy „*týkajúce sa občianstva nebudú obsahovať rozdiely ani zahŕňať prax, ktoré predstavujú diskrimináciu na základe (...) národného, alebo etnického pôvodu*“. Maďarský zákon v novelizovanom znení stanovuje zvýhodnené podmienky naturalizácie osobám s maďarským pôvodom, či dokonca len s pravdepodobnosťou maďarského pôvodu. Je zrejmé, že takéto ustanovenie noriem maďarského právneho poriadku zakladá odlišné podmienky nadobudnutia občianstva pre osoby s rôznym národným resp. etnickým pôvodom. V tejto súvislosti preto možno hovoriť o porušení povinnosti vyplývajúcej z citovaného, svojou podstatou a účelom antidiskriminačného, ustanovenia Európskeho dohovoru o občianstve.

Obavy v tomto smere predbežne, bez bližšieho posúdenia presného znenia maďarského zákona o občianstve, vyjadril aj vysoký komisár Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe pre otázky národnostných menšín vo vyhlásení po stretnutí so slovenským ministrom zahraničných vecí: „*varoval som štáty pred udeľovaním občianstva iba na základe etnických, národnostných, jazykových, kultúrnych alebo náboženských väzieb a vyzval som ich, aby plne zväzili dôsledky takéhoto udeľovania občianstva. Osobitne to platí v prípade, ak je občianstvo udelené osobám s pobytom v susedných štátoch, kde tieto osoby žijú v značnom počte*“.³⁶

Národná rada Slovenskej republiky vo svojom už vyššie citovanom uznesení poukázala i na možné porušenie Dohovoru medzi ČSSR a Maďarskou ľudovou republikou o úprave niektorých otázok štátneho občianstva z roku 1961, ktorej cieľom bolo odstránenie prípadov bipolitizmu občanov zúčastnených štátov, a to na základe voľby buď slovenského alebo maďarského občianstva v určenej lehote, alebo na základe kritérií pobytu, ak si dotknuté osoby voľbu v stanovenej lehote neuplatnili. Maďarsko a v tom čase ešte Československo sa v minulosti zaviazali vykonať spoločne aj určité súvisiace administratívne úkony, ktorých realizácia bezpochyby nebola jednoduchá ani finančne nenáročná. V preambule dohovoru potvrdili, že do zmluvného vzťahu vstupujú „*vedení priáním, aby prípady dvojakeho štátneho občianstva sa odstránili tým spôsobom, že si dotknuté osoby zvolia štátne občianstvo jednej z oboch zmluvných strán na základe dobrovoľnosti*“. Na jednej strane je možné argumentovať, že predmetný dohovor vzhľadom na obdobie jeho prijatia a lehoty v ňom ustanovené nemá v súčasnosti väčší praktický význam a reálne právne účinky. Na druhej strane však treba zväziť to, že ak sa dva subjekty medzinárodného práva dohodli na určitom postupe smerujúcom k odstráneniu určitého neželaného právneho stavu, za účelom dosiahnutia tohto cieľa vynaložili spoločné úsilie a niesli s tým spojené náklady, následné jednostranné konanie jedného z dotknutých subjektov spočívajúce vo výslovnej snahe o opätovné vytvorenie danej situácie, dokonca v značnom až hromadnom počte, rozhodne nemožno považovať za legitímne, obzvlášť za stavu, keď druhý dotknutý subjekt s takýmto postupom nielenže nesúhlasí, ale proti nemu protestuje. Bez ohľadu na ďalšie právne aspekty problematiky, toto konanie za daných okolností možno považovať prinajmenšom za príkladné porušenie medzinárodnej zdvorilosti.

slabý, a nie aj stav v čase konfiškácie jeho majetku v Guatemale, keď už mal svoj trvalý pobyt v Lichtenštajnsku (aj keď treba azda doplniť, že pravdepodobne z dôvodu, že Guatemala ho na svoje územie po vojne späť neprijala). K tomuto viď napr.: Bernhardt, R. a kol.: **Encyclopedia of public international law. Zväzok 2 – decisions of international courts and tribunals and international arbitrations.** North-Holland Publishing Company, Amsterdam 1981, s. 215 (Hans von Mangoldt).

31 Napr. dielo v poznámke č. 14 alebo 23. Obdobne Bastid, De Visscher, Leigh – podľa diela citovaného v bode 29.

32 Potočný, M. – Ondřej, J.: **Medzinárodní právo veřejné – Zvláštní část.** 5. vydanie. C. H. Beck, Praha 2006, s. 47.

33 „*Je vecou každého štátu určit podľa vlastných predpisov kto sú jeho príslušníci. Tieto predpisy budú uznané inými štátmi do miery v akej sú súladné s medzinárodnými zmluvami, medzinárodnými obyčajami a princípmi všeobecne uznávanými vo vzťahu k štátnej príslušnosti.*“ Obdobne i článok 2 tohto dohovoru.

34 „*Staatsangehörigkeit/nationality*“ vs. „*Staatsbürgerschaft/citizenship*“, „*pričom prvý pojem má na zreteľ medzinárodnoprávny a druhý vnútroštátny vzťah človeka k svojomu domovskému štátu.*“ Uvedené dva aspekty sa pritom u konkrétnej osoby nemusia zhodovať napr. v prípade z pohľadu medzinárodného práva neplatného zbavenia občianstva zo strany štátu, ktorý ho už za svojho občana ďalej nepovažuje. K to-

muto vid': Fischer, P. – Köck, H.-F.: **Völkerrecht – Das Recht der universellen Staatengemeinschaft**. 6. vydanie. Linde, Wien 2004, s. 144. Ako ďalší (historický) príklad autori uvádzajú otrokov v USA.

35 Pozn. k čl. 4, bod 5 s odkazom aj na rozhodnutie Taliansko-Americkej Zmluvnej komisie vo veci Flegerheimer. In: ILR, vol. 25 (1958), s. 148 z 25. 6. 1957. V tomto rozhodnutí sa uvádza: „Komisia je toho názoru, že je pochybné, či Medzinárodný súdny dvor v prípade Nottebohm zamýšľal zaviesť pravidlo všeobecného medzinárodného práva, že musí existovať efektívny vzťah medzi osobou a štátom za účelom toho, aby ten druhý mohol vykonávať svoje právo diplomatickej ochrany v mene toho prvého. Súdsám obmedzil rozsah svojho rozhodnutia potvrdením toho, že nadobudnutie občianstva v štáte musí byť uznané všetkými ostatnými štátmi.“ Citované podľa: Reports Of International Arbitral Awards, zväzok XIV, s. 327–390. Dostupné na untreaty.un.org/cod/riaa/cases/vol_XIV/327-390.pdf (Stav k 17. 10. 2010.)

36 V Haagu dňa 25. 5. 2010. Dostupné na www.mzv.sk.

37 Podpis bol vykonaný ešte Československom.

38 Podľa informácií zo stránky OSN http://treaties.un.org/doc/publication/mtdsg/volume_ii/lon/partii-4.en.pdf

39 Nespochybnujú pritom fakt, že tento dohovor v značnej miere kodifikoval všeobecne platné obyčajové právo.

40 Návrh nového ust. § 9c zákona: „Slovenská republika neuznáva účinky udelenia štátneho občianstva štátnym občanom Slovenskej

V nadväznosti na to možno v konaní Maďarskej republiky za popísaných okolností vidieť porušenie článku 1 Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou z roku 1995. Ten stanovuje, že „zmluvné strany budú rozvíjať svoje vzťahy v duchu dobrého susedstva, dôvery a priateľskej spolupráce a budú viesť dialóg vo všetkých oblastiach spoločného záujmu“. Otázkou možnosti hromadného vzniku dvojitého štátneho občianstva občanov druhého zmluvného štátu, aj v nadväznosti na dohovor z roku 1961, je potrebné považovať za oblasť spoločného záujmu. Maďarská strana v tomto smere nepostupovala ani v súlade s článkom 5 ods. 1 zmluvy, podľa ktorého zmluvné strany „v záujme realizovania cieľov tejto zmluvy, vytvoria v každej oblasti spoločného záujmu zodpovedajúci rámec pre spoluprácu“. Je vhodné poukázať i na síce skôr manifestačné ako normatívne ustanovenie odseku 2 tohto článku, podľa ktorého tieto štáty „prisudzujú významné miesto spolupráci a ďalšiemu rozvoju stykov zákonodarných a výkonných orgánov“.

Napriek tomu, že bilaterálne zmluvné vzťahy nezakladajú výslovný záväzok zdržania sa postupu, ktorý by viedol k vzniku bipolitizmu či k udeľovaniu maďarského štátneho občianstva občanom Slovenskej republiky, prijatá vnútroštátna právna úprava Maďarska je v rozpore pri najmenšom s účelom predchádzajúcich bilaterálnych záväzkov a postup jej prijatia nemožno považovať za súladný so zmluvou o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci.

Vo vzťahu k Haagskemu Dohovoru o niektorých otázkach vzťahujúcich sa na konflikt zákonov o občianstve z roku 1930, na porušenie ktorého NR SR vo svojom uznesení poukazuje, však treba uviesť, že ho Maďarsko ani Slovensko, napriek podpisu³⁷ neratifikovalo,³⁸ preto nemožno pri posudzovaní tejto otázky poukazovať na porušenie ustanovení tohto dohovoru.³⁹

Zánik slovenského občianstva alebo neuznatie maďarského občianstva ako alternatívne recipročné opatrenie?

Uvedená otázka bola predmetom rokovania NR SR nielen pri prijímaní slovenskej novely zákona o štátnom občianstve v podobe pozmeňujúceho návrhu skupiny poslancov pod vedením Mikuláša Dzurindu. Podľa neho sa zánik slovenského občianstva v dôsledku nadobudnutia cudzieho mal, doplnením novej piatej časti zákona o štátnom občianstve s názvom „Podmienky neuznania štátneho občianstva iného štátu“, nahradiť „jednoduchým“ neuznatím občianstva nadobudnutého v rozpore s medzinárodným právom, najmä podmienkou silnejších faktických väzieb.⁴⁰ Do textu zákona sa navrhoval zaradiť aj osobitný paragraf 9d s názvom „Neuznanie účinkov udelenia štátneho občianstva Maďarskej republiky“, podľa ktorého by SR neuznala občianstvo nadobudnuté na základe predmetnej novely maďarského zákona o občianstve.⁴¹ Obdobný návrh znenia, avšak bez výslovného ustanovenia o maďarskom zákone, obsahoval návrh novely slovenského zákona o štátnom občianstve poslancov Gála, Kuboviča a Somygyiho z tohto roku, ktorý po prijatí pozmeňujúceho návrhu poslanca Matoviča (ako je známe, podporeného aj predsedom ústavnoprávneho výboru doc. Procházkom) vzali predkladatelia späť.

Týmto návrhom sa mala odstrániť tvrdosť prijatej úpravy, ktorej súlad s medzinárodným a ústavným právom bol spochybňovaný. Na tomto mieste je vhodné uviesť, že prijatá a v súčasnosti platná úprava nie je v rozpore s Ústavou SR ani medzinárodným právom, čo bývalo najmä mediálne spochybňované. Podľa čl. 5 ods. 2 Ústavy „nikomu nemožno odňať štátne občianstvo Slovenskej republiky proti jeho vôli“. Prijatá právna úprava vychádza z akceptovaného záveru, že vôľa osoby, ktorá žiada o cudzie občianstvo je preukázaná samotnou skutočnosťou podania žiadosti, najmä za stavu, keď si musí byť vedomá, že s tým je spojená strata jej domovského občianstva. Aj Európsky dohovor o občianstve vo svojom článku 7 ods. 1 písm. a tento spôsob zániku občianstva aprubuje.

Časové účinky novely slovenského zákona legislatívny text nerieši výslovne. K tejto otázke sa už verejne vyjadrili i odborníci z oblasti medzinárodného a európskeho práva: „Určite by však takýto zákon neplatil retroaktívne. O občianstvo by prišiel len ten, kto sa stane občanom inej krajiny po vstupe zákona do platnosti.“⁴² Presnejšie by mohlo byť formulované, že zákon sa bezpochyby nevzťahuje na obdobie až do nadobudnutia účinnosti zákona (17. 7. 2010), pretože

v prípade tohto zákona sa dátum platnosti a účinnosti nezhodujú.⁴³ Spornou však môže zostať otázka určitej formy retroaktivity tohto zákona vo vzťahu k získaniu cudzieho občianstva udeleného síce po účinnosti zákona, avšak na základe žiadosti alebo iného úkonu vykonaného skôr. Pri dodržaní princípu ústavne konformného výkladu právnych noriem by aj tento potenciálny problém mal byť prekonaný. Podľa konštantnej ústavnej judikatúry „je povinnosťou všeobecných súdov v situácii, keď právny predpis dovoľuje dvojaký výklad (jeden ústavne konformný a druhý ústavne nekonformný), vykladať právny predpis spôsobom ústavne konformným“.⁴⁴ Výklad noriem zákona o štátnom občianstve smerujúci k tomu, že zánik štátneho občianstva nastáva aj na základe prejavu vôle vykonaného pred účinnosťou či dokonca platnosťou zákona, by podľa autora bol v rozpore s čl. 5 ods. 2 Ústavy. Právny poriadok v čase vykonania relevantného úkonu občana nespájal s takýmto úkonom následok straty slovenského občianstva, tento si nemohol byť vedomý ani predpokladať uvedený následok, a teda jeho prejav nijako nemohol dokumentovať vôľu stratiť štátne občianstvo v zmysle článku 5 ods. 2 ústavy. Zánik štátneho občianstva by sa tak mal vzťahovať výlučne na prípady udelenia cudzieho štátneho občianstva na základe prejavu vôle slovenského občana vykonaného najskôr v deň účinnosti zákona.⁴⁵

Strata sa však v každom prípade v súlade s medzinárodnými požiadavkami neviaže na podanie žiadosti slovenského občana o cudzie občianstvo, ale až na moment jeho skutočného udelenia cudzím štátom. Tým sa má predchádzať vzniku nežiaduceho bezdomovectva (apolitizmu),⁴⁶ ak by k udeleniu nového občianstva cudzieho štátu napriek podanej žiadosti z akéhokoľvek dôvodu nedošlo.

Takáto úprava straty štátneho občianstva v nadväznosti na nadobudnutie občianstva iného štátu nie je ani vo svete neobvyklá. Možno ju nájsť aj vo viacerých štátoch Európskej únie, napríklad v ust. § 13 písm. b a § 17 českého zákona č. 40/1993 Sb. o nabyvaní a pozbyvaní štátného občianstva Českej republiky, ako aj v ust. § 17 ods. 1 bod 2 a § 25 nemeckého Staatsangehörigkeitsgesetz, ktoré sa však nevzťahuje na prípady nadobudnutia občianstva iného štátu EÚ a pre nadobudnutie iného občianstva tiež umožňuje získanie predchádzajúceho povolenia nemeckých orgánov. Príbuznú úpravu možno nájsť aj v ust. § 26 ods. 1 a § 27 a 29 rakúskeho Bundesgesetz über die österreichische Staatsbürgerschaft, rovnako s určitými výnimkami a možnosťou získania ex ante povolenia.

V NR SR prerokované návrhy, podľa ktorých by SR mala reagovať na prijatú maďarskú úpravu neuznaním takéhoto štátneho občianstva, naráža okrem už vyššie analyzovaných všeobecných aspektov neuznania (najmä v kontexte prípadu Nottebohm) aj na ďalšie praktické problémy, aj keď sa relatívne správne obmedzovala len na neuznanie takéhoto občianstva nadobudnutého občanmi SR. Ak by mala byť uplatňovaná aj na občanov iných štátov, takáto úprava by neprimerane zasahovala do záležitostí iných suverénnych štátov a mohla by dokonca spôsobiť stav, kedy by Slovenská republika občana Maďarskej republiky považovala za apolitu (tak by tomu bolo v prípade, ak by pôvodné občianstvo iného štátu stratil).

Tento problém by síce pri prijatí úpravy v navrhnutom znení nenastal, nakoľko by daný subjekt zostal slovenským občanom, mohli by však vznikáť iné praktické problémy. Bolo by tomu tak najmä vtedy, ak by slovenský občan maďarského pôvodu nadobudol zjednodušeným postupom podľa novej úpravy maďarské štátne občianstvo. Toto občianstvo by Slovenská republika neuznávala. Žiada sa pritom podotknúť, že samotné využitie zjednodušeného postupu nadobudnutia občianstva podľa novej maďarskej úpravy samo o sebe nepreukazuje, že medzi naturalizovanou osobou a Maďarskou republikou nie je dostatočný vzťah – i osoba s dostatočnými väzbami na Maďarskú republiku, ktoré by za dostatočné považovalo i medzinárodné právo, môže predsa využiť zjednodušený postup. Ak by sa naturalizovaný občan (bez ohľadu na povahu jeho možných väzieb s Maďarskom) rozhodol byť len maďarským občanom, musel by požiadať v zmysle slovenského zákona o štátnom občianstve o prepustenie zo štátneho zväzku. Slovenské orgány by takejto žiadosti zrejme vyhovieť nemohli, pretože by z ich pohľadu nebola splnená podmienka ust. § 9 ods. 2 zákona, a to existencia iného štátneho občianstva alebo jeho prísľub. Vytvorila by sa tak situácia, kedy by pôvodne slovenský občan bol nútené považovaný za občana dvoch štátov, pričom východisko z nej by sa hľadalo ťažko.

republiky, pokiaľ toto štátne občianstvo bolo udelené v rozpore s medzinárodným právom, medzinárodnou obvyčajou a všeobecne uznanými zásadami medzinárodného práva týkajúcimi sa občianstva, najmä v rozpore s podmienkou, že občianstvo je založené na silnejších faktických väzbách medzi jednotlivcom a štátom, za ktoré sa považuje zvyčajné bydlisko jednotlivca, centrum záujmov jednotlivca, jeho rodinné väzby a jeho účasť na verejnom živote.“

41 „Podľa § 9c tohto zákona slovenská republika neuznáva účinky udelenia štátneho občianstva Maďarskej republiky štátnym občanom Slovenskej republiky podľa zákona Národného zhromaždenia Maďarskej republiky zo dňa 26. mája 2010.“

42 Slašťan, M.: **Na odobratie občianstva máme právo.** In: Hospodárske noviny, 20. 5. 2010. Dostupné na: <http://hnonline.sk/svet/c1-43660570-miroslav-slastan-pre-hn-na-odobratie-obcianstva-mame-pravo>

43 V Zbierke zákonov bol publikovaný a nadobudol platnosť už 4. 6. 2010. Právne účinky prijatej právnej úpravy však môžu nastať až dňom účinnosti zákona, teda od 17. 7. 2010.

44 Uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 212/06.

45 Pri restriktívnejšom výklade zákona aj na základe prejavu vôle vykonaného pred účinnosťou zákona, v žiadnom prípade však nie pred jeho platnosťou. Tento výklad by však mohol podľa názoru autora zakladať nedôvodné rozdiely medzi občanmi, ktorí v tomto období rovnako podali žiadosti, ak k ich vybaveniu v niektorých prípadoch prišlo pred dňom účinnosti zákona, v iných až po tomto dni.

46 Napr. New Yorský Dohovor z 30. 8. 1961 o redukování počtu osôb bez štátnej príslušnosti zverejnený pod č. 182/2001 Z. z.

47 Strážnická, V.: **Práva občanov Európskej únie.**

In: Slovenská ročenka medzinárodného práva 2008. Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri SAV, 2009, s. 158.

48 Kunová, V. – Svitana, R.: **Voľný pohyb osôb v EÚ.**

Bratislavská vysoká škola práva, Bratislava 2008, s. 43: „Na rozdiel od voľného pohybu tovaru, ktorý sa – hoci v rôznych menej rozvinutých formách – objavuje už aj v nižších stupňoch hospodárskej integrácie (ako sú zóna voľného obchodu či colná únia), sloboda pohybu osôb je jedinečnou črtou spoločného, resp. vnútorného trhu, a v takej intenzite ako v EÚ ho (ju) nenachádzame v žiadnom inom hospodárskom zoskupení na svete.“

49 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov (...)

50 Súdneho dvora Európskych spoločenských súdov, v súčasnosti Súdneho dvora Európskej únie.

51 Strážnická, V.: **Práva občanov Európskej únie.**

In: Slovenská ročenka medzinárodného práva 2008. Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri SAV, 2009, s. 158.

Obdobne nižšie citovaný rozsudok Zhu a Chen v bode 37: „Definovanie podmienok nadobudnutia a straty občianstva je však v súlade s medzinárodným právom v právomoci každého členského štátu, pričom musí byť

Neuznanie občianstva v kontexte práva Európskej únie

Neuznanie občianstva výrazne komplikuje až vylučuje právo EÚ, a to najmä v dôsledku inštitútu európskeho občianstva, viažuceho sa na národné občianstvo členských štátov.

Európske občianstvo má právny, politický i sociálny rozmer. Okrem definície práv, ktoré sa s ním spájajú, tento inštitút má posilniť ducha európskej integrácie, súdržnosť, prepojenie a solidaritu medzi „euroobčanmi“. Tento inštitút „na rozdiel od klasického občianstva členského štátu poskytuje fyzickej a právnickej osobe účasť na živote modernej európskej spoločnosti založenej na solidarite, sociálnej spravodlivosti a spoločne uznávaných hodnotách. Je politickou koncepciou príslušnosti k integrovanej Európe, ktorá vytvára užší zväzok medzi národmi členských štátov a väzbu s inštitúciami Únie“. ⁴⁷ Neuznávaním občianstva jedného členského štátu Únie iným členským štátom by, bez ohľadu na ďalšie právne aspekty, bezpochyby dochádzalo k narúšaniu týchto, svojou podstatou a povahou nie celkom právnych princípov Európskej únie.

Status občana členského štátu Európskej únie, a teda i euroobčana, má aj svoj značný praktický význam pre možnosť realizácie práv, ktoré týmto osobám z primárneho i sekundárneho práva EÚ vyplývajú. Osobitnou oblasťou, pre ktorú má status občianstva kľúčový význam, je právo vnútorného trhu a jeho základné slobody. Využitie mnohých práv vyplývajúcich z týchto slobôd je pri fyzických osobách úzko spojené práve s existenciou občianstva niektorého z členských štátov. Je tomu tak obzvlášť v oblasti voľného pohybu osôb, a to tak na ekonomické, ako i neekonomické účely. Práve oblasť voľného pohybu osôb je najviac previazaná s inštitútom občianstva a je relatívne osobitnou kapitolou v oblasti hospodárskej a politickej integrácie, príznačnou pre európsky priestor. ⁴⁸

Príkladom previazanosti občianstva s čerpaním práv z primárneho práva môže byť článok 49 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Podľa neho „V rámci nasledujúcich ustanovení sa zakazujú obmedzenia slobody usadiť sa štátnych príslušníkov jedného členského štátu na území iného členského štátu. Zakazujú sa aj obmedzenia, ktoré sa týkajú zakladania obchodných zástupení, organizačných zložiek a dcérskych spoločností štátnymi príslušníkmi jedného členského štátu na území iného členského štátu“. Európska integrácia dospela tak ďaleko, že občania členských štátov majú právo voľného pohybu po území Európskej únie nielen za účelom realizácie ekonomických aktivít (teda nielen v rámci realizácie slobody etablovania či voľného pohybu ekonomicky činných osôb – pracovníkov, či poskytovateľov služieb). Podľa článku 21 ZFEÚ, „každý občan únie má právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území členských štátov, pričom podlieha obmedzeniam a podmienkam ustanoveným v zmluvách a v opatreniach prijatých na ich vykonanie“. Podrobnosti v tejto oblasti ustanovuje najmä smernica č. 2004/38/ES. ⁴⁹ Tá okrem práv samotných občanov, ako tzv. primárnych beneficentov, upravuje aj práva ich rodinných príslušníkov. Vymedzuje tiež, ktoré osoby tento pojem zahŕňa, čím formuje kategóriu tzv. sekundárnych beneficentov. Tí odvodzujú svoje, obsahom obmedzenejšie práva, od primárnych beneficentov, s ktorými sú v určitom právom vymedzenom vzťahu, teda od občanov niektorého členského štátu a Európskej únie. Existencia platného občianstva niektorého členského štátu je preto pre realizáciu všetkých týchto práv primárnych i sekundárnych beneficentov nevyhnutnosťou.

Európske právo rešpektuje princípy a normy medzinárodného práva v oblasti štátneho občianstva vrátane jeho nadobudania a straty. Sú to práve členské štáty, ktoré určujú, kto je ich občanom, a teda komu takto „prepožičiavajú“ i status euroobčana. Európske právo má v tejto oblasti marginálnu pôsobnosť a Európska únia priamo nemôže ovplyvniť, či sa niektorá osoba stane, nestane alebo prestane byť občanom Európskej únie. Samotná Únia ani nemôže občianstvo žiadnej osobe udeliť, pretože európske občianstvo nemôže existovať samostatne, bez občianstva niektorého členského štátu. Únia prirodzene ani nemôže rozhodnúť, aby niektorý štát konkrétnej osobe udelil občianstvo. Preto sú to akty členských štátov, ktoré túto oblasť upravujú. Tie však prirodzene musia byť v súlade aj s európskym právom: „Doktrína SD⁵⁰ vo veciach s aspektom občianstva vychádzala z rešpektovania zvrchovanej vôle štátu určiť, ktoré osoby považuje za štátnych príslušníkov a zároveň z dodržiavania princípov komunitárneho práva“. ⁵¹

Za účelom zabezpečenia efektívneho využívania práv vyplývajúcich z primárneho i sekundárneho práva, ako aj ich jednotného a homogénneho uplatňovania, európska judikatúra už

konštantne vyslovuje, že členský štát „nemôže obmedziť účinky nadobudnutia štátneho občianstva iného štátu vyžadujúc dodatočnú podmienku na uznanie tejto štátnej príslušnosti so zreteľom na uplatňovanie základných slobôd“.⁵²

Súdny dvor rozhodoval v uvedenej veci Micheletti o prejudiciálnej otázke, týkajúcej sa právnej úpravy Španielska, ktorého orgány považovali pána Micheletti, so štátnym občianstvom Talianska a Argentíny, výlučne za občana Argentíny ako tretieho štátu, a to s poukazom na vnútroštátnu úpravu, podľa ktorej pri dvojitom štátnom občianstve osoby sa za relevantné považuje občianstvo štátu, v ktorom má táto osoba obvyklý pobyt. Z tohto dôvodu mu španielske úrady znemožňovali realizáciu slobody usadenia sa (ako zubného lekára), a odmietli aj vydanie pobytovej karty členom jeho rodiny. Súd rozhodol, že právo Únie zakazuje právnu úpravu tohto typu. Svoje rozhodnutie odôvodnil aj tým, že pri akceptácii kladení podmienok na uznanie statusu občana Únie⁵³ by vznikla situácia, kedy by sa „okruh osôb, na ktoré sa vzťahuje sloboda usadzovania, mohol líšiť od jedného členského štátu k ďalšiemu“.⁵⁴ Takáto situácia je prirodzene neakceptovateľná a v rozpore s princípmi Únie.⁵⁵

Európska judikatúra tento záver zopakovala i v prípade Zhu a Chen.⁵⁶ V ňom pani Chen ako príslušníčka tretej krajiny majúca dieťa s občianstvom Írska pripustila, že jej predchádzajúci pobyt v Spojenom kráľovstve mal za cieľ vytvoriť podmienky, ktoré by umožnili jej dieťaťu, ktoré sa malo narodiť, získať občianstvo tohto členského štátu. Tým mala získať pre dieťa aj pre seba právo na dlhodobý pobyt v Spojenom kráľovstve.⁵⁷ Z rozhodnutia súdu vyplýva, že k neprípustnému kladeniu podmienok na uznanie občianstva (v zmysle rozsudku Micheletti) by došlo aj vtedy, ak by členský štát mal právo odmietnuť výkon základných slobôd práva Únie „iba z dôvodu, že cieľom nadobudnutia občianstva členského štátu bolo v skutočnosti zabezpečiť štátnemu príslušníkovi tretieho štátu právo na pobyt na základe práva Spoločenstva“.⁵⁸

Z vyššie uvedenej judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že členské štáty nemôžu klásť podmienky na uznanie občianstva získaného v inom členskom štáte a občianstvo iných členských štátov sú povinné uznávať, prinajmenšom pokiaľ ide o realizáciu práv vyplývajúcich z práva Únie, najmä v oblasti vnútorného trhu, osobitne v oblasti voľného pohybu osôb, avšak zrejme i v iných otázkach spätých najmä s občianstvom Európskej únie. Neuznanie maďarského občianstva resp. jeho účinkov, by preto nebolo súladné s právom Európskej únie. Rozpor by bol najmarkantnejší v situácii, keď by slovenský občan po nadobudnutí maďarského občianstva prišiel (na svoju žiadosť) o to slovenské. Táto situácia by sa v praxi pravdepodobne nemusela vyskytovať často, aj vzhľadom na predpokladané nevyhovenie žiadosti o prepustenie zo štátneho zväzku orgánmi Slovenskej republiky pre absenciu iného, uznávaného občianstva. Nie je však možné úplne vylúčiť prípady, kedy by k takejto situácii skutočne mohlo dôjsť – najmä, ak by dotknutá osoba mala ďalšie občianstvo, osobitne občianstvo nečlenského štátu.⁵⁹ V takom prípade by Slovenská republika považujúc takéhoto občana za občana tretej krajiny konala v rozpore s právom Európskej únie, ak by mu (s poukazom na neuznanie maďarského občianstva) nepriznala práva euroobčana v plnom rozsahu.

Záver

Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že postup Maďarskej republiky pri prijímaní novely zákona o maďarskom občianstve, ako aj obsah tohto zákona sú predovšetkým v rozpore s medzinárodnou zdvorilosťou, najmä pri zohľadnení okolností prípadu, osobitne predchádzajúcu bilaterálnu zmluvnú úpravu dotknutých krajín, na základe ktorej tieto krajiny spolupracovali a realizovali program na odstránenie stavu bipolitizmu ich občanov. Z hľadiska rozporu s medzinárodným právom treba konštatovať nesúlad spornej úpravy maďarského zákona s článkom 5 ods. 1 Európskeho dohovoru o občianstve, pretože obsahuje diskriminačné ustanovenia, ktoré stanovuje odlišné podmienky nadobudnutia občianstva na základe etnického resp. národného pôvodu.

Nie je prekvapivé, že Maďarskou republikou ignorované výstrahy slovenskej diplomacie boli nasledované zodpovedajúcim protiopatrením. Prijatá slovenská úprava, podľa ktorej zaniká občianstvo SR nadobudnutím štátneho občianstva inej krajiny na základe prejavu vôle (s výnimkou spojitosti s uzavretím manželstva), je v súlade so všeobecným i regionálne kodifikova-

pri vykonávaní tejto právomoci rešpektované právo Spoločenstva“, s odkazom na rozsudok Micheletti a ďalšie.

52 Rozsudok Súdneho dvora C-269/90 Mario Vicente Micheletti a ďalší zo 7. júla 1992, bod 10. K tomuto viď napr. Tíchy, L. a kol: **Evropské právo**. 4. vydanie. C. H. Beck, Praha 2010, s. 108.

53 V tom čase ako „príslušník Spoločenstva“ – „Community national“.

54 Rozsudok Micheletti, bod 12.

55 Judikatúra obdobne napríklad konštatovala, že pojem „pracovník“ na účely voľného pohybu pracovníkov je pojmom európskym a musí sa vkladať jednotne, presne z dôvodu, aby členské štáty nemohli autonómne určovať, komu toto postavenie priznajú, a aby aplikácia ustanovení Zmluvy a z nej vyplývajúcich práv bola jednotná. K tomuto bližšie rozsudok vo veci Levin (53/81 z 23. 3. 1982).

56 Rozsudok Súdneho dvora z 19. 10. 2004, C-200/02 Kunqian Catherine Zhu a Man Lavette Chen.

57 Bod 36 rozsudku. Obdobne bod 11: „Je jasné, že cieľom pobytu na ostrove Írska bolo, aby dieťa, ktoré sa malo narodiť, nadobudlo írské občianstvo a aby v dôsledku toho matka prípadne získala právo na pobyt so svojím dieťaťom na území Spojeného kráľovstva.“

58 Bod 40 rozsudku.

59 Napríklad z krajín bývalej Juhoslávie, v ktorej sa vyskytuje početná maďarská menšina, sčasti ako pozostatok územného rozsahu bývalého Uhorska.

ným medzinárodným právom. Rovnako prijatá úprava nezakladá ani porušenie základných ľudských práv, keďže neumožňuje zbavenie občianstva proti vôli dotknutej osoby. Vôľa konajúcej osoby je zdokumentovaná práve v podaní žiadosti o udelenie občianstva iného štátu. Podľa názoru autora však takáto žiadosť môže byť považovaná za kvalifikovaný prejav vôle len vtedy, ak je podaná najskôr v deň účinnosti novej právnej úpravy. Novú právnu úpravu preto treba ústavne konformným spôsobom vykladať tak, že zánik štátneho občianstva SR nastáva len v tých prípadoch, kedy je štátne občianstvo iného štátu udelené slovenskému občanovi na základe žiadosti podanej nie skôr ako v deň účinnosti tejto právnej úpravy.

Je pravdou, že prijaté protiopatrenie môže spôsobovať ťažkosti iným slovenským občanom žijúcim v zahraničí, najmä mimo krajín Európskej únie. Pre nich niekedy môže byť získanie občianstva iného štátu skutočnou a zásadnou potrebou. Nie je pritom v záujme SR v takýchto prípadoch „strácať“ vlastných občanov. Je preto vhodné obnoviť právny stav platný v Slovenskej i Maďarskej republike pred májom 2010, pričom diplomatické rokovania by mali okrem iného vychádzať z postulátu, že „*naturalizácia nie je záležitosťou, ktorá by mala byť braná na ľahkú váhu*“.⁶⁰ Z doterajšieho priebehu diplomatickej komunikácie je zrejmé, že k takejto dohode pravdepodobne nedôjde. SR preto predostrela Maďarskej republike návrh bilaterálnej dohody upravujúcej otázky súvisiace s nadobúdaním a stratou občianstva týchto dvoch štátov.⁶¹ Maďarská republika zatiaľ tento návrh podľa dostupných informácií oficiálne nereflektovala.⁶²

Za účelom zmiernenia dopadov prijatej slovenskej právnej úpravy na individuálne dôvodné prípady skutočnej potreby nadobudnutia iného štátneho občianstva, stojí tiež za úvahu uzákonenie postupu, ktorý by, obdobne ako v Nemecku alebo Rakúsku, umožňoval udeliť súhlas k nadobudnutiu občianstva iného štátu bez toho, aby s takýmto konaním bola spojená strata slovenského občianstva. O uzákonenie určitých výnimiek sa pokúšali a pokúšajú viaceré návrhy na zmenu zákona o štátnom občianstve. Tie však vychádzajú z konštrukcie stanovenia presných kritérií, za splnenia ktorých k strate občianstva automaticky nedôjde.⁶³

Autor tohto príspevku sa však prikláňa k záveru o vhodnosti „povoľovacieho“ režimu známeho z Rakúska a Nemecka, ktorý by v správnom konaní umožnil zohľadnenie všetkých potrebných faktorov existencie relevantnej väzby na štát, o udelenie občianstva ktorého sa občan SR usiluje. Napr. formálna viazanosť na registrovaný či evidovaný pobyt by nekorešpondovala so sledovaným cieľom, nakoľko vôbec nevypovedá o faktickom pobyte ani o reálnej väzbe na daný štát a vzhľadom na jednoduchosť postupu pri evidencii pobytu by ľahko mohla viesť k obchádzaniu zákona. Viazanosť na faktický nepretržitý pobyt toto riziko na jednej strane znižuje, na strane druhej však môže spôsobiť právnu neistotu v tom, čo nepretržitý pobyt je a čo nie a tiež môže z možnosti nadobudnutia cudzieho štátneho občianstva vylúčiť osoby, ktoré túto podmienku nespĺňajú, avšak majú iný legitímny dôvod na jeho nadobudnutie korešpondujúci možno i s ešte užšou väzbou na daný štát. Povoľovací režim má okrem uvedeného ďalšiu výhodu, ktorá spočíva v právnej istote, kedy by osoba usilujúca sa o cudzie štátne občianstvo mohla v SR vopred získať právoplatné rozhodnutie zabezpečujúce, že jej slovenské občianstvo nebude dodatočne spochybňované z dôvodu spornosti splnenia taxatívnych, avšak nie vždy jednoznačne formulovaných či preukázateľných kritérií zákona.

Na druhej strane však nemožno považovať za akceptovateľné ďalšie navrhované a na pôde NR SR opakovane prerokované protiopatrenie v podobe neuznania občianstva, ktoré by slovenskí občania nadobudli (najmä) podľa spornej maďarskej úpravy. Okrem rôznych názorov právnikov na možnosť, rozsah a účinky neuznania občianstva iným štátom, resp. neuznania medzinárodnoprávnej efektivity takéhoto občianstva bližšie analyzovaných v súvislosti s prípadom Nottebohm, takýto postup by bol podľa autora v rozpore jednak s právom Európskej únie, s poukazom najmä na prípad Micheletti, ako aj s princípmi Európskej únie a duchom európskej integrácie. ■

60 „*Naturalization is not a matter to be taken lightly.*“ Rozsudok vo veci Nottebohm (pozn. č. 20), s. 24.

61 Ministerstvo vnútra SR odmietlo znenie tohto návrhu sprístupniť.

62 Návrh bol predložený vo februári tohto roku. Vzhľadom na dĺžku odmlky ako aj neoficiálne informácie dostupné i z médií, sa uzatvorenie tejto dohody v súčasnosti rovnako nejaví veľmi pravdepodobným.

63 Napr. návrhy poslanca Matoviča uvádzajú povolený, registrovaný alebo inak evidovaný pobyt, prípadne zamestnanie v riadnom pracovnom pomere či štúdium počas aspoň 12 mesiacov pred nadobudnutím občianstva. Návrhy poslancov Smeru vychádzali pôvodne z existencie povoleného, registrovaného alebo inak evidovaného pobytu po dobu trvajúcu aspoň 6 mesiacov; ich ostatný návrh už počíta s nie evidovaným, ale nepretržitým (teda zrejme faktickým) pobytom po dobu najmenej jedného roka.

Zoznam použitých prameňov

1. Bernhardt, R. a kol.: **Encyclopedia of public international law. Zväzok 2 – decisions of international courts and tribunals and international arbitrations.** North-Holland Publishing Company Amsterdam, 1981.

2. Čepelka, Č. – Šturma, P.: **Mezinárodní právo veřejné.**
C. H. Beck Praha, 2008.
3. David, V. – Sladký, P. – Zbořil, F.: **Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou.**
Leges Praha, 2008.
4. Fischer, P. – Köck, H.-F.: **Völkerrecht – Das Recht der universellen Staatengemeinschaft.**
6. vydanie. Linde Wien, 2004.
5. Klučka, J. – Pecho, P.: **Občianstvo v medzinárodnom a európskom práve.**
In: Právny obzor 2007, č. 3, s. 206 a nasl.
6. Kunová, V. – Svitana, R.: **Voľný pohyb osôb v EÚ.**
Bratislavská vysoká škola práva Bratislava, 2008.
7. Oppenheim, L.: **International Law. Volume I – Peace. 2. vydanie.**
Longmans, Green and Co. Londýn, 1912.
8. Potočný, M. – Ondřej, J.: **Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část. 5. vydanie.**
C. H. Beck Praha, 2006.
9. Procházka, R. – Čorba, J.: **Právo Európskej únie (Vybrané otázky pre právnú prax).**
Poradca podnikateľa Žilina, 2007.
10. Seidl-Hohenveldern, I.: **Mezinárodní právo veřejné. 3. vydanie.**
ASPI Praha, 2006.
11. Slašťan, M.: **Na odobratie občianstva máme právo.**
In: Hospodárske noviny, 20. 5. 2010. Dostupné na: <http://hnonline.sk/svet/c1-43660570-miroslavslastan-pre-hn-na-odobratie-obcianstva-mame-pravo> (stav k 16. 10. 2010).
12. Strážnická, V.: **Práva občanov Európskej únie.** In: Slovenská ročenka medzinárodného práva 2008.
Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri SAV, 2009. Str. 153 a nasl.
13. Tíchy, L. a kol.: **Evropské právo. 4. vydanie.**
C. H. Beck Praha, 2010, s. 108.
14. Rozsudok Medzinárodného súdneho dvora z 6. 4. 1955 vo veci Nottebohm.
I. C. J. Reports 1955, s. 4.
15. Rozhodnutie Taliansko-Americkej Zmierovacej komisie vo veci Flegenheimer.
In: ILR, vol. 25 (1958), s. 148 z 25. 6. 1957.
16. Návrh článkov o diplomatickej ochrane Komisie pre medzinárodné právo z roku 2006.
17. Uznesenie NR SR k návrhu novelizácie zákona o štátnom občianstve, o ktorom rokuje Národné zhromaždenie Maďarskej republiky, prerokované pod číslom parlamentnej tlače 1543 (IV. volebné obdobie) zo dňa 24. 5. 2010.
18. Návrhy zákonov, ktorými sa mení a dopĺňa zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky, dôvodové správy a pozmeňujúce návrhy k nim prerokované a zaradené na program rokovaní NR SR v rokoch 2010 a 2011.
19. Novela zákona č. LV./1993 o maďarskom štátnom občianstve.
20. Ústava Maďarska z 25. apríla 2011.
21. Európsky dohovor o občianstve z 6. 11. 1997 v Štrasburgu (č. 418/2000 Z. z.)
22. Dohoda o znižovaní počtu prípadov viacnásobnej štátnej príslušnosti a vojenskej povinnosti v prípade viacnásobnej štátnej príslušnosti prijatá na pôde Rady Európy 6. 5. 1963.
23. Zmluva o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou z roku 1995 (č. 115/1997 Z. z.)
24. Dohovor medzi Československou socialistickou republikou a Maďarskou ľudovou republikou o úprave niektorých otázok štátneho občianstva z roku 1961 (č. 37/1961 Z. z.)
25. Haagsky Dohovor o niektorých otázkach vzťahujúcich sa na konflikt zákonov o občianstve z roku 1930.
26. New Yorkský Dohovor z 30.08.1961 o redukovaní počtu osôb bez štátnej príslušnosti zverejnený pod č. 182/2001 Z. z.
27. Uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 212/06.
28. Rozsudok Súdneho dvora ES C-269/90: Mario Vicente Micheletti a ďalší.
29. Rozsudok Súdneho dvora ES C-200/02: Kunqian Catherine Zhu a Man Lavette Chen.
30. Internetové zdroje (najmä MZV SR, OSN, RE – v texte).

RESUMÉ**Medzinárodné, európske a národné právne aspekty
spornej úpravy maďarského občianstva**

Príspevok sa zaoberá hlbšou analýzou nedávno novelizovanej úpravy nadobúdania štátneho občianstva Maďarskej republiky pre nerezidentov maďarského pôvodu prijatej v máji 2010, ako aj tomu zodpovedajúcou reakciou Slovenskej republiky. Predmetom článku sú viaceré aspekty národného, medzinárodného a európskeho práva – osobitne v kontexte inštitútu občianstva EÚ a práva vnútorného trhu, ktorým v rámci doterajších diskusií nebola popri politicko-diplomatických aspektoch venovaná dostatočná pozornosť. Zvážená je tiež právna konformita a/alebo vhodnosť viacerých možností riešenia vzniknutej situácie zo strany Slovenskej republiky.

SUMMARY**International, European and National Legal Aspects
of the Disputed Legislation on Hungarian Citizenship**

The article provides a more detailed analysis of the recent amendment to legal rules, which govern and regulate the obtaining of the Hungarian citizenship by non-residents of Hungarian origin, adopted in May 2010, as well as of the response of the Slovak Republic. The article deals with several aspects of national, international and European law, namely in the context of concepts of the EU citizenship and internal market, which have not been paid enough attention in the course of discussions about political and diplomatic aspects. The author also deals with legal conformity and/or appropriateness of several alternatives how the Slovak Republic may tackle the existing situation.

ZUSAMMENFASSUNG**Internationale, europäische und nationale Rechtsaspekte
der umstrittenen Rechtsregelung der ungarischen Bürgerschaft**

Im Beitrag wird näher sowohl die unlängst novellierte Regelung der Verleihung der Staatsbürgerschaft der Ungarischen Republik an Nichtresidenten ungarischer Abstammung, erlassen im Mai 2010, als auch die adäquate Reaktion der Slowakischen Republik, analysiert. Der Gegenstand des Artikels sind mehrere Gesichtspunkte des nationalen, internationalen und europäischen Rechtes – insbesondere im Kontext des Instrumentes der EU-Bürgerschaft, des Innenmarktes, denen bei den bisher geführten Diskussionen zu den politisch-diplomatischen Gesichtspunkten eine ausreichende Aufmerksamkeit nicht gewidmet wurde. Berücksichtigt wurde auch die rechtliche Konformität und/oder Zweckmäßigkeit mehrerer Möglichkeiten der Lösung der entstandenen Lage seitens der Slowakischen Republik.

Z ROZHODNUTÍ SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Pravidlá Európskej únie pre uznávanie dokladov o vzdelaní a odborná prax ako predpoklad výkonu povolania advokáta v členských štátoch Európskej únie

Na účely vykonávania regulovaného povolania advokáta v hostiteľskom členskom štáte sa držiteľ titulu, ktorý mu bol v tomto členskom štáte udelený a ktorého získaním ukončil viac ako trojročné nadstavbové štúdium, ako aj rovnocenného titulu, ktorý mu bol udelený v inom členskom štáte po absolvovaní doplňujúceho vzdelávania kratšieho ako tri roky a ktorý ho oprávňuje v poslednom uvedenom členskom štáte na vykonávanie regulovaného povolania advokáta, ktoré skutočne v tomto členskom štáte ku dňu podania návrhu na pripustenie ku skúške spôsobilosti vykonával, môže pod podmienkou úspešného vykonania skúšky spôsobilosti domáhať uplatnenia ustanovení smernice č. 89/48/EHS.

Smernica č. 89/48/EHS sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby príslušné orgány hostiteľského členského štátu, v ktorom sa od uchádzača požaduje vykonanie skúšky spôsobilosti (na vykonávanie povolania advokáta) v zmysle čl. 4¹ ods. 1 písm. b) tejto smernice, odmietli pripustiť uchádzača ku skúške spôsobilosti z dôvodu, že neexistuje žiadny dôkaz o absolvovaní praxe, ktorú vyžaduje právna úprava tohto členského štátu, nakoľko výhrady podľa čl. 4 ods. 1 písm. a) a b) smernice č. 89/48/EHS nemožno uplatňovať kumulatívne.

(Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 22. decembra 2010 C-118/09)

Dotknuté ustanovenia:

- čl. 1 písm. a), b) a g), čl. 3 písm. a) a čl. 4 ods. 1 a 2 smernice Rady č. 89/48/EHS z 21. decembra 1988 o všeobecnom systéme uznávania diplomov vyššieho vzdelania udelených pri ukončení odborného vzdelávania a prípravy v dĺžke trvania aspoň troch rokov, zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady č. 2001/19/ES zo 14. mája 2001 (ďalej len „smernica č. 89/48/EHS“)

Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) sa zaoberal prejudiciálnymi otázkami, ktoré mu v súvislosti s rozhodovaním o návrhu R. Kollera, rakúskeho štátneho príslušníka, na pripustenie ku skúške spôsobilosti na vykonávanie povolania advokáta v Rakúskej republike a žiadosti o jej odpustenie predložila najvyššia odvolacia a disciplinárna komisia advokátov (Oberste Berufungs- und Disziplinarkommission – ďalej len „OBDK“). Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týkal, okrem iného, výkladu čl. 1 písm. a)² a čl. 4 ods. 1 a 2 smernice č. 89/48/EHS.

V novembri roku 2002 R. Koller ukončil v Rakúskej republike vysokoškolské štúdium v odbore právo (v trvaní minimálne ôsmich semestrov) a bol mu udelený akademický titul „Magister der Rechtswissenschaften“. Španielske ministerstvo školstva a vedy rozhodnutím zo dňa 10. novembra 2004 uznalo rakúsky titul za rovnocenný so španielskym titulom „Licenciado en

1 Čl. 4 smernice č. 89/48/EHS:

„1. Bez vplyvu na článok 3 hostujúci (pozn. hostiteľský) členský štát môže od uchádzača takisto požadovať:

a) dôkaz o odbornej praxi, pričom dĺžka vzdelania a prípravy uvedenej na podporu jeho žiadosti v zmysle článku 3 písm. a) a b) je aspoň o jeden rok kratšia ako sa vyžaduje v hostiteľskom členskom štáte ...

b) ukončiť adaptačné obdobie nepresahujúce tri roky alebo podrobiť sa skúške spôsobilosti:

- tam, kde sa obsah vzdelania a prípravy, ktoré nadobudol podľa znenia článku 3 písm. a) a b), podstatne odlišuje od toho, ktorý sa vyžaduje pre získanie diplomu v hostiteľskom členskom štáte, alebo

- tam, kde v prípade vzťahujúcom sa na článok 3 písm. a) povolanie regulované v hostiteľskom členskom štáte obsahuje jednu alebo viac regulovaných odborných činností, ktoré nie sú súčasťou povolania regulovaného v členskom štáte, z ktorého uchádzač pochádza alebo prichádza, a ktorej odlišnosť zodpovedá požadovanému špecifickému vzdelaniu a príprave

v hostiteľskom členskom štáte a zahŕňa podstatne odlišný obsah od toho, ktorý sa vyžaduje na získanie diplomu predloženého uchádzačom, alebo ...

Ak hosťujúci členský štát má v úmysle vyžadovať od uchádzača absolvovanie adaptačného obdobia alebo vykonanie skúšky spôsobilosti, musí najskôr preskúmať, či vedomosti uchádzača, ktoré nadobudol počas svojej odbornej praxe, sú také, že úplne alebo čiastočne zahŕňajú podstatné odlišnosti uvedené v prvom pododseku. Ak hostiteľský členský štát využije túto možnosť, musí dať uchádzačovi právo vybrať si medzi adaptačným obdobím a skúškou spôsobilosti. Ako výnimku z tohto princípu si môže hostiteľský členský štát stanoviť buď adaptačné obdobie alebo skúšku spôsobilosti pre povolania, ktorých prax si vyžaduje presnú znalosť vnútroštátneho práva a ohľadne ktorých poskytnutie rady a/alebo pomoci týkajúcej sa vnútroštátneho práva je základnou a stabilnou stránkou odbornej činnosti. ...

2. Ale hostiteľský členský štát nemôže uplatniť ustanovenia odseku 1 písm. a) a b) hromadne (pozn. kumulatívne)“.

2 Čl. 1 písm. a) smernice

č. 89/48/EHS: „Pre účely tejto smernice budú platiť nasledovné definície:

a) diplom: akýkoľvek diplom, osvedčenie alebo iný doklad o formálnej kvalifikácii, alebo akýkoľvek súbor takých diplomov, osvedčení alebo iných dokladov:

– ktorý bol udelený príslušným orgánom niektorého členského štátu a označený v súlade s jeho vlastnými zákonmi, inými právnymi predpismi alebo správnymi opatreniami,

Derecho“, pretože R. Koller po absolvovaní štúdia na univerzite v Madride úspešne vykonal doplnkové skúšky v súlade s nostrifikačným postupom ustanoveným španielskym právom. Dňa 14. marca 2005 mu advokátska komora v Madride udelila oprávnenie používať označenie „abogado“. Následne R. Koller podal dňa 5. apríla 2005 návrh na pripustenie ku skúške spôsobilosti v zmysle § 24 kapitoly 3 rakúskeho zákona o voľnom pohybe služieb a usadzovaní sa európskych advokátov v Rakúskej republike (Bundesgesetzes über den freien Dienstleistungsverkehr und die Niederlassung von europäischen Rechtsanwälten in Österreich, BGBl. I 27/2000, v znení uverejnenom v BGBl. I 59/2004 – ďalej len „EuRAG“) s cieľom vykonávať advokáciu v Rakúskej republike.³ Zároveň požiadal aj o odpustenie tejto skúšky podľa § 29 EuRAG.⁴

Predseda skúšobnej komisie pre advokátske skúšky na Vrchnom krajskom súde v Grazi (Rechtsanwaltsprüfungskommission des Oberlandesgerichts Graz – ďalej len „ROG“) návrh na pripustenie ku skúške spôsobilosti rozhodnutím zo dňa 11. augusta 2005 zamietol. R. Koller, toho času vykonávajúci advokáciu v Španielskej republike, sa proti tomuto rozhodnutiu odvolal.

OBDK rozhodnutím zo dňa 31. januára 2006 tvrdenia R. Kollera odmietla. Argumentovala najmä tým, že v Španielskej republike na rozdiel od právnej úpravy Rakúskej republiky nie je na vykonávanie advokácie potrebná žiadna prax.⁵ Skúška spôsobilosti vyžadovaná podľa EuRAG je skúškou určenou výlučne na posúdenie odborných znalostí uchádzača. Podľa OBDK R. Koller vzhľadom na to, že nedisponuje žiadnymi odbornými znalosťami, nemôže byť pripustený ku skúške spôsobilosti. Napokon OBDK vyhodnotila spojenie návrhu na pripustenie ku skúške spôsobilosti a žiadosti o jej odpustenie ako úmyselné obchádzanie rakúskej právnej úpravy. Rakúsky ústavný súd (Verfassungsgerichtshof) následne rozsudkom zo dňa 13. marca 2008 toto rozhodnutie zrušil, a to predovšetkým z dôvodu, že takýto úmysel u R. Kollera nebol preukázaný a uložil OBDK, aby o návrhu na pripustenie ku skúške spôsobilosti opätovne rozhodla.

Za týchto okolností sa OBDK rozhodla prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

1. Či sa smernica č. 89/48/EHS má uplatňovať v prípade rakúskeho štátneho príslušníka, ak:
 - a) v Rakúskej republike úspešne absolvoval vysokoškolské štúdium na právnickej fakulte a bol mu udelený akademický titul,
 - b) následne mu na základe dokladu o uznaní vzdelania vydaného španielskym ministerstvom školstva a vedy po vykonaní doplnujúcich skúšok na španielskej univerzite (po absolvovaní štúdia nepresahujúceho tri roky) bolo udelené oprávnenie používať španielsky titul „Licenciado en Derecho“, ktorý je rovnocenný s rakúskym titulom, a
 - c) prihláškou do advokátskej komory v Madride získal právo používať profesijné označenie „abogado“ a v Španielskej republike skutočne vykonával povolanie advokáta tri týždne pred podaním návrhu, resp. nanajvýš 5 mesiacov do vydania rozhodnutia ROG.
2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku:

Či sa má táto smernica vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby príslušné orgány Rakúskej republiky odmietli pripustiť R. Kollera ku skúške spôsobilosti na výkon advokácie z dôvodu, že neexistuje žiaden dôkaz o absolvovaní praxe, ktorú vyžaduje rakúska právna úprava.

V odpovedi na prvú otázku Súdny dvor poukázal na to, že pojem „diplom“ vymedzený v čl. 1 písm. a) smernice č. 89/48/EHS je základom všeobecného systému uznávania vysokoškolských diplomov, upraveného touto smernicou.⁶ Smernica č. 89/48/EHS v čl. 3 ods. 1 písm. a)⁷ totiž priznáva akémukoľvek uchádzačovi, ktorý je držiteľom diplomu v zmysle tejto smernice, ktorý ho oprávňuje vykonávať regulovanú činnosť v inom členskom štáte, právo vykonávať rovnaké povolanie v ktoromkoľvek inom členskom štáte. Ohľadom kvalifikácií, na ktoré sa R. Koller odvoláva, Súdny dvor konštatoval, že podmienka špecifikovaná v článku 1 písm. a) smernice č. 89/48/EHS prvá odrážka je splnená, keďže každý z titulov bol udelený príslušným orgánom a označený v súlade s príslušnými rakúskymi a španielskymi právnymi predpismi.⁸ K rovnakému záveru dospel aj v súvislosti s podmienkou ustanovenou v druhej odrážke tohto článku. Doklad o vzdelaní, ktorý R. Kollerovi vydala univerzita v Grazi preukázal, že jeho držiteľ úspešne ukončil minimálne trojročné nadstavbové štúdium.⁹ Pokiaľ ide o pod-

mienku uvedenú v tretej odrážke tohto článku, podľa Súdneho dvora z potvrdenia o nostrifikácii vydaného španielskym ministerstvom školstva a vedy a zo zápisu R. Kollera do zoznamu advokátov advokátskej komory v Madride jednoznačne vyplýva, že R. Koller má odbornú kvalifikáciu vyžadovanú na prístup k regulovanému povolaniu v Španielskej republike.¹⁰

Súdny dvor ďalej podotkol, že aj doklad o odbornej kvalifikácii sa považuje za diplom, ak došlo k získaniu úplnej alebo čiastočnej kvalifikácie v rámci vzdelávacieho systému členského štátu, v ktorom bol predmetný doklad vydaný.¹¹ Zároveň zdôraznil, že diplom môže byť tvorený aj súborom dokladov o vzdelaní. Okrem toho skutočnosť, že španielsky titul nepotvrďuje odbornú prípravu, nie je podľa Súdneho dvora vôbec relevantná, pretože čl. 1 písm. a) prvá odrážka smernice č. 89/48/EHS nevyžaduje, aby minimálne trojročné nadstavbové štúdium bolo ukončené v inom ako hostiteľskom členskom štáte.

S poukazom na uvedené Súdny dvor na položenú otázku odpovedal tak, že na účely vykonávania regulovaného povolania advokáta v hostiteľskom členskom štáte sa držiteľ titulu, ktorý mu bol v tomto členskom štáte udelený a ktorého získaním ukončil viac ako trojročné nadstavbové štúdium, ako aj rovnocenného titulu, ktorý mu bol udelený v inom členskom štáte po absolvovaní doplňujúceho vzdelávania kratšieho ako tri roky a ktorý ho oprávňuje v poslednom uvedenom členskom štáte na vykonávanie regulovaného povolania advokáta, ktoré skutočne v tomto členskom štáte ku dňu podania návrhu na pripustenie ku skúške spôsobilosti vykonával, môže pod podmienkou úspešného vykonania skúšky spôsobilosti domáhať uplatnenia ustanovení zmenenej smernice č. 89/48/EHS.

K druhej otázke Súdny dvor uviedol, že ak nejde o povolenie, ktorého výkon vyžaduje presnú znalosť vnútroštátneho práva a ktorého podstatnou a trvalou súčasťou je poskytnutie pomoci a/alebo rady týkajúcej sa vnútroštátneho práva, čl. 3 smernice č. 89/48/EHS nebráni tomu, aby hostiteľský členský štát vyžadoval od uchádzača vykonanie skúšky spôsobilosti v zmysle čl. 4 ods. 1 písm. b) tejto smernice. Ak je však uchádzač povinný podľa právnej úpravy hostiteľského členského štátu vykonať skúšku, ktorej konkrétnym cieľom je preukázať jeho spôsobilosť na vykonávanie regulovaného povolania v tomto štáte, nemožno už od neho požadovať dôkaz o odbornej praxi v zmysle čl. 4 ods. 1 písm. a) smernice č. 89/48/EHS.

Súdny dvor tak dospel k záveru, že smernica č. 89/48/EHS sa má vkladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby príslušné orgány hostiteľského členského štátu odmietli pripustiť osobu nachádzajúcu sa v totožnej situácii ako R. Koller ku skúške spôsobilosti na vykonávanie povolania advokáta iba preto, že neexistuje dôkaz o absolvovaní praxe, ktorú vyžaduje právna úprava tohto členského štátu.

– ktoré dokazujú, že držiteľ úspešne ukončil minimálne trojročné nadstavbové štúdium, denné alebo na čiastočný úväzok v rovnocennej dĺžke trvania, na univerzite alebo inej vysokej škole alebo inej vzdelávacej inštitúcii na rovnakej úrovni a kde sa vyžaduje, aby úspešne ukončil odbornú prípravu, ktorá sa vyžaduje k štúdiu v nadväznosti na úplné stredné vzdelanie a – ktorý preukazuje, že držiteľ má odbornú kvalifikáciu požadovanú na začatie alebo vykonávanie regulovaného povolania v tom členskom štáte,

za predpokladu, že vzdelanie a príprava potvrdené diplomom, osvedčením alebo iným dokladom formálnej kvalifikácie boli absolvované hlavne v rámci spoločenstva (pozn. Európskej únie) ...

S nasledovným sa bude zachádzať rovnakým spôsobom ako s diplomom, v rámci významu prvého pododseku: akýkoľvek diplom, osvedčenie alebo iná formálna kvalifikácia alebo akýkoľvek súbor takých diplomov, osvedčení alebo iného dokladu udeleného príslušným orgánom v niektorom členskom štáte, ako sú udelené pri úspešnom ukončení vzdelania a prípravy získanej v spoločenstve a uznané príslušným orgánom v tom členskom štáte ako rovnocenné, a ak zaručujú rovnaké práva vo vzťahu k začatiu a vykonávaniu regulovaného povolania v tom členskom štáte“.

3 § 24 EuRAG:

„1. Príslušníci členských štátov Európskej únie..., ktorí získali diplom, z ktorého vyplýva, že držiteľ spĺňa odborné požiadavky, ktoré sú potrebné na priamy prístup k niektorému z povolání, ktoré sú uvedené v prílohe

k tomuto zákonu, sa na žiadosť majú zapísať do zoznamu advokátov..., ak úspešne zložili skúšku spôsobilosti.

2. Diplomom v zmysle odseku 1 sa rozumie akýkoľvek diplom, osvedčenie alebo iný doklad o formálnej kvalifikácii v zmysle smernice č. 89/48/EHS ...“.

§ 25 EuRAG:

„Skúška spôsobilosti je štátnou skúškou týkajúcou sa výlučne odborných znalostí uchádzača, ktorou sa má posúdiť jeho schopnosť vykonávať činnosť advokáta v Rakúskej republike. Skúška spôsobilosti musí zohľadniť okolnosť, že uchádzač v štáte, ktorý je členským štátom Európskej únie, disponuje odbornou kvalifikáciou na vykonávanie povolania advokáta“.

4 § 29 EuRAG:

„Predseda skúšobnej komisie musí v zhode s advokátskou komorou príslušnou podľa § 26 na návrh odpustiť skúšobné predmety, ak uchádzač preukáže, že počas svojho doterajšieho štúdia alebo svojej doterajšej odbornej praxe v skúšobnom predmete nadobudol hmotné a procesné vedomosti z rakúskeho práva, ktoré sú potrebné na vykonávanie povolania advokáta v Rakúskej republike“.

5 V nadväznosti na § 1 ods. 2 a § 2 ods. 2 nariadenia o advokácii (Rechtsanwaltsordnung, RGBl. 96/1868, v znení uverejnenom v BGBl. I 128/2004) je jednou z podmienok výkonu advokácie aj prax v trvaní 5 rokov.

6 K tomuto záveru dospel Súdny dvor už v rozsudku z 23. októbra 2008 vo veci C-286/06, Komisia Európskych spoločenských štátov proti Španielskemu kráľovstvu, Zb. s. 18025, bod 53.

7 Čl. 3 ods. 1 písm. a) smernice č. 89/48/EHS:

„Ak je v hostiteľskom členskom štáte začatie výkonu alebo vykonávanie regulovaného povolania podmienené vlastníctvom diplomu, príslušný orgán nemôže z dôvodov neprimeranej kvalifikácie odmietnuť schváliť štátnemu príslušníkovi členského štátu začať alebo vykonávať toto povolanie za rovnakých

podmienok, aké stanovuje vlastným štátnym príslušníkom:

a) ak je uchádzač držiteľom diplomu, ktorý bol udelený v členskom štáte a ktorý sa vyžaduje v ďalšom členskom štáte pre začatie vykonávania alebo vykonávanie príslušného povolania na jeho území“.

8 *Mutatis mutandis* bod 48 rozsudku Súdneho dvora z 29. januára 2009 vo veci C-311/06, Consiglio Nazionale degli Ingegneri proti Ministero della Giustizia a Marco Cavallera, Zb. s. 1415 (ďalej len „rozsudok Súdneho dvora vo veci C-311/06“).

9 *Mutatis mutandis* bod 49 rozsudku Súdneho dvora vo veci C-311/06.

10 Súdny dvor odkazuje opätovne na rozsudok vo veci C-311/06. V predmetnom rozsudku v bode 50 totiž konštatoval, že požiadavka odbornej kvalifikácie je splnená, aj napriek tomu, že z potvrdenia o nostrifikácii vydaného španielskym ministerstvom školstva a vedy výslovne nevyplýva, že pán Cavallera má odbornú kvalifikáciu požadovanú na prístup k regulovanému povolaniu v Španielskej republike. Podľa Súdneho dvora bola táto skutočnosť jasne preukázaná zapísaním pána Cavallera do zoznamu príslušnej profesijnej komory v Španielskej republike. Navyše na rozdiel od osvedčenia o nostrifikácii, na ktoré poukázal pán Cavallera a ktoré nebolo udelené v súvislosti so žiadaným ukončením štúdia patriaceho do španielskeho systému vzdelávania a nespočívalo v žiadnej skúške, ani v odbornej praxi získanej v Španielskej republike, španielsky titul, na ktorý sa odvoláva R. Koller, potvrdzuje, že získal doplňujúce vzdelanie vo vzťahu k vzdelaniu, ktoré získal v Rakúskej republike.

11 *Mutatis mutandis* bod 55 rozsudku Súdneho dvora vo veci C-311/06. Pozri aj rozsudok Súdneho dvora z 31. marca 1993 vo veci C19/92, Dieter Kraus proti Land Baden-Württemberg, Zb. s. I1663, body 18 až 23 a rozsudok Súdneho dvora z 9. septembra 2003, Burbaud, C285/01, Isabel Burbaud proti Ministre de l'Emploi et de la Solidarité, Zb. s. 18219, body 47 až 53.

Odôvodnenie rozhodnutia je redakčne krátené, upravené a doplnené o odkazy na citované ustanovenia

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala:

Mgr. Ivana Vojtášová
advokátska koncipientka

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory sa na riadnom zasadnutí zišlo **8. septembra** s pokračovaním **9. septembra 2011** v Bratislave. Predsedníctvo viedol predseda SAK JUDr. Tomáš Borec. Za overovateľa zápisnice určili prítomní členovia Mgr. Fiačana, PhD.

JUDr. Borec v správe informoval o úspešnom 1. ročníku Dňa advokácie. Výstup z neho vo forme fotogalérie je uverejnený na webovej stránke komory. Členovia predsedníctva prerokovali zámer osláv na rok 2012. JUDr. Borec informoval o možnosti spolupráce s Justičnou akadémiou pri organizácii vzdelávacích a školiacich podujatí, predsedníctvo SAK schválilo v tomto smere rámcovú spoluprácu.

Po dlhej diskusii predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** ideové zameranie novely zákona o advokácii, ktorá je predmetom rokovaní s Ministerstvom spravodlivosti SR.

JUDr. Popovec predložil návrh výročnej správy Slovenskej advokátskej komory za II. polrok 2010 a I. polrok 2011, ktorú predsedníctvo **schválilo** a rozhodlo uverejniť ju ako prílohu k Newsletteru č. 2 a na webovej stránke komory.

JUDr. Kerecman prezentoval návrh Spisového poriadku klientskych vecí. Členovia P SAK vzali návrh na vedomie a rozhodli o jeho predložení advokátom na verejnú diskusiu s výzvou na predkladanie pripomienok do **15. novembra 2011**. Advokátom, ktorí nedisponujú pripojením na internet, bude návrh Spisového poriadku poskytnutý v písomnej podobe na vyžiadanie podľa pokynov, ktoré uvádzame na tejto strane dole.

JUDr. Popovec v záujme zlepšenia podmienok telefonického programu Advokát predložil návrh zmluvy o spolupráci s poskytovateľom telekomunikačných služieb, ktorú členovia P SAK **schválili**.

PR agentúra DEVON prezentovala mediálne výstupy komory za mesiace júl a august 2011 a predložila kompletný návrh legislatívneho a mediálneho plánu komunikácie predsedníctva komory.

Členovia predsedníctva prerokovali ekonomické otázky a **vymenovali** Martu Szalayovú do funkcie riaditeľky ekonomického odboru.

Mgr. Marečková informovala o činnosti odboru medzinárodných vzťahov. Predsedníctvo **rozhodlo** o finančnej účasti na organizácii jubilejnej XX. konferencie Karlovarských právnických dní, ako aj o personálnom obsadení zahraničných pracovných ciest.

V rámci bodu „Rôzne“ JUDr. Popovec informoval o žiadosti štátnej tajomníčky MS SR JUDr. Kolíkovej o nominovaní kandidáta SAK do funkcie národného korešpondenta SR pre Dohovor OSN o zmluvách o medzinárodnej kúpe tovaru a pre aktualizáciu databázy CLOUT. Členovia predsedníctva **odporučili** Doc. JUDr. Kristiána Csacha, Ph.D., LL.M.

JUDr. Borec **ukončil** prvú časť riadneho zasadnutia P SAK o 18:00 h.

Predsedníctvo SAK 9. septembra 2011 rokovo od 9:00 h v Bratislave o odvolaniach proti rozhodnutiam disciplinárnych senátov, popoludní pokračovalo v riadnom zasadnutí. Štandardne prerokovalo žiadosti súvisiace so zoznamami advokátskych koncipientov, advokátov a obchodných spoločností vedených komorou. Zároveň rozhodovalo o návrhoch na vyčiarknutie advokátov z dôvodu nezaplatenia príspevku na činnosť komory, ako aj o návrhoch na pozastavenie výkonu advokácie z dôvodu trestného stíhania.

Zasadnutie druhého pracovného dňa skončilo o 16:00 h.

Zapísala: -no-

Pýta(j)te sa predsedníctva

Na akú adresu doručuje komora písomnosti advokátom, ktorí majú pozastavený výkon advokácie?

V súlade s uznesením predsedníctva Slovenskej advokátskej komory prijatým na zasadnutí v septembri 2008, vzhľadom na skutočnosť, že advokát v sídle advokátskej kancelárie advokáciu nevykonáva, komora doručuje písomnosti určené do vlastných rúk na adresu bydliska advokáta, ktorú má uvedenú v matrike.

Zapojte sa do diskusie

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

dávame do Vašej pozornosti, že sa môžete aktívne zapojiť **do diskusie k návrhu Spisového poriadku klientskych vecí**, ktorý je uverejnený na webovej stránke Slovenskej advokátskej komory **www.sak.sk**.

V prípade, že nedisponujete prístupom na internet, môžete sa obrátiť na kanceláriu komory **telefonicky na čísle 02 5296 1522**.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Povinnosť advokáta uskutočňovať procesné úkony len so súhlasom klienta

Späťvzatie návrhu na začatie konania ako závažný procesný úkon je možné podať len so súhlasom klienta, ktorý musí byť schopný advokát preukázať, preto v záujme vylúčenia akýchkoľvek pochybností o prejave vôle klienta, súhlas klienta má byť daný v písomnej forme.

(Rozhodnutie I. Disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory zo 7. októbra 2010 sp. zn. DS I.-41/10:4157/2009)

Dotknuté ustanovenie:

- § 18 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného,

pretože

v konaní vedenom pred okresným súdom bez súhlasu klienta vzal návrh na začatie konania v celom rozsahu späť,

čím sa dopustil

disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii, pretože porušil povinnosť advokáta podľa § 18 ods. 1 zákona o advokácii.¹

Podľa § 56 ods. 5 zákona o advokácii disciplinárny senát upustil od uloženia disciplinárneho opatrenia.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet Slovenskej advokátskej komory paušálne trovy disciplinárneho konania v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Predseda Revíznej komisie SAK podal dňa 27. 4. 2010 návrh na začatie disciplinárneho konania proti disciplinárne obvinenému advokátovi pre skutok opísaný vo výrokovvej časti rozhodnutia.

Na základe vykonaných dôkazov, predovšetkým výsluchov navrhovateľa a disciplinárne obvineného advokáta na pojednávaní dňa 7. 10. 2010 a listinných dôkazov, zistil disciplinárny senát nasledujúci skutkový stav:

Disciplinárne obvinený advokát disponoval zmluvou o poskytovaní právnej pomoci zo dňa 4. 12. 2008 ako aj plnomocenstvom zo dňa 16. 12. 2008 na zastupovanie v predmetnej právnej veci. Podľa tejto zmluvy bol oprávnený vykonávať všetky úkony vedúce k zmieri medzi účastníkmi, viesť rokovania s účastníkmi, podávať návrhy, konať vo veci návrhu na predbežné opatrenie, a to všetko s vopred udeľeným aspoň ústnym súhlasom klienta. Disciplinárne obvinený advokát vo svojich písomných vyjadreniach uviedol, že klientovi vysvetlil všetky okolnosti, na základe ktorých navrhol späťvzatie návrhu na začatie konania a že na osobných rokovaníach s klientom dostal od neho ústny súhlas na právny úkon – späťvzatie návrhu, ktorý následne uskutočnil na pojednávaní dňa 6. 10. 2009. Túto skutočnosť však disciplinárne obvinený nepreukázal, pretože klient vo svojom vyjadrení zo dňa 1. 3. 2010 uviedol, že disciplinárne obvinenému advokátovi žiadny súhlas ani pokyn na späťvzatie návrhu nedal.

Zástupca navrhovateľa na pojednávaní dňa 7. 10. 2010 zotrval na svojom návrhu na začatie disciplinárneho konania a vo svojom záverečnom návrhu zdôraznil, že späťvzatie je jedným z najsilnejších právnych úkonov pri poskytovaní právnej služby a takýto úkon nie je možné urobiť bez súhlasu klienta. Vzhľadom na to, že disciplinárne obvinený nepreukázal, že takýmto súhlasom od klienta disponoval, navrhol uznať disciplinárne obvineného za vinného z disciplinárneho previnenia podľa ust. § 56 ods. 1 zákona o advokácii a uložiť mu disciplinárne opatrenie podľa § 56 ods. 2 písm. c), a to peňažnú pokutu s prihliadnutím na roz-

sah a povahu porušenej povinnosti a na výšku sťažovateľom tvrdenej značnej škody.

Disciplinárne obvinený advokát vyjadril nesúhlas so záverečným návrhom navrhovateľa, pretože mal za to, že do chráneného objektu v rozsahu navrhovaných sankcií nezasiahol ani nespôsobil klientovi žiadnu škodu.

Na základe vykonaného dokazovania disciplinárny senát mal za preukázané, že disciplinárne obvinený zobral návrh na začatie konania v celom rozsahu späť bez súhlasu klienta, pretože tvrdenie disciplinárne obvineného, že mal ústny súhlas na späťvzatie návrhu v celom rozsahu od klienta sa nepreukázalo a dospel k záveru, že konanie disciplinárne obvineného je disciplinárnym previnením, pretože nepostupoval v súlade s ust. § 18 ods. 1 zákona o advokácii.

Pri rozhodovaní o uložení disciplinárneho opatrenia vzal senát do úvahy predovšetkým skutočnosť, že v spise sa nenachádzali dôkazy o sťažovateľom tvrdenom vzniku škody ako aj skutočnosť, že disciplinárne obvinený zatiaľ nebol disciplinárne potrestaný. Zároveň disciplinárny senát poučil disciplinárne obvineného o závažnosti takého právneho úkonu, akým späťvzatie návrhu na začatie konania v celom rozsahu je a upozornil ho, aby v ďalšej činnosti pri posky-

tovaní právnych služieb vždy všetky úkony robil iba s jednoznačným písomným súhlasom klienta, aby sa predišlo pochybnostiam, či bol daný ústny súhlas alebo nie. Disciplinárny senát takéto poučenie a prerokovanie disciplinárneho opatrenia považoval za postačujúce, a preto v súlade s ust. § 56 ods. 5 zákona o advokácii upustil od uloženia disciplinárneho opatrenia za disciplinárne previnenie.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Poznámka

1 § 18 ods. 1 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučí.“

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala

Mgr. Tatiana Frištková

advokátska koncipientka

Advokátska koncipientka hľadá zamestnanie

JUDr. Marta Homolová

Bratislava

tel.: 0911 650 295

judr.homolova@gmail.com

Absolventka Paneurópskej vysokej školy (2010), obhájenie rigorózneho skúšky z občianskeho práva v roku 2011.

Počas štúdia pracovala ako asistentka právneho úseku, asistentka advokáta a po škole získala prax ako právnik junior. Ovláda anglický jazyk na miere pokročilej úrovni a je držiteľom vodičského preukazu skupiny B. Zaujíma sa o prácu v advokátskej kancelárii v Bratislave.

Seminár o americkom práve

John Marshall Law School – Czech and Slovak Institute

a

Česká advokátska komora

v spolupráci so

Slovenskou advokátskou komorou

organizujú tradičný

Seminár o americkom práve pre mladých advokátov a advokátskych koncipientov

27. novembra až 2. decembra 2011
v Luhačovicích, Česká republika

Bližšie informácie www.sak.sk

resp.

Katarína Marečková,

odbor medzinárodných vzťahov

Tel: 02/529 61 236

e-mail: mareckova@sak.sk

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

■ Verejné napomenutie

Disciplinárne obvinený **Mgr. Ferdinand Pethö**, registračné číslo 5727, advokát so sídlom Ružomberská 6, 821 05 Bratislava, bol rozhodnutím II. disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory sp. zn. DS II. - 52/10:886/10 z 18. novembra 2010 v spojení s rozhodnutím Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory sp. zn. P-8/2011:886/2010 z 25. marca 2011 uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, pretože **závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta uložené mu v ustanoveniach**

● § 18 ods. 3 zákona o advokácii, podľa ktorého advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.

● § 28 ods. 4 zákona o advokácii, podľa ktorého je advokát povinný na požiadanie komory bezodkladne vyjadriť sa k obsahu sťažnosti alebo iného obdobného podania v rámci konania, ktoré proti nemu v súlade s týmto zákonom a predpismi komory vedie komora na podnet iného a poskytnúť jej potrebné vysvetlenie a požadovanú spisovú dokumentáciu.

● § 29 Advokátskeho poriadku Slovenskej advokátskej komory, podľa ktorého advokát vystupuje voči súdom a úradom tak, aby nenarušil svoju nezávislosť. Správa sa k nim slušne a korektne. Obsahom svojich písomných, ústnych a iných prejavov a svojím vystupovaním vrátane celkovej úpravy zovňajšku prispieva k dôstojnosti a vážnosti úkonov, na ktorých sa zúčastňuje, ako aj k vážnosti advokátskeho povolania.

Pretože disciplinárne odsúdený

1. ako právny zástupca klienta H. M. v konaní vedenom na OS Bratislava V, pod č. 7C 187/2008, v odôvodnení odvolania proti uzneseniu č. 7C 187/2008 zo dňa 20. novembra 2009, o uložení poriadkovej pokuty, uviedol, medzi iným, tieto výroky:

- v bode IV. dôvodov odvolania: „navrhovateľ je blondiáčik s modrými očami, navrhovateľ je homosexuál, navrhovateľ spravil pri prvej ohliadke bytu právnemu zástupcovi odporcu sexuálny návrh asi mal pocit, že som 4 %, že navrhovateľ je vychytrálek drzý ako opica. Právnemu zástupcovi odporcu je jedno, že navrhovateľ z urazenej homosexuálnej ješitnosti podal na právneho zástupcu odporcu podnet na SAK... Právnemu zástupcovi odporcu však nie je jedno, keď niekto začína štváť sudcu proti jeho osobe a poškodí jeho malého syna tým, že namiesto hračiek a pekného výletu s tatinom, bude platiť nejakú poriadkovú pokutu. Takému vtipálkovi to potom tatino bude musieť pekne osladiť, aby sa mu odnechcelo od podobných žartíkov“.
- bode VI. citovaného odôvodnenia odvolania uviedol: „Pokiaľ si pán H. myslí, že bude okrádať môjho syna a beztrestne mi brnkať po nose, jednoznačne mu to zrátam, ako aj tým, čo mu pri jeho nezákonných postupoch pomáhajú – tak, aby sa každému odnechcelo robiť p. H. podobné drobné službičky. Pani M. má tú smolu, že v prípade hĺbkového skúmania jej postupu sudkyňou možno vôbec nebude.“

2. napriek tomu, že bol listom SAK zo dňa 29. marca 2010 vyzvaný, aby sa k sťažnosti vyjadril, pričom výzvu prevzal 30. marca 2010 a urgovaný dňa 20. apríla 2010, ktorú prevzal 22. apríla 2010, na tieto výzvy nereagoval a k sťažnosti sa nevyjadril.

Za to mu bolo disciplinárnym senátom uložené disciplinárne opatrenie podľa § 56 ods. 2 písm. b Zákona o advokácii – **verejné napomenutie**.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta zabezpečiť poskytovanie právnych služieb len prostredníctvom oprávnených osôb

– povinnosť advokáta dodržiavať predpisy substitučného zastúpenia

Ide o závažné porušenie povinností advokáta, ak umožní, aby v jeho advokátskej kancelárii poskytovala právne služby neoprávnená osoba a navyše jej činnosť ponechá bez dôslednej kontroly.

(Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory z 11. septembra 2009, sp.zn. K 3/2009)¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 3 ods. 1, § 16 ods. 1, 2, § 17, § 26 ods. 1, 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidiel súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 16 ods. 1² a 2³ a § 18 ods. 2⁴ a 3⁵ zákona č. 586/2003 o advokácii a § 2 ods. 1, 2⁶ Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 19. 6. 2010

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia podľa ust. § 32 ods. 2 zákona o advokácii

tým, že

umožnil, aby počas jeho dovolenky v júli 2008 v jeho advokátskej kancelárii poskytoval jeho klientovi N. právne služby Mgr. A. A., ktorý nebol advokátom, advokátským koncipientom ani jeho zamestnancom. Mgr. A. A. vyhotovil menom klienta N. návrh na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí pred okresným súdom, ktorý bol doručený dotyčnému okresnému súdu dňa 21. 7. 2008, v ktorom sa dotkol cti tohto sudcu a právneho zástupcu protistryny advokáta,

teda

- pri poskytovaní právnych služieb porušil povinnosť viazanosti právnymi predpismi, keď sa v rámci svojho

poverenia dal zastúpiť osobou, ktorá nie je advokátom, jeho zamestnancom ani advokátským koncipientom,

- nechránil a nepresadzoval práva a oprávnené záujmy klienta,
- pri výkone advokácie nekonal svedomito,
- pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu, keď nedodržiaval pravidlá profesionálnej etiky ukladajúce mu povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu,

čím porušil

ust. § 3 ods. 1 zákona o advokácii⁷ v spojení s ust. § 26 ods. 1 a 2⁸ zákona o advokácii, § 16 ods. 1, 2⁹ a § 17 zákona o advokácii¹⁰ v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky.¹¹

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške 10 000 Kč.

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč.

Z odôvodnenia:

Na základe podnetu sťažovateľa – sudcu zo dňa 22. 7. 2008 podal predseda kontrolnej rady dňa 19. 1. 2009 disciplinárnu žalobu pre skutok opísaný vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia.

V písomnom vyjadrení k disciplinárnej žalobe zo dňa 4. 2. 2009 disciplinárne obvinený priznal, že vystavil Mgr. A.

A. plnú moc na zastupovanie klienta N. jeho menom, pričom pracovnú zmluvu s Mgr. A. A. chcel uzatvoriť až po dovolenke. Na svoju obranu uviedol, že neočakával iniciatívne podanie Mgr. A. A. na vylúčenie konajúceho sudcu a zároveň sťažovateľa v tomto konaní, a preto mu ani nemohol zabrániť. Osobnými listami sa okamžite ospravedlnil konajúcemu sudcovi aj advokátovi protistrany a uznal svoju zodpovednosť za to, čo sa stalo. Z týchto dôvodov mal za to, že neznižil dôstojnosť advokátskeho stavu. Na pojednávaní disciplinárneho senátu doplnil, že plánoval uzatvoriť pracovnú zmluvu s Mgr. A. A. až po jeho promóciách, pričom podľa jeho názoru pracovný pomer medzi ním a Mgr. A. A. však vznikol fakticky už predtým.

Disciplinárny žalobca v záverečnej reči uviedol, že podľa jeho názoru disciplinárne obvinený okrem povinností uvedených v žalobe porušil aj povinnosť mlčanlivosti, pretože Mgr. A. A. ako autor predmetného návrhu na vylúčenie sudcu sa preukázateľne oboznámil s obsahom spisu, k čomu vzhľadom na neexistenciu akejkoľvek zmluvy medzi disciplinárne obvineným a Mgr. A. A. nebol oprávnený.

Disciplinárne obvinený vo svojej záverečnej reči zhrnul, že podľa predbežnej dohody v žiadnom prípade Mgr. A. A. nemal vystupovať svojím menom ani jeho menom, so spisom sa podľa jeho názoru oboznámil prostredníctvom klienta buď ako všeobecný zmocnenec alebo za účelom zabezpečenia zastupovania prostredníctvom advokátskej kancelárie. Vzhľadom na to, že nemohol zabrániť ničomu, čo ani nepredpokladal, je možné, pričom Mgr. A. A. ho dodatočne informoval, že predmetný návrh konzultoval s renomovaným právnikom mal za to, že žiadne stavovské predpisy neporušil.

Disciplinárny senát na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že podaná disciplinárna žaloba je dôvodná, pretože disciplinárne obvinený sa dopustil v žalobe opísaného skutku, ktorý má charakter zavineneho a závažného porušenia povinností advokáta.

Disciplinárne obvinený vystavil plnú moc Mgr. A. A., ktorý nebol voči nemu v pracovnom pomere, nebol ani advokátom ani advokátskym koncipientom, čo sám priznal vo svojom písomnom vyjadrení. Tým umožnil svojou nedbanlivosťou „iniciatívne podanie“ Mgr. A. A. na základe pokynu a informácií od klienta N., ktorým bola menom disciplinárne obvineného namietaná zaujatosť sťažovateľa – konajúceho sudcu v spore klienta N., a to spôsobom, ktorý je v rozpore s ust. § 3 ods. 1 zákona o advokácii za použitia ust. § 26 ods. 1 zákona o advokácii. Tým došlo k porušeniu ust. § 17 v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky. Tvrdenie disciplinárne obvineného, že Mgr. A. A. mal byť voči nemu vo faktickom pracovnom pomere už pred vystavením plnej moci, považoval disciplinárny senát za účelovú obranu disciplinárne obvineného advokáta, pretože túto skutočnosť disciplinárne obvinený uviedol až dodatočne, pričom z jeho predchádzajúcich vyjadrení vyplýva, že k vzniku pracovného pomeru medzi ním a Mgr. A. A. nikdy nedošlo.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Poznámky

- 1 preložené a spracované podľa Syka, J.: **Z kárné praxe.** In: Bulletin advokácie, č. 12/2009, s. 59–60
- 2 **§ 16 ods. 1 slovenského zákona o advokácii:** „Advokát sa v rámci svojho poverenia môže dať zastúpiť iným advokátom.“
- 3 **§ 16 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:** „Pri jednotlivých úkonoch môže advokáta zastúpiť advokátsky koncipient alebo aj iný zamestnanec advokáta.“
- 4 **§ 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:** „Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“
- 5 **§ 18 ods. 3 slovenského zákona o advokácii:** „Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“
- 6 **§ 2 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK:** „Advokát je pri výkone svojho povolania (§ 18 a nasl. zákona) povinný na prospech klienta využívať svoje vedomosti a skúsenosti, skutkové a právne argumenty a možnosti dané právnym poriadkom.“
§ 2 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK: „Advokát je povinný dodržiavať pravidlá korektnej súťaže a dbať na dôstojnosť advokátskeho stavu.“
- 7 **§ 3 ods. českého zákona o advokácii:** „Advokát je pri poskytovaní právnych služieb nezávislý; je viazaný právnymi predpismi a v ich medziach príkazmi klienta.“
- 8 **§ 26 ods. 1 českého zákona o advokácii:** „Advokát sa v rámci svojho poverenia môže dať zastúpiť iným advokátom.“
§ 26 ods. 2 českého zákona o advokácii: „Ak nestanoví zvláštny právny predpis inak, môže advokáta pri jednotlivých úkonoch právnej pomoci zastúpiť i zamestnanec advokáta alebo advokátsky koncipient.“
- 9 **§ 16 ods. 1 českého zákona o advokácii:** „Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnym alebo stavovským predpisom; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť.“
§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii: „Pri výkone advokácie je advokát povinný konať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“
- 10 **§ 17 českého zákona o advokácii:** „Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je predovšetkým povinný dodržiavať pravidla profesionálnej etiky a pravidla súťaže. Pravidla profesionálnej etiky a pravidla súťaže stanoví stavovský predpis.“
- 11 **čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:** „Advokát je všeobecne poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

*Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka*

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 7-8/2011 českého *Bulletinu advokacie*

Úvodník člena predstavenstva Českej advokátskej komory JUDr. Aleša Pejchala upozorňuje na význam slobody ako základného predpokladu na poskytovanie právnej pomoci, ako aj predpokladu výkonu advokátskeho povolania, v ktorom sa sloboda pri poskytovaní právnej pomoci prejavuje v najširšom rozsahu.

Aktuality prinášajú správy z Karlovarských právnických dní (Slovenskú advokátsku komoru na konferencii zastupovali predseda JUDr. Tomáš Borec a tajomník JUDr. Andrej Popovec) a Okrúhleho stola venovaného téme „Profesná etika a dostupnosť právnej pomoci“ venovaného poskytovaniu právnych služieb pro bono.

Výber z **judikatúry** obsahuje viacero rozhodnutí. Stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu ČR zo dňa 14. 4. 2009 Cpjn 6/2009 k výkladu ust. § 3 ods. 1 a § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka dotýkajúce sa vypratania bytu a dobrých mravov, podľa právnej vety ktorého „Skutočnosť, že výkon vlastníckeho práva realizovaný žalobou na vypratanie bytu (alebo nehnuteľnosti slúžiacej na bývanie) je uplatňovaný v rozpore s dobrými mravmi, sa podľa okolností daného prípadu prejaví buď určením dlhšej ako zákonnej lehoty na vypratanie (§ 160 ods. 1 OSP), viazaním vypratania na poskytnutie prístrešia alebo inej bytovej náhrady, alebo aj zamietnutím žaloby (pre tento prípad)“. Podľa právnej vety Rozsudku Najvyššieho súdu ČR z 28. 7. 2009 sp. zn. 4 TZ 41/2009 „Účinky plnej moci, na základe ktorej si obvinený zvolil obhajcu, nastávajú okamihom predloženia plnej moci orgánu činnému v trestnom konaní. Nezáleží na tom, kedy bola plná moc uzavretá, ani kedy bola založená do trestného spisu“. Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 4. apríla 2011 sp. zn. IV ÚS 2920/08 sa zaoberá trovami konania pred Ústavným súdom, Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 22. 10. 2009, sp. zn. 25 Cdo 4768/2007 rieši trovy obhajoby a aktívnu legitímáciu k ich uplatneniu v konaní podľa zákona č. 82/98 Sb. Číslo obsahuje aj právne vety rozhodnutí uverejnených v zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR týkajúcich dôvodov opravných prostriedkov, porušenia zákonnej povinnosti cyklistom a dôsledkov takéhoto konania, podmienok vyššej formy bytovej náhrady, začiatku behu premlčacej doby nároky na náhradu škody spôsobenej trestným stíhaním, ktoré neskončilo odsudzujúcim rozsudkom a určenia času okamihu doručenia podania do dátovej schránky orgánu verejnej moci. Z judikatúry Súdneho dvora EÚ číslo obsahuje Rozsudok Súdneho dvora (prvého senátu) zo dňa 28. apríla 2011 vo veci C-61/11 PPU, Hassen El Dridi, alias Soufi Karim týkajúci sa trestnosti činu marenia výkonu úradného rozhodnutia pri nelegálnom pobyte cu-

dzinca v ČR. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva je zameraná na Článok 12 Dohovoru (právo uzavrieť manželstvo) v rozsudku z 24. júna 2010 – Schalk a Kopf proti Rakúsku a na Článok 10 Dohovoru (sloboda prejavu) v rozsudku zo 16. februára 2010 – Akdas proti Turecku, rozsudku z 15. júla 2010 – Roland Dumas proti Francúzsku, rozsudku zo 14. septembra 2010 – Sanoma Uitgevers B. V. proti Holandsku, rozsudku zo 7. decembra 2010 – Poyraz proti Turecku, a rozsudok z 29. marca 2010 – RTBF proti Belgicku.

Rubrika **Z odbornej literatúry** obsahuje recenzie publikácií *Československé civilné právo procesné, I. - III. diel* od autora Václava Horu, *Zákon o nájme a podnájme nebytových priestorov – Komentár* od autorov Petra Lišku a Věry Liškovéj, *Zmluvné podmienky FIDIC* od autora Lukáša Kleea a publikácie Meč a váhy (*O práve a jeho dlhej histórii*) od autora Jana Tuláčka.

Časť **Z advokácie** prináša správu zo zasadnutia predstavenstva ČAK. V časti periodika venovanej dňaniu v Európe sa Mgr. Iveta Karafová venuje inštitútu ochrany známky Spoločenstva. **Informácie a zaujímavosti** pozývajú na vzdelávacie a športovo spoločenské podujatia, obsahujú tiež dvojrozhovor s JUDr. Petrom Ritterom a JUDr. Zdeňkom Šťastným, spolužiakov s právnickej fakulty. V čísle nechýbajú stĺpčeky prof. Petra Hajna a JUDr. Karla Čermáka.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

JUDr. Stanislav Křeček

Aktuálny prehľad zmien v bytovom práve po novele OZ č. 132/20011

Autor v príspevku analyzuje novelu Občianskeho zákonníka č. 132/2011 Sb. v časti týkajúcej sa ustanovení upravujúcich bytové právo. Zaoberá sa jednotlivými čiastkovými aspektmi, ktorých sa novela dotkla, napríklad nájomnou zmluvou, či už konkrétnymi riešeniami, akými sú kaucia pri prenájme, predĺženie nájmu, spôsobilosť, resp. nespôsobilosť bytu k nasťahovaniu, drobné opravy, počet osôb v byte a povinnosť oznámiť zmeny tohto počtu, bytové náhrady, vypratanie bytu a pod. Autor vidí problém v tom, že novelizované ustanovenia sú často v rozpore s návrhom nového občianskeho zákonníka, ktorý má byť schválený a o pár rokov nadobudnúť účinnosť a takýto legislatívny prístup nie je práve v súlade so stabilitou právneho poriadku.

Mgr. Jan Mates, LL.M.

Mgr. Šárka Matesová Kopecká

Pár poznámok k úprave inštitútu dobrých mravov v NOZ

V úvode príspevok ponúka historický vývoj inštitútu dobrých mravov od dôb rímskeho práva. Zaoberá sa tiež súčasnou úpravou inštitútu dobrých mravov v českom právnom poriadku a zároveň vybranými európskymi úpravami. Konštatuje nadväznosť navrhovanej úpravy v návrhu nového českého občianskeho zákonníka na súčasnú úpravu. V závere príspevok predkladá návrhy na zmenu, jednak v oblasti neplatnosti právnych úkonov, kde navrhuje odlišnú úpravu absolútnej a relatívnej neplatnosti, ako následku rozporu právneho úkonu s dobrými mravmi.

JUDr. Petr Tégl

O dobrých mravoch

Článok už v úvode reaguje na skutočnosť, že téma dobrých mravov v súčasnej odbornej literatúre a judikatúre zrejme práve vďaka abstraktnosti problematiky často rezonuje. Autor sa zaoberá samotnou terminológiou a odlišením dobrých mravov od iných, mimoprávnych systémov. Uvedením príkladov konkrétnych ustanovení občianskeho zákonníka autor uvažuje nad istou typológiou dobrých mravov. Snaží sa riešiť otázku rozporu dobrých mravov ako kategórie subjektívnej alebo objektívnej, otázku absolútnej alebo relatívnej neplatnosti právneho úkonu v rozpore s dobrými mravmi, otázku možnosti moderácie nemorálnych dohôd súdom. Uzatvára konštatovaním, že dobré mravy budú príťažlivé stále, pretože budú stále nové a iné.

JUDr. Lukáš Klee

Zmeny a dodatočné stavebné práce v kontexte zmluvných podmienok FIDIC

Autor v článku reaguje na vzorové obchodné podmienky zmlúv o dielo na dodávku stavebných prác vydávané Medzinárodnou federáciou konzultačných inžinierov (FIDIC) vo vzťahu k problémom a nejasnostiam spôsobeným neznalosťou princípov týchto vzorových dokumentov. Autor zároveň upozorňuje na skutočnosť, že tieto vzorové dokumenty sa v Českej republike a na Slovensku používajú v oblasti verejných zákaziek dopravnej infraštruktúry a snaží sa odstrániť problémy spôsobujúce nejasnosti.

JUDr. Oldřich Řeháček, Ph.D.

Osobný bankrot manželov a jeho riešenie v súdnej judikatúre

Príspevok hľadá odpoveď na otázku, či oddĺženie v rámci osobného bankrotu podľa českého insolvenčného zákona (zákon č. 182/2006 Sb.) má byť riešením len pre jednotlivcov alebo či môže mať aj kolektívny rámec, napr. manželov. Upozorňuje na tri spôsoby riešenie v súdnej praxi: oddelené oddĺženie manželov, kedy dochádza k vydaniu samostatných rozhodnutí o úpadku; spoločné oddĺženie manželov riešené uznesením Vrchného súdu v Prahe, podľa ktorého podpis druhého manžela na formulári pre povolenie oddĺženia je možné považovať za kvalifikovaný prejav súhlasu s tým, aby celý spoločný majetok bol použitý na oddĺženie predĺženého manžela; a rozhodnutie Krajského súdu v Prahe na kompromisné čiastočné oddĺženie manželov. Autor v závere jednotlivé rozhodnutia vyhodnocuje v rozdielnych situáciách.

Mgr. Jaroslav Červenka

K rozhodovaniu súdov vo veciach rubopisu zmenky a nariadeniu exekúcie

Autor v článku analyzuje rozhodovanie súdov v prípadoch nariadenia výkonu rozhodnutia alebo exekúcie na základe vykonateľného zmenkového platobného rozkazu, v ktorých navrhovateľom nie je osoba uvedená ako oprávnená v zmenkovom platobnom rozkaze. Rieši otázku, či k aktívnej legitímácii postačuje doloženie rubopisu (príp. nepretrži-

tého radu rubopisov zmenky) alebo je nutné túto skutočnosť dokladať predložením listiny vydananej alebo osvedčenej štátnym orgánom alebo notárom, vzhľadom na judikát Najvyššieho súdu ČR č. SJ 10/2005 vyžadujúci kvalifikované preukázanie (§ 36 ods. 4 zákona č. 120/2001 Sb.). Autor konštatuje, že postup exekučných súdov v zmysle uvedeného judikátu je v priamom rozpore s povahou zmenky a zmenkového práva.

JUDr. Ján Kocina, Ph.D.

Rozhodcovské doložky dohodnuté v prospech „súkromných rozhodcovských súdov“

Článok reaguje na prax, kedy si strany zmluvne v doložke dohodnú riešenie sporu rozhodcovským súdom bez toho, aby sa dohodli na konkrétnej osobe rozhodcu, pričom tohto ustanoví buď súkromný rozhodcovský súd alebo jedna zo strán. Problém rozhodovacia prax viackrát riešila, známym je rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe publikované pod č. R 45/2010 v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávanej Najvyšším súdom ČR, ktorý v obdobných prípadoch stanovuje neplatnosť rozhodcovskej doložky pre obchádzanie zákona (ustanovenie rozhodcu jednou zo zmluvných strán zo zoznamu vedeného súkromným rozhodcovským súdom). Autor poukazuje tiež na rozsiahlu novelu zákona o rozhodcovskom konaní, ktorá je v súčasnosti v legislatívnom procese po prvom čítaní pridelená ústavnoprávnemu výboru.

JUDr. Petr Kolman, Ph.D.

Vybrané aspekty ochrany pred nečinnosťou v správnom procese

Príspevok konštatuje, že hlavné nebezpečenstvo nečinnosti správneho orgánu je najmä v narušení princípu dôveryhodnosti a spoľahlivosti verejnej správy a môže sa dotknúť rovnako zásady ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere a oprávnených záujmov a takáto nečinnosť tiež narušuje zásadu prejednávania veci vo verejnom záujme. Autor upozorňuje na ustanovenia právnych predpisov smerujúce k ochrane pred nečinnosťou štátneho orgánu a konkrétne judikáty a literatúru zaoberajúce sa problematikou.

JUDr. Radim Polčák, Ph.D.

Prax elektronických dokumentov

Autor v úvode upozorňuje na dôležitosť dokazovania v právnej praxi a s tým súvisiaci význam dôkazných prostriedkov, predovšetkým dokumentu. Vzhľadom na rozvoj informačných technológií sa zaoberá použitím elektronického dokumentu ako dôkazného prostriedku z pohľadu napr. jeho písomnosti, autentickosti, trvalosti, doručovania. Súčasný problém vidí v nedostatočnej starostlivosti štátu o hoci len elementárnu legislatívnu a organizačnú podporu. Napriek súčasným problémom vidí v elektronizácii dokumentov pozitívny prínos, uvádza konkrétne možnosti zlepšenia a poukazuje na skutočnosť, že predpoklady na širšie využitie elektronických dokumentov v právnických profesiách už sú.

Spracoval: **JUDr. Peter Kalata**
kancelária SAK

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Povojnové exponovanie sa advokátov v CSR

JUDr. Rudolf Manik

Prinášame tretiu časť referátu JUDr. Manika, ktorý odznel na siedmej konferencii o histórii advokácie 26. novembra 2010. Tradičné podujatie usporiadal Výbor pre históriu advokácie Českej advokátskej komory a Spoločnosť pre históriu advokácie.

Z ďalších predstaviteľov Demokratickej strany pochádzajúcich z radov advokácie

Okrem vyššie uvedených exponentov Demokratickej strany na parlamentných či ministerských resp. poverenických postoch (J. Lettrich, J. Kyselý, I. Štefánik) z vedúcich predstaviteľov tejto opozície komunistov na Slovensku možno v krátkych medailónoch spomenúť S. Belluša, V. Slávika, I. Pietora, M. Murtina či M. Zibrína. Tento výpočet rozhodne nie je taxatívny, rozsah článku nedovoľuje rozoberať životné osudy ďalších vedúcich predstaviteľov demokratov z radov advokácie ako člena výboru i preverovacej komisie strany JUDr. Ladislava Droppu alebo organizačného tajomníka strany JUDr. Jána Tomašku, zhostenie sa tejto témy je však dobrým záväzkom do budúcnosti.

JUDr. Samuel Belluš pochádzal zo Slovenskej Ľupče, kde sa narodil 2. októbra 1916 Samuelovi Belušovi a Júlii Belušovej rod. Dávidovej. Po úspešnom ukončení štúdia na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave pôsobil počas II. svetovej vojny ako **advokát** vo Zvolene a v Bratislave až do roku 1946. Už v období I. Československej republiky bol prívržencom Slovenskej národnej strany a po vypuknutí Slovenského národného povstania sa stal členom Slovenskej národnej rady za občiansky teda nekomunistický odboj. Hneď po oslobodení vlasti vykonával v rokoch 1945–46 mandát poslanca Dočasného a následne 2 roky aj Ústavodarného národného zhromaždenia. Na zjazde Demokratickej strany v roku 1945 bol zvolený do vedenia strany ako člen politickej a sociálnej komisie, o rok neskôr pôsobil už v jej užšom výkonnom výbore.²⁶ Ako právnik obhajoval retribučné zákonodarstvo, staval sa však proti jeho zneužívaniu komunistami ako aj proti snahe o ochranu pred ním členstvom práve v KSČ: „*terajšia legitímácia politickej strany nesmie umožniť únik pred zodpovednosťou tomu, ktorý pre svoju minulosť patrí pred ľudový súd ... Nesmie sa totiž stať, aby ktorákoľvek strana chcela si upevniť svoje pozície pomocou ľudových súdov tak, že bude súdiť prívržencov druhej strany*“.²⁷ Zároveň bol od roku 1945 poslancom Slovenskej

národnej rady a v rokoch 1946–47 **poverenikom informácií** teda ministrom informácií pre územie Slovenska.

V Slovenskej národnej rade na margo podpísania Dohody medzi vládou Československej republiky a Maďarskom o výmene obyvateľstva dňa 26. 2. 1946 uviedol: „*Vydobyli sme si možnosť urobiť Slovensko šťastným domovom len Slovákov, možnosť, ktorej opakovanie dejiny nepoznajú, musíme ju preto priniesť k víťaznému koncu ... Treba spoľahlivo a čestne zaistiť majetok po odsunutých Maďaroch a tento nezmenšený v zmysle vykonávacích nariadení kompetentných úradov odovzdať prichádzajúcim Slovákom, voči ktorým sme mravne zaviazaní vychádzať im v ústrety s bratskou pomocou pri ich počiatočných ťažkostiach a snažiť sa vytvoriť im útulné životné prostredie*“.²⁸ Podľa socialistickej encyklopédie z roku 1985 sa v predfebruárovom období prejavil ako „*krajne reakčný buržoázny politik. Po februári 1948 emigroval, vstúpil do služieb najreakčnejších protisocialistických a protičeskoslovenských politických síl*“.²⁹ V rozpore s týmto tvrdením ako poverenik informácií dal 26. 9. 1947 príkaz všetkým redakciám na Slovensku, aby sa vo svojich časopisoch nezaoberali slovenskou a českou emigráciou a z amerických novín, zvlášť z Jednoty, necitovali: „*keďže našim národným záujmom je emigráciu obmedzovať*“.³⁰ S. Belluš dokonca podľa informácií komunistami ovládanej tajnej služby vraj chodil na britské vyslanectvo, s ktorým mal tesné styky a údajne vyjednával pre prípad zmeny režimu o azyle a pomoci obdobne ako predseda strany J. Lettrich (s ktorým bol predstaviteľom agrárneho krídla v Demokratickej strane) na belgickú ambasádu. Agent vraj hlásil aj správu, že: „*Osobní tajemník ministra Pietora Fábry měl ve svém bytě včerejšího večera pitku s Bellušem a Hodžou, při níž, když se dostali z 10 lahví sektu do varu, mluvili Belluš a Hodža o plánech agrárneho krídla. Slovenští agráři mají za to, že v Obuchově akci je zcela zdiskreditováno*“.³¹ V danej veci išlo o narážku na demokratického politika agrárneho krídla Ota Obucha, ktorý bol spolu s bývalým predsedom strany Jánom Ursínyms odsúdený na dlhoročné väzenie za vykonštruované spojenie s ľudáckym exilom.

Na schôdzi Ústavodarného národného zhromaždenia z 11. 12. 1947 nasledujúcej po „novembrovej kríze“ na Slo-

vensku sa Samuel Belluš vyjadril k tzv. protištátnemu sprisahaniu o. i. nasledovne: „*Chcel by som ubezpečiť slávnu snemovňu, že Slovensko nie je krajinou sprisahancov. Slovensko sa osvedčilo v auguste r. 1944 ako vie pre obranu republiky bojovať nemá teda tej najmenšej príčiny, aby tento svoj postoj v akomkoľvek smere zmenilo. Slovenský roľník a robotník pracuje vzorne na výstavbe Štátu. V súťaži o vyššiu pracovnú morálku sme ani zďaleka nie pozadu. V českých krajinách odhalili taktiež asi 36 sprisahancov*“. Aj na II. zjazde Demokratickej strany v januári 1948 bol zvolený do jej výkonného výboru. Republiku opustil po Víťaznom februári do exilu vo Veľkej Británii a v roku 1949 sa stal vedúcim študijného oddelenia centrálneho CIO i členom Rady slobodného Československa. Zatiaľ doma na Slovensku Ústredný akčný výbor Demokratickej strany ho stihol ešte vo februári 1948 vylúčiť z členstva v strane a zbaviť (!) mandátu poslanca SNR i ÚNZ. V emigrácii sa odklonil od podpory skupiny demokratického politika Martina Kvetka a inklinoval k ľudáckemu exponentovi Ferdinandovi Ďurčanskému. Bol redaktorom Domobrany, prispieval aj do Slobodného Slovenska, Slovakie a Slowakische Korenspondenz.³² Počas vynúteného zahraničného pobytu v Nemeckej spolkovej republike pracoval od roku 1960 ako spoluriaditeľ československého oddelenia rozhlasovej stanice Rádio Slobodná Európa v Mníchove, v rokoch 1975–82 bol vedúcim československého oddelenia tohto rádia. Jeho brata doc. MUDr. Martina Belluša, ktorý bol tiež príslušníkom II. odboja, zatiaľ komunistický režim väznil v rokoch 1954–56 v Ružomberku. Samuel Belluš sa dožil pádu totalitného režimu a zomrel 4. júla 1998 v Mníchove, ale pochovaný je v rodnej Slovenskej Ľupči. V roku 1947 obdržal Rad SNP I. triedy a v roku 1991 Rad T. G. Masaryka III. triedy.

JUDr. Michal Zibrín uzrel svetlo sveta 23. 9. 1899 v Brezne, jeho otcom bol JUDr. Michal Zibrín, narodený v roku 1867 a matkou Elena Zibrínová rod. Skrovinová, narodená v roku 1879; malý Michal mal dvoch bratov. JUDr. Michal Zibrín starší pritom vykonával rovnako ako v budúcnosti jeho syn advokáciu v Brezne, politicky sa však exponoval ako člen výkonného výboru Slovenskej národnej strany ešte počas Rakúsko-uhorskej monarchie. Okrem toho bol aj správcom Pomocnice – úverovej banky, úč. spol. Brezno a členom správy Zvolenskej ľudovej banky, úč. spol. Michal Zibrín mladší študoval na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe, kde sa stal členom spolku Detvan. Po skončení štúdiá nastúpil pracovať najskôr ako **advokátsky koncipient** (kandidát advokácie) a vzápätí ako tajomník Ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska. Toto ministerstvo však malo v systave ústredných orgánov štátnej správy I. Československej republiky iba krátke prechodné trvanie, preto bolo zakrátko po konsolidácii pomerov na Slovensku zrušené a Michal Zibrín začal pôsobiť ako **advokát** v Brezne a v rokoch 1940–41 v Topoľčanoch. V medzivojnovom období sa angažoval vo Zväze slovenského študentstva a politicky inklinoval k Republikánskej strane poľnohospodárskeho a maloroľníckeho ľudu teda agrárnikom, vykonával v roku 1925 dokonca post starostu mesta Brezno. Z manželstva

s Janou Krnovou, narodenou v roku 1910, mal tri deti.³³ Rok 1939 pre M. Zibrína priniesol nielen vznik nezávislého Slovenska a vypuknutie II. svetovej vojny, ale aj krátkodobé uväznenie v Ilave. Nikoho preto nemohlo prekvapiť, že už v roku 1940 zorganizoval a viedol domácu odbojovú skupinu Demec, koncom tohto roka však radšej zo Slovenska emigroval cez Maďarsko do Juhoslávie. V cudzine sa zapojil do zahraničného protifašistického odboja, v rokoch 1941–42 pracoval ako československý spravodajský dôstojník v hodnosti kapitána v Belehrade a Istanbule a v období 1943–45 ako zamestnanec československého ministerstva vnútra v londýnskej emigrantskej vláde.

Zatiaľ Michala Zibrína odsúdil v roku 1943 za protifašistické postoje na Slovensku súd na 15 rokov odňatia slobody. Vo februári 1945 sa cez Moskvu vrátil do oslobodených Košíc, komunistická encyklopédia z roku 1982 mu vyčítala, že „*vo svojej odbojovej činnosti doma i v zahraničí presadzoval protisovietske názory, sústavne vyvolával protikomunistické nálady, jeho nezodpovednosť v konšpiračnej práci spôsobila odhalenie a zatknutie viacerých odbojárov. Po oslobodení exponent Demokratickej strany, jej antikomunistickej a prot ľudovej politiky*“.³⁴ Na zjazde Demokratickej strany v roku 1945 bol zvolený do vedenia strany ako člen jej výboru a politickej i tlačovej komisie, od Aprílovej dohody z roku 1946 pôsobil dokonca v jej užšom výkonnom výbore.³⁵ Za Demokratickú stranu bol **poslancom** Slovenskej národnej rady v roku 1945 a Národného zhromaždenia v rokoch 1945–48. Z parlamentných vystúpení M. Zibrína možno spomenúť jeho reč na zasadnutí Ústavodarného národného zhromaždenia 10. 7. 1946 v rozprave k vládnemu vyhláseniu, kde na obranu vlastnej strany uviedol: „... *údajne vytykajú sa nám tieto ťažké činy: že boli vyvolávané na verejných zhromaždeniach protištátnne heslá, že Demokratická strana uzatvorila dohodu s predstaviteľmi bývalého ľudáctva, že do kampane bola zatiahnutá rím. – katolícka cirkev a že Demokratická strana kandidovala za poslancov osoby so záhadnou politickou minulosťou. V mene Demokratickej strany tieto obvinenia odmietam, ale keby sa tieto obvinenia proti hocikomu ukázali správnymi, verte, dámy a páni, stiahneme proti hocikomu konzekvencie. ... V našich radoch sedia poslanci, ktorých otcovia a praotcovia boli známi panslávi, čo v minulom storočí a pred prvou svetovou vojnou u nás značilo čisté rusofilstvo. V našich radoch sedia legionári z prvého odboja, ktorí spolu s generálom dr. Štefánikom budovali čs. légie. Medzi nami skoro niet človeka, čo v roku 1919 a 1920 nebudoval nebudoval sokolské jednotky, ktoré vtedy na Slovensku značili piliere čs. vzájomnosti. Nie jeden z nás máme fúru rokov odsedieť dlá fašistických trestných rozsudkov, či už za podzemnú činnosť alebo činnosť v Slovenskom národnom povstaní*“.³⁶ M. Zibrín kritizoval uzatvorenie tretej pražskej dohody okliešťujúcej právomoci slovenských národných orgánov a v liste predsedovi strany J. Lettrichovi 8. 12. 1947 kritizoval vedenie strany, že nečinne prizera na porušovanie zákona, ktoré môže mať vážne následky do budúcnosti a upozorňoval na metódy, ktoré používala KSS: „*Myslím, že dosadenie prez. šéfa Viktoryho jasne Ti hovorí, čo myslím a mám taký dojem, že celá naša sna-*

ha, za ktorú sme ťažko platili, aby sa na Povereníctve spravodlivosti komunisti nezariadili a nedirigovali, je už zmarená, lebo Povereníctvo spravodlivosti prechádza absolútne pod vplyv dirigentov komunistickej strany“.³⁷

Po Víťaznom februári 1948 emigroval a publicisticky i organizačne sa angažoval proti komunistickej moci v Československu, doma bol pritom v roku 1949 odsúdený za velezradu a údajné zorganizovanie Americko-slovenskej spoločnosti na zvrhnutie ľudovodemokratického zriadenia v ČSR a to v procese s predsedom Najvyššieho kontrolného dvora F. Thuzom a spol. Tajná komunistická akcia s názvom EMIGRANT popisovala údajnú „okupačnú a pookupačnú činnosť bývalého agenta anglickej spravodajskej služby Zibrína“, čo dostatočne odôvodňovalo rozsudok proti nemu.³⁸ Pritom na Slovensku Ústredný akčný výbor Demokratickej strany ho stihol ešte vo februári 1948 vylúčiť z členstva v strane a zbaviť (!) mandátu poslanca SNR i ÚNZ. V exile sa zdržiaval najskôr vo Frankfurt nad Mohanom a Heidelbergu, po odchode zo západného Nemecka pracoval od roku 1950 ako robotník v Chicagu. V americkom Chicagu aj 21. decembra 1968 zomrel.

(dokončenie v budúcom čísle)

Literatúra

- 26 Syrný, M.: **Slovenskí demokrati '44-'48.** Banská Bystrica : Múzeum SNP 2010, s. 40.
- 27 Belluš, S.: **Ľudové súdy a naše stanovisko.** In: Demokratická strana a problémy dneška, Bratislava 1945, s. 4.
- 28 www.psp.cz
- 29 Hajko, V. a kol.: **Encyklopédia Slovenka, V. diel.** Bratislava : Veda – Vydavateľstvo SAV 1985, s. 174.
- 30 www.kultura-fb.sk
- 31 Žáček, P.: **V-101. Agent, ze kterého se dalo žít.** In: www.ustrcr.cz
- 32 Mináč, V. a spol.: **Slovenský biografický slovník, I. diel.** Martin : Matica slovenská 1986, s. 442.
- 33 Horváth, P. a spol.: **Slovenský biografický slovník, VI. diel.** Martin : Matica slovenská 1994, s. 442.
- 34 Vladár, J. a kol.: **Encyklopédia Slovenska, VI. diel.** Bratislava : Veda – Vydavateľstvo SAV 1982, s. 566.
- 35 **Slovenskí demokrati '44-'48.** Banská Bystrica : Múzeum SNP 2010, s. 40.
- 36 Cit. podľa Zibrín, M.: **Nech zvíťazí pravda československej demokracie na večné veky.** Čas, 14. 7. 1946, s. 3.
- 37 www.abscr.cz
- 38 Šutaj, Š.: **Slovenské občianske politické strany v dokumentoch (1944–1948).** Košice : Spoločenskovedný ústav SAV 2002, s. 57.

Blahoželáme jubilantovi

Septembrové zasadnutie Redakčnej rady *Bulletinu slovenskej advokácie* bolo v znamení osláv. Svoje okrúhle životné jubileum – 60 rokov – oslávil člen redakčnej rady nášho časopisu **prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.**, advokát a vysokoškolský pedagóg

Profesor Peter Vojčík je jedným z členov redakčnej rady *Bulletinu slovenskej advokácie*, ktorý sa významným spôsobom pričinil o to, že vôbec náš časopis začal vychádzať a najmä, že sa podarilo naplňovať jeho obsah. Počas celých šiestnástich rokov existencie nášho stavovského časopisu sa aj jeho pričinením podarilo zaktivizovať celé autorské zázemie až do dnešnej podoby, kedy stále viac publikujú advokáti a vysokoškolskí pedagógovia. V začiatkoch vydávania bulletinu, najmä v rokoch 1995 – 1997, na Slovensku na rozdiel od Čiech publikovalo veľmi málo advokátov aj iných autorov. Práve vďaka profesorovi Vojčíkovi sa podarilo zaktivizovať najmä vysokoškolských učiteľov a postupne vytvoril autorské zázemie.

Napriek svojej pracovnej vyťaženosť učiteľa – vysokoškolského pedagóga si profesor Vojčík nachádza stále priestor na spoluprácu s našou komorou aj na úseku výchovy koncipientov a prednáškovej činnosti a prispieva k výchove advokátskych koncipientov a advokátov. Jeho zmysel pre spojenie právnej teórie s praxou pomáha rozvoju celej právnej vedy na Slovensku. Netreba pripomínať jeho publikačnú činnosť v našom časopise, ale predovšetkým jeho monografie a odborné články z občianskeho práva a práva duševného vlastníctva.

V mene redakčnej rady bulletinu a všetkých advokátov prajeme profesorovi Vojčíkovi pri príležitosti jeho okrúhleho jubilea najmä veľa zdravia a šťastia, pracovné úspechy. Všetci sa tešíme predovšetkým na jeho ďalšiu spoluprácu s našim časopisom.

Jozef Brázdil
predseda Redakčnej rady BSA

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2011

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez 800 eur

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 1 600 eur

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 2 400 eur

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovoobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia 5 %

3 uverejnenia 10 %

4 a viac uverejnení 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks

Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom. Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom **je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať ná-tlačok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 19 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmyk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
172 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmyk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmyk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmyk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmyk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmyk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmyk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmyk 1 320 eur

bulletin slovenskej advokácie

Mesačník Slovenskej advokátskej komory
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 200 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

JUDr. Ing. Imrich Flassik (čestný podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedlačko, LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

JUDr. Marek Števček, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Naďa Ondrišová, tel.: 02/5296 1236

ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/5296 1556

darina.stracinova@sak.sk

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava

tel.: 02/5296 1556, 5296 1236

fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 31. 8. 2011

Uzávierka redakčnej časti: 21. 9. 2011

Toto číslo vyšlo 10. 10. 2011

Foto na obálke: Prešov (www.fotolia.com)

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške.
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné stylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje